VRBIS HIEROSOLYMÆ QVEMADMODVM EA CHRISTI TEMPORE FLORVIT, ET suburbanorum eius breuis descriptio.

DE LOCIS, ITEM, QVAE IESV CHRISTI & Sanctorum Passione ac gestis nobilitata sunt; aliarumque insigniorum historiarum breuis Commentarius. Omnibus Christianis lectu vtilis, sacræ verò Scripturæ interpretibus necessarius.

ADIVNCTA EST TOPOGRAPHICA DElineatio ad viuum æneis formis expressa, cui numeri toto libro notati, exactè respondent,

CHRISTIANO ADRICHOMIO DELPHO AVCTORE.

Editio postrema ab auctore aucta & emendata.

Quantum in hoc opere præstitum sit, cognoscet lector, si istud cum aliorum elucubrationibus conferat.

COLONIAE AGR
In Officina Birckmannica, sum
Anno M. D.
Cum Gratia & Priuileg. Sac. C

REVERENDISSIMO ET SERENISSIMO DOMINO AC PRINCIPI D. ERNESTO, S. ECCLE-

siæ Coloniẽsis Archiepiſcopo, ſacri Rom. Imperij per Italiam Archicancellario, Principi Electori, Eccleſiæ Leodienſis Epiſcopo, Hildeſſemenſis, Friſingenſis, & Monaſterienſis, Eccleſiarum Adminiſtratori, Principi in Stabel, Rheni Palatino, Superioris & Inferioris Bauariæ, VVeſtphaliæ, Angariæ, & Bullioni Duci, Marchioni in Francimont & cæter.

CVM Ieruſalem vetuſtiſſima illa vrbs, veluti vnica phęnix ſpeciali prerogatiua cæteris, quæ ſub Sole ſunt à Deo altius honorata, ideoq́ue meritò totius Mũdi primaria, nobiliſſima, ac celeberrima ſit, Sereniſſime Princeps, peræprecium duxi ad Dei gloriam, & illuſtrandam ſacræ Scripturæ ac Paſſionis Chriſti intelligẽtiam, ex ſacris Biblijs, Ioſepho, Hieronymo, & alijs probatæ fidei auctoribus, nec non ex veteri maiorum traditione, genuinam ac veram eius, templiq́ue

in ea totius terrarum Orbis ſpecioſiſſimi formam deſcribere. Hæc enim eſt vrbs illa immortali laude digna, quam ſingulæ ferè ſacrarum literarum paginæ commendant; quam Catholicæ Eccleſiæ diu noctúque in Pſalmis, hymnis, & lectionibus decantant. Hæc, inſignis ille locus eſt, quem elegit Dominus: in quo ſolo Deo ſacrificare, & agnum paſchalem comedere Iudæis licitum erat: in quo etiam iuxta legis mandatum omnes & ſinguli tribus vicibus in anno, nempe in feſtis Paſchæ, Pentecoſtes, & Tabernaculorum, ante conſpectum Dei apparere, ipſique munera offerre tenebantur. Quam IESVS Chriſtus DEI filius, nec non Prophetæ, Apoſtoli, alijq́; viri pietate eminentes, non ſolùm ſacris pedibus calcarunt, & cæleſtium verborum tonitru, ac miraculorum fulmine illuſtrarunt; ſed ſuo effuſo etiam ſanguine ita nobilitarunt ac ſanctificauerunt, vt eius lapides, ſi digito terantur, quodammodo ſanctitatem redolere, ipſaque tellus, ſi manu prematur, ſanguinem ſtillare videbuntur. Vt vel ob has duntaxat cau-

causas ex vniuersis Mundi regionibus nobiles pariter & ignobiles, non viri tantùm, sed mulieres etiam, & patriæ fines, & dulcia linquentes pignora, non sine magno labore & expensis multis per mare, per terras, per truces populos, perq; mille pericula ad hanc visendam maxima animi pietate conuolare, locaque sancta Christi sacramentis, & nouæ legis mysterijs insignita visitare & exosculari hactenus consueuerunt.

Hanc igitur vrbem magna industria in tabula graphicè ad viuum delineatam, ac viuidis coloribus depictam, accuratè breuiterque descriptam, tuæ Celsitudini dedico Serenissime Princeps, qui nobilissimo Bauarorum stemmate prognatus, (ex quo ante ducentos septuaginta annos Ludouicus Bauarus, & postea Robertus Bauarus Imperatores Romani orti, annis plus minus quadraginta tribus, summa cum laude imperauerunt) propter eximias animi tui dotes ad eã electus es dignitatem, vt inter Romani imperij Septemuiros, locum obtineas secundum. Neque verò Princeps Serenissime abs re

(quamuis exiguum ſit quod profe-
ro) neque in hoc negotio quicquam
à nomine tuo alienum me facere
arbitror. Nam cùm clariſſimus &
Chriſtianiſſimus quōdam Princeps
Godefridus Dux de Bullion perpe-
tua dignus memoria, cum fratri-
bus ſuis Balduino & Euſtachio for-
ti manu hac vrbe ſumma cum lau-
de expugnata armiſq́ue ſubacta, à
Chriſtianorum Principibus totoq́;
exercitu Rex Ieruſalem creatus, ſibi
& poſteris ſuis Hieroſolymorum
Imperium meritò adſcripſerit; Quis
non videt Princeps Sereniſſime, cùm
tu tanti Ducis & nomen & Duca-
tum poſſideas, hanc vrbem & no-
mini & Celſitudini tuæ optimo iu-
re deberi? Maximè cùm olim illud
ipſum ſenſiſſe eum Principem, qui
ex aduerſarijs noſtris diu poſt Go-
defridum Hieroſolyma potitus eſt,
non obſcuro argumento probari
poſſe videatur. Cùm enim ampliſ-
ſimus ille Leodienſium Antiſtes Io-
annes ab Heynſberch (qui tum Atre-
bati in pacificatione inter Carolum
ſeptimum Franciæ Regem, & Phi-
lippum Brabantiæ Ducem facien-

da,

da, tum Aquiſgrani in coronatione Frederici tertij ducentis quinquaginta albis equis comitatus, ſuam magnificentiam abundè declarauit) aliquando Hieroſolymam proficiſcēs in literis quibus fidem publicam petebat, titulum Ducatus Bullionenſis expreſſiſſet, (quò tutius per Turcarum terram in Palæſtinam proficiſci poſſet) Turca nomen illud Hieroſolymitani Regis eſſe agnoſcens atque horrens, fidem dare noluit. Hac igitur ratione perſuaſus Reuerendiſſime Præſul & Domine clementiſſime hanc meam qualemcunq; vrbis Ieruſalem deſcriptionem, eiuſq́; veram in tabula depictam imaginem tibi nuncupo atq; dedico: confidens exiguum hoc beneuoli animi mei pignus, quod pia mente offero, quò inter graues variaſq́ue diuerſarum rerum curas, glorioſiſſimam hanc vrbem, templumq́; ſplēdidiſſimum inſpiciendo, ac Saluatoris noſtri paſſionem contemplando, animum reficias & oblectes, pro ingenita mentis generoſitate tibi gratum acceptumq́ue fore. DEVS Optimus Maximus tuam Celſitudinem quàm diutiſ-

diutissimè seruet incolumem. Coloniæ Agrippinæ è nostro Musæo, Anno à nato Christo M. D. LXXXV.

Reuerendißimæ Illustrißimæq́ue Celsitudini tuæ

Deuotiß.

Christianus Adrichomius Delphus.

IN

IN NOVAM ET ABSOLVTAM VRBIS HIEROSOLYMITANAE TOPOGRAPHICAM & HISTORICAM DESCRIPTIONEM, LABORE & INDUSTRIA DOCTI & VENERABILIS VIRI, D. CHRISTIANI ADRICHOM DELPHENSIS BATAUI, EX IPSIS ANTIQUITATIBUS ERUTAM, & IN LUCEM PROLATAM,

MICHAELIS AB ISSELT AMORFORTII Carmen.

Dilacerant variæ mortalia pectora curæ
Terrarum in multas tracta retracta plagas,
Dum proficiscuntur spaciosa per æquora Mundi.
Dum populos varios, regnaq; adire volunt.
Quid iuuat AEgyptum spectare? quid ostia Gangis?
Aut Antrωpophagos currere ad occiduos?
Arctoas sedes, Eoaq; noscere regna,
Insulæ in Ionio quotq; natant pelago?
Hæc oculos pascunt, animos hæc pascere norunt,
Si desit pietas, scire quid ista iuuat?
Spectatum i potius loca quæ vestigia Christi
Sacrârunt, roseo picta cruore Dei.
I potius Solymas, sine sumptibus ire, pedemq;
Cùm lubet haud lassum mox reuocare licet.
Tanta Adrichom nuper peperit tibi commoda Delphus.
Cui Christus tribuit nomen & ingenium.
Sumptibus hic magnis, magnisq; laboribus offert
Antiquas Solymas, Lector amice, nouas.
Quæ trux Chaldæus, quæ Titus & Itala pubes
Mœnia destruxit, nunc reparata vides.

Hanc vrbem quondam Omnipotens è millibus vnam
    Elegit, sacram iussit & esse sibi.
Hîc lex, hîc Templum, Dominóq; hîc thura cremari,
    Offerriq; dapes præcipiente solent.
Hîc sua reddebant Vates oracula quondam,
    Doctrinæ hîc veteris pagina scripta fuit.
Ex hoc vera fides, doctrinaq; vera theatro
    Prodijt, hîc parta est gratia lexq; simul.
Hîc licet insignem Christi spectare palæstram,
    Qua Satana victo læta trophæa tulit.
Quam quò lustrarent sexus vtriusq; frequentes
    Affluere huc turbæ cum pietate solent.
Non iam syluarum, vastiq; adeunda pericla
    Aequoris, aut sumptus hîc faciendus erit.
Cuncta Adrichom Delphi picta loca sacra tabellæ
    Subijciunt oculis conspicienda tuis.
Cernis vbi Christus Diuini semina verbi
    Sparsit, vbi cœnans pignora sacra dedit.
Orat ibi; hìc capitur; scelerato hîc traditur Annæ:
    Hîc Caiphas, illic tecta Pilatus habet.
Hîc miserè innocuus paliuris cæditur Agnus,
    Illic despectus spinea sarta gerit.
Est vbi purpureo flagris laceratus amictu
    Spectandus populo ducitur ante fores.
Aspicis vt sacro perfusum sanguine Præses
    Condemnat, propriam portat vt Ipse crucem.
Hîc monte excelso moribundus ab arbore pendet,
    Hîc sepelitur, ibi surgit, & astra petit.
Quid multis? quando mentem deuotio pulsat,
    Siue pati Christum cernere quando voles,
Ingredere hanc tabulam; durum nec sit tibi Christum
    Per loca supplicij singula quæq; sequi.

Affici-

Afficiêre noua quadam dulcedine: multum
Scilicet inflammat, res vbi gesta, locus.
Sit liber in manibus, typus obseruetur ocellis,
Christi mors animo nec cadet alma tuo.
Quid tibi nunc Auctor tanto pro munere speras?
Gratia quæq; tui, merxq; laboris erit?
Nec petis humanum quicquam, Mundana nec ambis,
Postquam animo semper vox sonet illa tuo.
Migrandum mox Delphe tibi, nunc collige tecum
Sarcinulas, dicet mox herus, hospes abi.
Quid vis ergo tibi dabimus? cum tanta requirat
Gratia restitui munera digna sibi.
Vis dicam? Domino prece commendabere nostra,
Vt det mercedem, qui dedit ingenium.
Cælestes vt det Solymas habitare benignus,
Pingere terrestres qui dedit arte tibi.

ALIVD

ALIVD FRANCONIS ESTII Gorcomij.

Antiquæ Solymes, terræ decora alta Syrissæ
Mœnia, fatidicis multùm cantata prophetis,
Isacidûm quondam solia augustissima regum
Lector amice vides, solerte renata labore,
Inq; recente typo formam referentia priscam;
Mœnia finitimas non tantùm nota per oras,
Sed quacunque patet terrarum maximus Orbis,
Quà Sol manè diem curru flammante reducit,
Quáq; iubar fessus sero iam vespere condit,
Amphitheatralis minor vt sit gloria famæ,
Ac operum est olim quicquid mirata vetustas.
Mœnia primæui post impia facta parentis,
In quibus affulsit nostris lux prima tenebris,
Et rediuiuæ salus ægris mortalibus orta est,
Morte palæstrites vbi victa, liuida Christus
Contriuit pedibus malesuadi colla Cerastæ,
Et Phlegetontæi spolijs gauisus Auerni
Stellantis limen nobis reserauit Olympi.
Haud impunè tamen Stygijs lymphata Chelydris
Ausa immane nefas vrbis gens incola sanctæ,
Demissam cœlo soboiem, pia pignora Patris,
Spem Diuûm atq; hominum, dum funere multat acerbo
Innocuam, & sontem nullo, nisi crimine nostro.
Prodigijs sed enim subitò cælestibus acta
Vindicis ingentem præsensit Numinis iram:
Vidit per nubes acies certare cruentas,
Atq; ensem radiare supra delubra minacem,
Plurimaq; instantis non vana ostenta ruinæ:
Armis Troiugenûm donec vastata Quiritum,
Pressa fame, quassata malis, exhaustaq; tabe

Aëris haud sani, plebis procerumque cateruæ
Occidit, ac tandem sacræ subuersa Sionis
Illa cadit moles, saxis & saxa reuulsa
Ardua demissis æquarunt culmina terris,
Victaque Romanas timuit Iudæa secures.
Vix Solymæ veteris quicquam nisi nobile restat
Nomen, & ad seros properans fama nepotes.
Non tulit immenso Christi perculsus amore,
Egregiusque animi, Batauæ telluris alumnus
Christiades Adrichom, proauito stemmate clarus,
Tam sancti veneranda loci vestigia, rerum
Tantarum monumenta premi sub nubibus atris,
Atque oculis animisque simul subducier ipsis.
Ast vt apis flores aut Hyblæ, aut dulcis Hymetti
Peruolitans hic inde legit, conditque operosis
Mella sapora fauis, nullique imitabile donum
Fabricat, & paruis molitur maxima cellis.
Sic passim veterum delibans scripta virorum,
Præclarum meditans opus, Diuina coêgit
Tot portenta simul parua cælata tabella.
Vt fora cum vicis, Regumque palatia, turres,
Templaque mittamus summo fundata Tonanti,
Mirandum Salomonis opus, terrisque stupendum;
Gesta suo quæcunque loco, numerisque notata,
Tam clara sub luce patent, sic ordine certo,
Vt fieri, non duntaxat cerni, omnia credas.
Hic videat pius extremæ cœnacula mensæ,
Æternoque suis dantem se fœdere Christum.
Hîc videat funestus vbi, dirique sacratus.
Prodidit insontem Dominum malefidus Iudas.
Hîc Annæ, Caiphæque domum, ludibria, flagra,
Quicquid & infesta sub plebe, & iudice passus

Non

Non æquo, assertor lapsus spesq; vnica nostri;
Quaq; viam fecit sub pondere pressus iniquo
Baiulus humani sanctissimus ille reatus;
Quoq; loco (bonus ah quis parcat fletibus) heu se
Impendit nobis, & mortem morte peremit,
Carceris & nostri rupit retinacula victor.
Chare Adrichomi, Delphis non inficiande paternis,
Quæ precor ô tantarum operum tibi præmia rerum?
Laus quando mundana tibi, tibi munera sordent,
Ipse tibi merces meritorum, & gloria fiat,
A quo nomen habes, pro quo tot adire labores
Sex lustris tibi dulce fuit, seu præpete penna
Cuncta Palæstinæ vt vigili loca mente pererrans,
Lustrares animo, miraq; industrius arte
Colles & Libani, & semper fragrantis Idumes,
Melle solum manans, & lacte fluentia regna,
Abrami prisci promissa Nepotibus arua.
Ipse inquam merces fiat, qui se tibi totum
Protensis manibus, nec parco sanguine fuso
Tradidit, ipse iterum cælo rutilante propinet
Se tibi, & æterni sociatum vinculo amoris
Hæredem adsciscat patrij per sæcula regni.

ALIVD A. M. D.

VRBS *vetus, Isacidisq; frequens, & celsa Sionis*
Pergama tot tripodas vatum monumentaq; regum
Sanctorum ostentans, & tot celebrata stupendis
Veri hominis veriq; Dei virtutibus olim,
Religione potens, & auitis inclyta sacris,
Inclyta diuitijs, & sancti immania templi
Culmina, marmoreasq; [illegible] ad sidera turres,
Floruit, & tantos olim captauit honores:

Verùm

Verùm eheu iacuit iam multis diruta seclis.
Illam nempe diu funestis cladibus actam
Decretum Superorum, & ineluctabile fatum
Funditus euersam voluit, pessumq; iacentem.
Ergò quid ignotas per mille pericula terras
Arripis, & pelagus diuturna classe fatigas?
Non etenim Solymorum vrbem, nec culmina vises
Ardua Dauidis, neq; sacri grandia fani
Tecta, sed antiqui vestigia paucula secli.
Vt tamen intuitu posses lustrare vetustam
Sanctæ vrbis faciem, & delubri operosa stupendi
Limina, oliuiferos colles regumqúe penates,
Et nobis veneranda datæ monumenta salutis,
En tibi subtili studio Compendia strauit
Ingenio præstans Adrichom, paruoqúe libello
Exhibet antiquam Solymûm statuentia formam.

ALIVD GEORGII VERBVRCH Delphi.

IGnibus Argolicis non hæc tibi lector imago
Offeret in cineres: Pergama versa suos.
Non Romam rerum dominam tantisq; superbam
Innumeras gentes qui domuêre, viris:
Sed Solymam Ducis inuicti certamine claram.
Quo periêre simul mors Stygiusq; draco.
Quæ licet in nihilum per plurima bella redacta est,
Barbarico in sacrum mota furore solum.
Attamen vrbs nulli tectis, opibusqúe secunda
Ausonio nondum milite pressa, fuit.
Delphius hanc Adrichom cælatam misit in auras,
Illustre à Christi nomine nomen habens.

Dispo-

Dispositq́ue suo cunctos sic ordine vicos,
Mœnia cum portis, templa, theatra, domos:
Omnibus vt palmam facile eripuisse putetur,
Et summam laudem promeruisse sibi.
Quod citò percipiet nulla licet arte politus,
Hunc modò cum reliquis conferat ipse typum.
Explicat historicis breuiter loca singula scriptis,
Christus vbi pœnas, suppliciumq́ue tulit.
Atque vbi sunt veterum monumenta relicta parentum,
Diuino gestæ numine signa rei.
Quæ latuêre prius vis ergo noscere mira,
Mira liber pandet, quæ latuêre prius.
Queis non exiguos sumptus fecêre videndis,
Iudæam longa qui petiêre via.
Quare Adrichom nostri debent tibi iure nepotes
Multa, quod hoc pacto sæcla futura iuuas.
Sed quia contemnis, quicquid miramur in orbe
Terrarum, merces sit tua sola Deus.

PRAE-

IERVSALEM, SICVT CHRISTI TEMPORE FLORVIT, ET SVBVRBANORVM, INSIGNIOrumq; historiarum eius breuis descriptio.

SIMVL ET LOCORVM, QVAE IESV CHRISTI ET SANCTORVM *passione gestisq; decorata, ac religiosè à maioribus obseruata, & quasi per manus posteris tradita, adhuc pia à Christianis veneratione coluntur, succinctus Commentarius: per omnia cyfrarum numeris suæ nunc editæ & ad viuum expressæ topographicæ delineationi conformis ac respondens.*

CHRISTIANO ADRICHOMIO Delpho Auctore.

I.

IERVSALEM, ciuitas Dei electa, sancta, & gloriosa, fundata in montibus sanctis; loci eminentia, cæli soliq; fœlicitate cunctas Mundi vrbes superãs, in totius Orbis & Iudææ medio, ceu centrum & vmbilicus terræ, sita est: & tanquam Regia inter omnes accolas, velut caput in corpore, eminet, splendidisq; ædificijs sicut Sol præ cæteris lucet. Tantaque gloria illustratur, vt singulari quodã priuilegio vni-

Loci originales, vbi hæc plerũque pleniꝰ fusiusq; tractantur.

Psal. 47. & 86.
Matt. 4.5.
Psal. 73.
Ezech. 5.

28.Hiero. cus olim fuerit electus à Deo locus: ac non
ibid. tantùm fidelis cuiusque animæ, verùm etiam
Iof.lib.3. electæ militantis Christi in terris ecclesię, deni-
bell.Iuda. que & beatę illius in cœlo triumphantis exsti-
cap.2. terit figura. Vrbs perfecti decóris. gaudium &
Deut.16. exultatio vniuersæ terræ. Hæc circa annum à
17. Mundo creato, bis millesimum & vigesimum
Psal.47. tertium tempore Abrahami à Melchisedec re-
Tren.2. ge condita. Hebraicè SALEM, Græcè ve-
Gen.14. rò SOLYMA vocata est: atque ab eo quin-
Iosl.7.an. quaginta annis possessa videtur. Quam dein-
Iud.cap.3. de Iebusæi, à Iebusæo filio Chanaan progna-
& l.7.bell. ti, occupauerunt: à quibus IEBVS, & IE-
Iud.ca.18. BVSAEVM aliquandiu dicta est. quo tem-
Gen.10. pore eius regem Iosue occidit. Tenuerunt au-
Iof.10.15. tem eam Iebusæi annos octingentos & viginti
18. quatuor, tantumque vrbis fidebant firmita-
Iud.1.19. ti, vt Dauide rege ipsam oppugnaturo, per
2.Reg.5. contemptum cæcos, claudos, ac mutilos in
1.Par.11. mœnibus collocarint, dictitantes hos ad arcen-
Iosl.7.an. dum hostem sufficere.
cap.3.

AT Dauid cùm diuina ope adiutus ciuitate potitus esset expulsis Iebusæis, eam per circuitum reędificans, arce muniens, & inhabitans, totius Iudææ prouinciæ Metropolim, ac
Hier.to.3. Regni caput fecit: atque deinceps IERVSA-
de loc.He- LEM, quasi IEBVSSALEM, b. elemento
bra.lit.l. euphoniæ gratia in r. mutato, Græcè autem inflexo vocabulo HIEROSOLYMA appel-
Euf.Euag. lata est. Sunt tamen qui scribunt à templo,
præp.l.9. quod Solomon in ea magnificentissimum con
3.Reg.3. struxit, Hierosolymam, quasi Hieron Solo-
5.6.7.9.10. monis nuncupatam. Nam Gręci ἱερὸν templum vocant.

vocant. Succedente tempore Salomon alijque reges Iuda magnam ei accessionem adiunxerunt, illamq; validissimis portis, turribus, muris, & fossis; item templo, palatijs. præclarissimisque ædificijs ita munierunt, atque exornauerunt, vt totius Orbis inter vrbes miraculum esset, ideoq; silentio magis quàm infimo sermone honoranda sit. Hoc ornatu ac splendore annis quadringentis & septuaginta septem velut terrenus Paradisus floruit, habens circuitum quinquaginta stadiorum, & per gyrum vrbis, fossam in lapide excisam, sexaginta pedum profunditate, latitudine verò ducentorum & quinquaginta. in qua commorabantur hominum circa centum & quinquaginta milia. Verùm cùm principum populiq; impietas non modò templum idolorum abominationibus profanasset, sed etiam sanguine innoxio crudeliter effuso vrbem ad os vsque impleuisset, Diuina vltione vnà cum Templo, principibus & populo per Nabuchodonosor Babyloniæ regem (Dei autem flagellum) ita funditus euersa, ac septuaginta annis desolata fuit, vt Sion quasi ager araretur, & Ierusalem quasi aceruus lapidum esset, & mons templi quasi excelsa siluarum: vtque interea, teste Hieronymo, nec auis volauerit, nec bestia pertransierit per eam. Posthæc templo duntaxat ægrè extructo. portis, turribus & mœnibus carés, à Iudeis de Babylonica captiuitate reuersis annos sexaginta tres inhabitata est.

· Cæterùm à Neemia intra dies quinquaginta duos ambitu triginta trium stadiorum, por-

& cæter. Ios.lib.8. ant.ca.2. & 5.

Ios.con.Apior.lib.1. Strabo Geograph.l.16.

4.Reg.16. 21.24.25. 2.Par.28. 33.36.

Mich.3. Ierem.25. 26.29.

Hier.to.3. trad.Heb. in 2.Par.15 1.Esdr.1.2. 3.4.5.6. Neem.1.2 3.4.5.6.7.

tis,turribus,validoq́; muro cincta: & postea à
1. Mach. Machabæis,Herode,& alijs,perquàm magnifi
12.13.14. cè publicis ac priuatis ædificijs ornata, pristi-
Ios.6.be.6. no nomine ac statu annis quingentis & viginti
quatuor gloriosa & populosa claruit: vicos,
Io.1.be.13. propter domorum frequentiam ac densitatẽ,
& cæt. habens multos & angustos. Quo tempore ibi,
Psal. 73. ceu in theatro,Iesus Christus salutem nostram
Isai.2. operatus est:atq; inde,velut à centro, Aposto-
Mich. 4. li Euangelicam prædicationem,in vniuersum
Actor.1. terrarum Orbem diuulgauerunt.

Mar.16. Sed Titus Cæsar Romanus in occisionis
Psal. 18. Christi vindictam anno post Christum passum
Ios.6.bell. trigesimo octauo, cam muro triginta nouem
13.& 7.be. stadiorum triduò circũdedit,ac Iudęos ex om
14.17.& ni tribu festum Paschæ ibi celebrantes,vrbe ve
18. lut in carçere conclusit. Vnde vrbs illa toti mũ
do admirabilis, facta est & spelũca latronum,
& sepulcrum mortuorum. Nam intestinis cæ-
dibus,fame,peste, & gladio, vndecies centena
Iudæorum milia in ea perierunt. Ipsamq́ue vr
bem totam ita funditus Titus eruit, vt qui ad
eam accessissent,habitatam aliquando esse,vix
crederent. Tres autem turres Herodianas,
nempe Hippicum, Mariamme, & Phaselum,
quæ tam magnitudine, quàm pulchritudine
præter alias eminebant, ciuitatisq́; eam muri
partem,quæ eas ab occidenti cingebat,incon-
cussa reliquit, tum vt esset castrum Romanis
militibus illic custodiæ causa relinquendis,tũ
vt posteris indicarẽt, qualem vrbem, quamúe
Luc. 19. munitissimam,Romanorum virtus obtinuis-
Eu.in chro set.Sed post annos sexaginta quinque,Iudæis
rur-

rursum rebellantibus, Aelius Adrianus Imperator multa eorum milia deleuit, ac turres illas cum relicto muro penitus destruxit, iussitque ciuitatē aspergi sale. quo facto, iuxta Saluatoris Oraculum, non est relictus vrbis lapis super lapidem, Ciuitatemque, pomerijs eius plurimùm contractis, denuò extruens, vniuersum montem Sion, vnà cum Palatio Salomonis, Reginæ, & domo saltus Libani: item Portam anguli, & castrum Assyriorum, totumq; eum borealem angulum, ad portam sterquilinij & Portam Ephraim vsque, vrbis ambitu exclusit: montem autem Caluariæ, & Sepulcrum Domini, quæ prius extra mœnia fuerant, vrbis muro septentrionali inclusit; & in fronte eius portæ, quà Bethleem ibatur, suem in marmore sculpsit, Iudæis eidem subiectis, hoc modo significans, eos Romanæ subiacere potestati: quibus & edicto interdixit, ne amplius vrbem illam introirent, aut ex loco quopiam excelsiore eminus aspicerent, eamque deinceps à suo prænomine AELIAM CAPITOLIAM nuncupari voluit. Post hæc verò à Christianis inhabitata, & Patriarchali sede insignita, successu temporis recepto nomine IERVSALEM, annis quingentis in Christiana Religione floruit.

nic. & Hi. Eccl. li. 4. cap. 6. Hier. in lo. Act. Apo. li. H. Niceph. 3. Hist. Eccl. 24. Broca. in descrip. locorũ terræ sanctæ itinere 6.

Vvilhelm. Tyr. histo. bel. sac. lib. 14. ca. 12. Iacob. Vit. cap. 55.

Porrò anno à Christo nato sexcentesimo trigesimo sexto, à Saracenis in Aegypto regnātibus capta, & annis quadringentis sexaginta tribus possessa fuit.

Onuphr in Chron. Ecclesiast.

Deinde anno Christi millesimo nonagesimo nono, à Christianis, duce Godefrido de

Vvilhelm. Tyri arch. hist. bel. sa.

libr. 8. c.5.18.19. 20.21.& l.9.c.1.2. & 9. Iac. de Vitria. cap.20. B.Salig. in epist. ad Ioan. à Lobkaringia Cardin.

Bullion, qui & primus vrbis murum transcendit, Idibus Iulij magna fortitudine ac summa vi expugnata est, feria sexta, hora nona, eadem scilicet die & hora, qua Christus mortuus est, tantaque per ciuitatis plateas, vicos, & angiportus, ac ipso in templo, tum ciuium, tum eorum qui ex vicinis oppidis & suburbanis in eam confluxerant, facta est strages, tantaq; sanguinis effusio, vt nemini nisi per interemptorum funera transitus pateret, ac talos tenus in occisorum sanguine graderentur, vtq; ipsi victores à planta pedis vsque ad verticem cruore maderent. Qui vrbe potiti, armis ac sordibus depositis, loca venerabilia, Christi præsentia, passione, resurrectione, & ascensione sanctificata, à fidelibus, qui in Ierusalē habitabant, sibi ostensa, nudis vestigijs mira deuotione diebus septem circumierunt, & deosculati sunt.

Octaua autem die vnanimiter ducem Godefridum elegerunt, ac Regem Ierusalem creauerunt. At vir Deo plenus, humilitatis causa, corona aurea, Regū more in sancta ciuitate noluit insigniri: ea contentus, & illi reuerentiam exhibens, quam humani generis Imperator, in eodem loco vsque ad crucis patibulum pro nostra salute spineā deportauit. IERVSALEM itaque à Christianis recuperata, ab eisdem per octoginta octo annos retenta fuit. Postea anno nimirum millesimo, centesimo octogesimo septimo, secunda Octobris, feria sexta dissidentibus (proh dolor) inter se Christianorum principibus, à Salahadino Aegypti Soldano per deditionem recepta est, sub eo pacto,

Bas. Hero. bel. sacri contin. li.1. cap.7.& l. 6.cap.10. Matt. Palmerius in

vt liceret Christianis tantum efferre, quãtum *chronic.*
quisque suis humeris posset, qui eam tenuit an- *Messæus in*
nis trecentis & triginta. Anno autem Domini *chronic.*
millesimo quingentesimo & decimo septimo *Onuphr. in*
à Selimo Turcarum Imperatore inuasa, eodem *chronic.*
murorum ambitu à Turcis etiamnum posside-
tur: qui eam Cuzumobarech, siue Codsbarich,
hoc est, vrbem sacram nominant. A prima ita-
que eius fundatione, in præsentem vsq; Christi
annum millesimum quingentesimum octoge-
simum quintum, fluxerũt anni ter mille, quin-
genti, & viginti duo.

LOCI INTRA VRBEM.

PRIMA PARS VRBIS.

Psal.2.25. Ioel.2.3. Io.6.bel.6. &15.ant. 14.

2.

MONS SION, qui aliàs MONS *Niceph.8.*
DOMINI, item & MONS SAN- *hist. Eccl.*
CTVS dicitur, cæteris monti- *30.*
bus multò est excelsior, & in *Brocard.i-*
prolixitate directior: in modũ *tiner.6.*
theatri forma semicirculi vrbẽ *Salig.tom.*
toto australi tractu ambiens. ac veluti specula *6.cap.6.*
in eminenti solida, & prærupta vndiq; rupe Di *Isai.14.*
uinitus fundatus, planiciem habebat oppidi in *Bas. Hero.*
star: amœnusq; existens valde, cæli excellẽtiam *bel. sa ri*
& delitias repræsentabat. Cuius verticem vali- *contin.l.1.*
da arce, ambitum verò firmis altisq; muris, por *cap.8.*
tis & turribus Iebusæi primò munierunt. Quos *2.Reg.5.*
cùm Dauid rex expulisset, arcem & circum- *1.Paral.11.*
quaque muros, portas, ac turres multò mu- *15.*

nitiores reddidit, montisq́; planiciem intrin-
Psal.47. secus in plateas & vicos distinxit, atque inibi
86. sibi ac suis heroibus fortib' domos ędificauit,
Io.6.bell.6. vocauitque CIVITATEM DAVID. Quæ et-
& 1.bell.1. iam à Iosepho CIVITAS SVPERIOR, & PARS
SACRA appellatur. Eundem montem Macha
1.Mac.4. bæi per circuitum reædificantes, solidis muris
Ios.7.bell. ac turribus altissimis munitissimum fecerunt:
15.& 16. ita vt vi nunquam, sola verò fame capi pote-
Isai.2. rat. vbi & multæ angustæ viæ, & frequentes ci-
Mich.4. uium ædes positæ erant. De monte hoc iuxta
Isai.49. Prophetarum oracula lex ac lux Euangelicæ
Luc.2. veritatis exiuit, & velut ab ipso capite, in o-
Actor.13. mnium gentium salutem, per totum Mundi
corpus effusa est. Quem cùm Romani Dei nu-
tu (seditiosis subitaneo quodam timore hinc
inde à muro diffugientibus, & in cloacis se oc-
cultantibus) præter spem & sine sanguine ce-
pissent, in angustias viarum strictis gladijs fusi
vnumquemque obuium, nullo habito discri-
Ioseph.7. mine, trucidabant, domosq́ue totas, cum om-
bell.16. nibus qui eò confugerant, igne admoto con-
cremabant, multas verò vastantes domos quas
prædæ causa penetrassent, integras mortuorũ
familias, & plena (quos fames consumpserat)
mortuis tecta offendebat, tetrum autẽ aspectũ
illum abhorrentes, vacuis manibus egrediebã
tur, ac rursum obuios quosque transfigendo,
& angusta viarum cadaueribus obstruendo to
tam ciuitatem sanguine diluebant, quæ (Iose-
pho teste) cruore adeò fluebat, vt pleraq; incẽ-
sorum, cædium largissimus sanguis extingue-
ret. Porrò ingruens nox cędes quidem minuit,
incen-

incendium verò auxit. Poſtero autem die Titus intro ingreſſus, & alia, & ciuitatis munitiones ac turriũ cautes miratus eſt, quas tyranni per dementiam ſponte deſeruerant. Conſpecta denique ſolida earum altitudine, itemq́ue magnitudine ſubtiliq́ue ſingulorum lapidum compagine, quantumq́; paterent vel quantũ erigerentur, Deo, inquit, planè adiuuante pugnauimus, & Deus erat, qui detraxit ab iſtis munimentis Iudæos. Nam quæ hominum manus, aut quæ machinæ aduerſus iſtas valerent? multaq́ue eiuſmodi cum amicis collocutus eſt.

Cæterùm poſtea mons iſte vrbe licet excluſus, iterũ ædificijs ornatus, & inhabitatus fuit. Nũc autem extra vrbem eorum ruinis plenus, pro maiori parte incultus iacet.

LOCI MONTIS SION.

3.

ARX SION, antiqua & munita, in vertice montis Sion condita, & inſtar coronæ eum cingens, tutum erat PRAESIDIVM pro decôre & defenſione ciuitatis & templi: ac quaſi tantæ vrbis Capitolium. In hac prius habitauerunt Iebuſæi. Quos Dauid vi eijciens, ar *4.Reg.13.*
cem occupauit, & accipiens ab Hirã rege Tyri *2.Reg.5.4.*
lapides, ligna, & artifices ędificauit ex ea firmũ *11.*
ſibi PALATIVM, & domum cedrinam, ac So- *3.Reg.1.*
lium Regium. In qua quidem arce deinceps ip *1.Paral.11.*
ſe Dauid, alijq́ue Reges Iuda habitauerunt, ac *17.*

ea pro regni sede vsi sunt. Ideoq́ue arcta militum custodia assiduè seruabatur, & passim vocata fuit Arx Regia, & Domus Dauid; aliàs Sedes, Solium, & Thronus Dauid; item Aula, & Domus Regis, &cæt. In hac arce crudelissimus tyrannorum Antiochus Syriæ rex, qui Græco vocabulo ἐπιφανὴς, id est. Illustris dictus, potius ἐπιμανὴς, hoc est, Insanus, dici meruit, posuit præsidium gẽtium: vnde tempore Machabæorum diu multumq́ue Iudęos afflixit. Quas cùm Simon Machabæus fame ad deditionem compulisset, arcemq́ue ab idolorum sordibus mundasset, intrauerunt in eam cum ramis palmarum, cymbalis, nablis, hymnis & canticis: & collocauit in ea viros Iudæos ad tutamen ciuitatis & regionis. Nunc verò eius ruinæ tantùm visuntur.

Io.6.bel.6. Ierem.17. Luc.1. Arist.a.ad. de 72.int. 1. Mach.1. 1.Mac.13. 14.

4.

CARCER REGIVS cum turri excelsa, quę eminebat domo Regis. In hoc carcere Ieremias, eò quòd vrbem capiendam prophetaret, fuit clausus: & tandem ex eo capta vrbe, per Nabuchodonosor liberatus est.

Neem.3. Ierem. 32. 39.40.

5.

CAESAREVM, & AGRIPPIVM, Regia domus, quam Herodes Ascalonita in superiori ciuitate sibi extruxit: ædificauit enim in regia sua duas ædes maximas ac pulcherrimas, marmore & auro fulgentes, quibus ne templum quidem vsquã conferri posset, easq́ue Cæsaris Augusti, & Agrippæ generi eius, suo-

Ioseph.15. ant.11.& 1.bel.16.& 6.bell.6.

ſuorum amicorum vocabulis, vnā Cæſaream, Agrippiam alteram nominauit.

6.

COENACVLVM SION, ſitum circa medium montis Sion, magnum, ſtratum, & ornatum erat. in quo Chriſtus in vltima Cœna agnum Paſchalem cum Apoſtolis comedit, eorum pedes lauit, & menſæ accumbens ſub panis viniq́ue ſpeciebus corporis & ſanguinis ſui ſacramentum inſtituit. Inibi die reſurrectionis (ianuis clauſis ingreſſus) ſtans in medio diſcipulorum, eis ſui lateris, manuũ & pedum vulnera conſpicienda prębuit, & coram illis comedit: deinde inſlando dedit eis Spiritum ſanctum, ſimul & poteſtatem remittendi & retinendi quorumcunque peccata. Octauo poſt die hic Thomæ Apoſtolo lanceæ & clauorum veſtigia videnda & palpanda exhibuit. Iſthic & poſt aſcenſionem Domini Matthias in Iudæ proditoris Apoſtolatum ſortè ſubrogatus eſt. Ibidem die Pentecoſtes Spiritus Sanctus vehementi cum ſonitu, ignearum linguarum ſpecie ſuper centum viginti credentes deſcendit: ac prima Petri concione ter mille Iudæi conuerſi ſunt & baptizati. Ibidem Iacobus frater Domini, cognomento Iuſtus, primus Hieroſolymorum epiſcopus ab Apoſtolis eſt creatus: atq; Stephanus, & reliqui ſex, diaconi ſunt ordinati. Ibidem Apoſtoli primum celebraſſe Concilium: & in ſua diuiſione, Apoſtolicum Catholicæ fidei Symbolum condidiſſe videntur.

Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. Ioan. 13. Luc. 24. Ioan. 20. Ioan. 20. Acter. 1. 2. Hier. to. 1. epiſt. 27. ad Euſtoc. vir. & to. 3. epiſt. 1. ad Paulin. Niceph. li. 2. hiſt. Ec. cap. 3. Act. 6. 15.

Eodem hoc loco Helena Conſtantini Impera-

Niceph. 8. hist. Eccl. 30. Hier. to. 1. epist. 27 ad Eustoch. Brocard. itiner. 6. Breid. die 12. Iul. Salig. to. 7. 2. et 3. Pas. die 182. 183 184. 227.

peratoris mater amplissimum longè latéque extruxit templum, in cuius postico Cœnaculum circumclusit. Quo in templo ætate Hieronymi ostendebatur marmorea illa COLVMNA, cruore Domini infecta, ad quam in domo Pilati vinctus fuit & flagellatus: cuius pars nunc mõstratur in mõte Caluariæ, pars altera olim Constantinopolim translata, nunc Romæ in S. PETRI basilica Vaticana seruatur. Porrò in præfato Cœnaculi loco postea ædificatum est monasterium Franciscanorum siue minoritarũ: qui ibi per aliquot sæcula diurnis nocturnisque officijs Deo ministrauerunt. Cęterum anno Christi millesimo quingẽtesimo sexagesimo primo Turcæ (Franciscanis in aliud Cœnobium intra vrbem translatis) ex eorum monasterio Palatium sibi fecerunt: locumque hunc in tanta habent veneratione; vt non nisi discalceati eum intrent.

7.

Eccl. 24.

CYPRESSI montis Sion valdè excellentes: quarum liber Ecclesiasticus mentionem facit.

8.

Ioan. 18. Thren. 3. Breid. 12. Iul.

DOMVS ANNAE Pontificis, soceri Caiphæ, in qua Christus ab Anna de discipulis & doctrina sua interrogatus, cùm se publicè coram omnibus docuisse responderet, ob id à ministro alapa in maxillam percussus est. Vbi postea fabricatum est templum SS. Angelo-

gelorum, in quo etiamnum Græci monachi Christiani habitant, & sacris officijs Deo seruiunt.

Paſ.d.193.

9.

DOMVS FORTIVM, in qua olim fortes & heroes Dauidis habitabant, vbi etiam, ceu in Palæstra, athletæ & pugiles exercitij causa di gladiationibus certabant.

Neem.3. Liran ib.

10.

DOMVS B.MARIAE VIRGINIS, in qua post filij sui mortem cum Ioanne Apostolo habitauit: vbi & eam anno post Christi ascē- sionem decimo quarto mortis soluisse debitū, atque hinc in cœlum migrasse, veterum traditiones & scripta habent. Quæ quidem domus deinde facta est Ecclesia B.Mariæ, totius Mundi prima. Qua per Romanos destructa, alia eodem in loco à Christianis exstructa fuit. quam decoram fuisse, eius ruinæ hodie etiam probant. ipseque locus, ne vlla maculetur immundicie, stratis ordine lapidibus adhuc cingitur.

Niceph.2. hiſt.ecc.3. & 21. Euſebius in chronic. Vuil.Tyr. bel.ſacri l. 8.cap.5. Breid.12. Iulij. Sal.tom.7. ca.2. Paſ.d.181.

11.

DOMVS VRIAE, vnius ex fortissimis militibus Dauidis. cuius vxor Betsabee in fonte (qui etiamnum ibi ostenditur) sese lauās, sua pulchritudine Dauidem, è solario domus Regiæ ipsam conspicientem, pellexit ad adulterium.

2.Reg.11. 23.

FORVM

12.

Io.6.bell.6. FORVM SVPERIVS, à quo & ſuperior ciui
tas aliquoties forum ſuperius vocabatur.

13.

Actor.21. GRADVS ARCIS ſeu caſtri, in quibus ſtans
22. Paulus Apoſtolus, pro ſe cauſam dixit.

14.

Neem.3.
12. GRADVS SION, per quos in ciuitatem Da-
Ioſ.15.ant. uid aſcendebatur.
14.

15.

4.Reg.21. HORTVS REGIS, qui & Hortus Oza dice-
Neem.3. batur. in quo Manaſſes & Amon reges Iu
da ſepulti ſunt.

16.

Baſ.Hero.
1.bell.ſac. MELLO VORAGO ac vallis profunda &
8. lata valdè, quæ montem Sion à ciuitate
Broc.itin. inferiori diſcernebat: atque à porta aquarum,
6. occidentem verſus vſq; ad portam piſcium ex-
2.Reg.5. tendebatur. Ab hac voragine Dauid montem
1.Paral.11. Sion per gyrum ædificauit ac muniuit. Huius
3.Reg.9. concauitatem Salomon, vt commoda eſſet pla
11. tea, (vnde etiam Platea portæ aquarum voca-
Neem.8. tur) æquauit, eamque ædificijs ornauit, quæ
2.Par.32. collapſa ab Ezechia reſtaurata ſunt. Hic Ioas
4.Reg.12. rex Iuda à ſuis ſeruis in deſcenſu Sela occiſus
Io.6.bel.6. eſt. Ioſephi autem ætate hæc vallis Tyropœon
appellabatur, in quam, vt idem ſcribit, domus
creberrimæ deſinebant: eratq; latiſsima, & ha-

bitatio-

bitationibus hominum frequẽtiſsima. Verùm nunc vorago ipſa tota repleta eſt, relictis tamẽ prioris concauitatis veſtigijs. *Brocard.itiner.6.*

17.

PALATIVM CAIPHAE, & ſummi cuiuſque Pontificis, amplum & angulare. in quo habitauit olim Eliaſib ſacerdos magnus In hoc *Neem.3.* palatio Iudæorum Principes congregati, inter *Matt.26.* ſeſe conſultabant, quomodo IESVM dolo cape *27.* rent & occiderent: quibus ibidẽ à Iuda triginta *Marc.14.* argenteis eſt venditus. Poſtea etiam à Petro hic *15.* ter eſt negatus, & coram Caipha in ſacerdotũ *Luc.22.* & ſeniorum Concilio à falſis Iudęorum teſtib. *23.* accuſatus. quibus cùm nihil responderet, à Põ- *Ioan.18.* tifice adiuratus, vt diceret, an eſſet CHRISTVS DEI FILIVS, cùm id cõfiteretur, quaſi blaſphe- *Paſ.d.194.* miæ conuictus, Pontifice à Concilio ſententiã exigente, ſexaginta ſex (vt ſcribunt) ſeniores cõ demnauerunt eum eſſe reũ mortis: & reſpondentes dixerunt, REVS EST MORTIS. Quapropter mox à miniſtris in faciem eſt conſpu- tus, oculis velatus, palmis pugniſque cæſus, & *Thren.3.* prophetizare iuſſus, ac tota nocte varijs modis illuſus, multiſq; blaſphemijs vexatus, &, vt pau cis multa cõplectar, nullus mortaliũ in hac vita cognoſcet, quę quãtaq; hic nocte illa perpeſſus ſit: Manè verò facto Iudæorũ principes hic rur ſum conuenerunt, vt eũ morti traderẽt: vinctũ *Niceph.8.* que abduxerunt, ac tradiderunt Pilato Præſi- *hiſt.ecc.30.* di. Hoc loco poſtmodum Helena Imperatrix *Breid. die* Petro Apoſtolorũ Principi pulchrũ conſtituit *12.Iul.*

tem-

Sal.to.7. ca.2. Paſ.d.194. 195.196.

templum, quod poſteri S.Saluatoris nuncupauerunt. idque nunc Armeni profeſſione Chriſtiani tenentes, ſua in eo ſacra Deo peragunt.

18.

Neem.3.

PISCINA SION, quæ grandi opere conſtructa eſt.

19.

Ioſ.15.ant. 14.& 7. bel.13. 15.

PONS SION, qua per vallem è ciuitate ſuperiori ad templum tranſitus erat.

20.

Pſal.86.

PORTAE SION, quas diligit Dominus ſuper omnia tabernacula Iacob.

21.

2.Par. 23.

PORTA SVPERIOR, per quam Ioas, cùm in templo Rex Iuda eſſet coronatus, Iudæorum Principibus ſtipatus, in Palatium Regum Iuda ductus eſt.

22.

3.Reg. 2. 11.& cæt. 2.Par. 24. & 26. Neem.3. Ioſ.7. ant. 16. & 13. ant.15. & 16.ant.7.

SEPVLCRVM DAVIDIS, vnà cum agro Regalium ſepulcrorum, quod in ciuitate Dauid magnificè in ſublimi collocatum erat. in quo ipſe Dauid, Salomon, alijque Reges Iuda, item Ioiada Pontifex, ſepulti ſunt. In hoc monumentum Salomon in ſepultura patris ſui Dauid maximas intulit diuitias. Quod poſtea Hircanus Pontifex & dux aperiens, tria millia talentorum argẽti inde extulit. Poſtmodum verò Herodes Aſcalonita, Iudęorum rex, & ip-

& ipse auferens ex eo thesauri vim magnã, cùm flamma inde exiliens duos satellites eius extinxisset, ab incœpto destitit: & ad expiandum se, ipsum monumentum candido marmore ornauit quod longo tempore ibi permansit. Vbi postea Saraceni ecclesiam sibi construxerũnt, quę etiamnum extat: locumque hunc mirè colunt, ac venerantur: nec Christianorum quenquam illuc introire permittunt.

Act.2. Niceph. hist.ecc.5. Breid.12. Iul. Sal.to.7. cap.2. Pasch.d. 184.

23.

SEPVLCRVM S. STEPHANI protomartyris, Nicodemi, Gamalielis præceptoris Pauli Apostoli, & Abibonis filij eius. quorum corpora, cùm plus minus trecentis sexaginta annis prope Hierosolymam, in valle (vt videtur) Iosaphat, in obscuro ac sordido loco iacuissent, sub Honorio Imperatore cælesti reuelatione monstrata, inuenta, effossa, & suaui odore fragrantia, non sine miraculis summa celebritate hic prope Cœnaculum & vrbis mœnia honestius tumulata sunt.

Act.8. 5. 22. Beda in martyrol. Breui. Rõ. Vvilhel. 8. bell.sac. 5. Breid.12. Iul. Sal.to.7.c. 2.Pasch. d.184.

24.

TABERNACVLVM SION, pellibus tectũ, quod Dauid rex fecit, & in colle montis Sion, qui dicitur Gabaon, collocauit, ac in eo arcam Domini maxima veneratione reposuit, constituitque sacerdotes & leuitas, qui iugiter per singulos dies, & vices suas coram arca Deo ministrarent. quæ annis quadraginta quatuor ibi mansit: donec à Salomone in templum transferretur. Inibi & Dauid pro

2.Reg.6.7. 1.Para.16. Hier.ibid. 3.Reg.9. 2.Para.5. Iof.7.ant. 4. Breid. 12.Iul. Pasch.d. 184.

adulterio & cæde Vriæ agẽs pœnitentiam, septem Psalmos, quos pœnitentiales appellamus, composuisse dicitur. Vbi modò Indiani claustrum sibi fecerunt; in quo, ritu suo, Christo seruiunt:

25.

Zach.14. TORCVLARIA REGIS, in quibus Regium vinum exprimebatur.

SECVNDA PARS VRBIS.

26.

Psal.9.72. Zach.9. Ios.6.be.6. & alibi passim.

FILIA SION, sic appellata, quod è monte Sion velut nasci videbatur: quæ & CIVITAS INFERIOR vocabatur, altera vrbis pars est: cuius frequens in sacra Scriptura & Iosepho fit mentio.

LOCI FILIAE SION.

27.

Ios.13.ant. 9.& 6.bel. 6.7.& 7. bell.13.16.

ACRA MONS, in inferiori ciuitate olim eminens & vndique decliuis erat: cuius altitudinem postea Simon Machabæus, non intermisso per triennium neq; die neq; nocte populi labore, humiliorem fecit ac complanauit, vt solum templum omnibus in vrbe locis celsius emineret.

28.

AMPHITHEATRVM, id est, Circus spectatorius, totus vndique rotundus, (qualis aliquando octoginta hominum milia capere poterat) vbi populus gladiatorum & bestiarum pugnas spectabat, quem Herodes senior, primus omnium Hierosolymis in campo, sumptuoso opere cõspicuum exædificauit. in quo ad spectatorum delectationẽ luctatores, & gladiatores pugnabant: vel leones, pardi, tauri, vrsi, apri, lupi, aliæve bestiæ ferocitate eminentes, modò inter se, modò cum damnatis hominibus committebantur. Vnde permulti capite damnati, aut in bellis capti, illic cum feris pugnando mortem oppetere cogebãtur. Quo tempore Circus arena spargebatur, tum ne gladiatores diffluerent, tum, ne pugnantes occisorum cruore fœdarentur, vel ne cruor sparsus spectãtibus esset horrori. *Ioseph. 15. ant. 10.*

29.

ANTONIA ARX firma & munita valdè, à septentrione templo adiacens. quæ olim ab Hyrcano Machabæo in rupe quinquaginta cubitis alta, & vndique abrupta, extructa, & turris Baris vocata est. Hanc Pontifices à Machabæis orti vsque ad Herodem incoluêre: vbi in cella ad hoc ipsum structa, sacra Pontificis stola seruabatur, pręfecto arcis accẽdẽte ibi lucernam quotidie. Herodes maior regnum adeptus, cùm hanc arcem oportuno lo- *Io. 15. ant. 14. & 18. ant. 8. Itẽ 1. bell. 3. 4. 16. & 6. bell. 6. & aliàs sæpe.*

co cohibendis ciuibus, ne quid rerum nouarũ per ſeditionem molirentur, ſitam eſſe depreheñderet, eam magno ſumptu inſtaurauit: & intus Regia magnifica inſtar Palatij & ciuitatis formata, & per quatuor angulos quatuor turribus excelſis (quarum tres quinquaginta, quarta verò ſeptuaginta cubitis eminebat) cõmuniuit, vnde totum templum videri poterat: eamq́ue in gratiam M. Antonij triũmuiri amici ſui ANTONIAM denominauit. In qua Romani milites cum armis ſemper excubabant, obſeruantes ne quid noui populus feſtis diebus in tẽplo committeret. Et ſic templum ciuitati, templo autem Antonia caſtrum erat.

30.

Ioſ. 2. bell. 17. & 7. bell. 13. ARCHIVVM, hoc eſt, tabularium, vulgò Cancellaria. domus ſcilicet, in qua vrbis & ciuium acta, item chartæ publicæ, ac creditorum rationes cuſtodiebantur. quam ſeditioſi, fugientibus inde cuſtodibus, incenderunt, vt cuncta creditorum documenta diſperderent, omneſq́ue debitores ſibi adiungerent.

31.

Ioſeph. 12. ant. 6. ARX ANTIOCHI Epiphanis, alta & valida. quam poſt multorum ciuium cędem, *1. Mach. 1.* vrbis & templi direptionem, pulcherrimorumq́ue ædificiorum incenſionem; in inferiori vrbe ſuper Acram montem ædificauit, ac firmis *Dan. 8. 11. 12.* muris ac turribus muniuit, eiq́ue Macedonicos milites præſidij loco impoſuit, admixtis illis ex apoſtatis Iudæis ſceleſtiſsimis quibuſque: à quibus

quibus iuge ſacrificium triennio eſt ablatum: ipſaq; ciuitas annis viginti ſex plurimum vexata fuit. Deinde verò Simon Machabæus arcem hanc expugnauit & diruit. *Ioſ.13.ant. 9.*

32.

CARCER CIVITATIS publicus, in quo Apoſtoli à Iudęorum primoribus incluſi, noctu ab Angelo educti ſunt. hunc Ioſephus Betiſo vocare videtur. *Act.4.5.* *Ioſeph.6. bell.6.*

33.

COENACVLVM ANGVLI. ædita domus Angularis, vbi publicæ fiebant cœnæ. *Neem.3.*

34.

CRYPTA ſubterranea, ab Antonia ducẽs in templum, quam fecit Herodes ſenior, imponens ei turrim: vt per eam occultè poſſet intrare templum, ſi quid per tumultum contra Regem vellet nouare populus, quæ etiamnum extat mirabilis & lata, ſic quod ſexcenti equi in ea commodè locari poſſent. *Io.15.ant. 14.* *Breid 14. Iul.*

35.

CVRIA, Hebraicè Gaſith dicta, quę in inferiori vrbe antiquo ciuitatis muro coniũcta erat. in qua ſeptuaginta Senatores & Iudices ordinarij, qui à Iudæis Sanhedrim, Græcè Synedrium, Latinè autem Concilium ſeniorum & Seniores populi vocantur, Reipublicæ negocia curabant, iura dabant, ambigua & grauiora, etiam aliarum ciuitatum, iudicia definiebant, *Io.6. bel.6, & 7. bell. 13.* *Exod.18.* *Hier.to.3. epiſt.25. ad Fabiol. manſ.11.* *Num.11.*

bant, lites & controuersias dirimebant, & capitalia iudicia ferebant, exceptis duntaxat difficultatibus, ambiguitatibus, & causis Diuinæ legis, Iudaicæque religionis, quas summus Pontifex & sacerdotes determinabant. In hoc Consistorio Apostoli examinati, flagris cæsi, & prædicare prohibiti ibant gaudentes à conspectu concilij, quod digni habiti essent pro nomine Iesu contumeliam pati. Ibidem S. Stephanus coram concilio stans, facieque Angelica fulgens; intentis in cælum oculis, vidit cęlos apertos, ac gloriam Dei, & Iesum stantē à dextris Dei vnde impetu eiectus ęxtra ciuitatē, lapidatus est.

Deut.17. *Act.4.5.* *Act. 6.7.*

36.

Io.2.be.17.

DOMVS ANANIAE Pontificis. quam tandem seditiosi inflammauerunt.

37.

Breid.26. Iul.Sal.to. 8.cap.6. Iac. Vitri. cap.58. Vuil.11.be. sac.1.et 15. bel.sac.26. Pasch.d. 197.

DOMVS S. ANNAE auiæ CHRISTI, in qua vnà cum Ioachim coniuge suo, cùm festa Hierosolymis ageret, hospitabatur: vbi & vterque obijt. Hic B. Maria virgo concepta est: atq; ibidem passionis Christi tempore mansit. Vbi postea pulchrum in honorem S. Annæ ædificatum est templum. quo nunc Turcæ turpiter abutuntur.

38.

Luc.16. Breid.14. Iul. Sal.to.8. cap.6.

DOMVS DIVITIS EPVLONIS, in inferno, iuxta Euangelicam historiam, sepulti: in qua ipsum habitasse fama à maioribus tradita ad nos peruenit. quæ alta muris, etiamnum

iamnum Christianis peregrinis monstratur. Vnde constat Euangelium de diuite epulone & Lazaro hulceroso (cuius etiam nomen ibi exprimitur) non parabolam, sed rei gestæ esse historiam.

39.

DOMVS MESSA. cuius in quarto Regum volumine fit mentio. *4.Reg.11.*

40.

DOMVS NATHINAEORVM, qui ligna & aquas in templo ministrabant. *Neem.3.*

41.

DOMVS PRINCIPIS Pharisæorum, in qua Christus hydropicum suo tactu sanauit: atque in conuiuio tum suo hospiti, tum inuitatis salutis monita dedit. *Luc.14.*

42.

DOMVS SALTVS LIBANI, longa cẽtum, *3.Re.7.10.*
lata quinquaginta, alta triginta cubi- *2.Par.9.*
tis. quam Salomon splendidè & opulentissi- *Isai.22.*
mè de polito marmore, lignis cedrinis, au- *Ios.18.ant.*
ro atque argento decoratis, ac desuper tecto *5.6.7.*
plano cum deambulatorijs (vt & cætera do- *Hier.to.3.*
morum tecta in Palæstina fabricari solent; ex- *epist.33.*
truxit, intus verò viuidis variarum arborum *ad Suniam*
& plãtarum picturis tam artificiosè ornauit, vt *& Frete-*
earum folia agitari quodammodo viderentur. *lam.*
plantauitq; iuxta eam nemus & viridaria cun- *Eccl.2.*
cti generis arboribus consita, fontibusque irri-

Liran. in 3. Reg. 7. gua, necnon viuaria ac piſcinas fodit, in quibus eum omnis generis feras, aues & piſces continuiſſe probabile eſt. Erat autem domus hæc, domus epularum, & armamẽtarium, in quo arma bellica, item vnguenta, pigmenta, & aromata conſeruabantur. quin & ducenta ſcuta aurea equitum, & trecentæ peltæ aureæ peditum, quæ fecit Salomõ, in domo hac ab ipſo repoſita sũt. cuius etiam reliqua omnia vaſa erãt aurea. quò ſe Rex & nobiles ſerijs Reipubl. negotijs peractis conferebant, atq; epulis, luſibus, & obambulationibus animum oblectabant.

43.

Luc. 7. Breid. 14. Iul. Salig. t. 8. cap. 6. DOMVS SIMONIS Phariſæi, quæ adhuc oſtenditur. in qua Chriſtus menſæ accumbens Magdalenæ peccatrici, iam pœnitenti, ipſius pedes lacrymis riganti, capillis tergenti, oſculanti, vngenti, multumq; amanti, multa peccata remiſit.

44.

Breid. 14. Iul. Sal. to. 8. cap. 7. Paſch. d. 210. Bethl. in deſcript. locor. paſſion. Chriſti feria 5. DOMVS VERONICAE angularis. Hic Veronica lineum capitis ſui peplum dedit Chriſto, quo faciem ſuam tergeret: cui Dominus faciei ſuę imaginem perfectè impreſſit, eiq; in amoris ſui pignus reddidit. Quod in hodiernum vſque diem Chriſti facie inſignitum, Romæ in S. Petri Baſilica, in Vaticano monte per Conſtantinum Magnum extructa, grandi honore aſſeruatur: ac ſtatis diebus populo oſtenditur.

DO-

45.

DOMVS VVLGI. vbi iaculationibus se exercebant, ac epulis, lusibus, & ambulationibus animum reficiebant. *Iere. 39.*

46.

FORVM MAGNVM, quod in vrbis medio, Antoniæ arci adhærebat. in quo Alexander Iudæorum Rex & Pontifex octingentos Iudæos (vxoribus in conspectu ipsorum, & liberis in conspectu etiam matrum, necatis) crucifixit: idque spectaculum ipse suis cum concubinis in Antonia arce epulans, potansque prospectabat. propter quam crudelitatem Crucida cognominatus est. Eodem in foro Herodes maior cum Parthis, Antigonum in regnum reducere conantibus, magno prælio conflixit. Porrò cùm in obsessa per Romanos Ierusalem iam fames totis regnaret habenis, totasque domos ac familias depasceretur, & tecta plena essent mulieribus exanimatis, atque infantibus; viarum autẽ angusta senibus mortuis: (quippe coria scutis detracta, cinguli, calceamenta, & fœnum, matribus denique proprij filij assi, cibus erant) adolescentes ac iuuenes turgidi, velut vmbræ mortuorum, per hoc forum versabantur, & vbi quem casus occupauerat, decidebant. Cumque superstites ob multitudinem eos sepelire, insepultorũ verò fœtorem ferre non possent, in vrbis valles eos ex muro præcipitabant. Quas circumiens Titus vbi plenas cadaueribus vidit, altamq; saniem tabe- *Io. 13. ant. 20. & 1. bell. 3.* *Io. 14. ant. 22. Item 1. bell. 11.* *Iosf. 6. bell. 14. & 7. bel. 7. & 8.*

factis corporibus delluentem, ingemuit: & extentis manibus Deum testabatur, factum illud suum non esse. Contumaces enim Iudęi pacem sæpius oblatam respuerant.

47.

Act. 12. Eus. 2. hist. eccl. 9. Nice. 2. histor. eccl. 12. Breid. 12. Iulij. Sal. to. 8. cap. 4. Pasc. die 181. Ios. 11. ant. 2. & 2. bel. 14. 15. 16.

FORVM RERVM VENALIVM, quod in superiori inferioris ciuitatis parte situm erat: vbi pisces ac variæ merces vendebantur. Hoc in foro S. Iacobus maior, frater Ioannis, cum suo Spiculatore, qui eum ad martyrium ducebat, primus Apostolorum ab Herode Agrippa capite truncatus cum sanguine vitam profudit. In cuius honorem sibi postea insigne erectum est templum: quod nunc Iacobitæ Armeni inhabitant, atq; in eo Christum suo more colunt. Idem hoc forum iubente Floro Præside milites Romani diripuerunt, ac passim obuios trucidauerunt: atque in vniuersas insilientes domos, cunctos in ijs habitatores interfecerunt.

48.

Neem. 3.

FORVM SCRVTARIVM. vbi scruta, hoc est attritæ vsu vestes, ac veteramenta omnifaria vendebantur.

49.

1. Mach. 1. & 2. Mac. 4.

GYMNASIVM, id est, schola gentilitatis. quam Iudæorum pseudopontifex Iesus, qui gentilium more Iason vocari maluit, alijq; apostatæ Iudæi, Antiochi Epiphanis permissu sub ipsius arce contra templum ædificauerunt,

in qua

in qua populus leges & ritus gentium docebatur, & iuuentus in Græcorum Philosophorum studijs ac disputationibus instituebatur: vbi & nudi atque oleo vncti in gymnicis luctationibus, in bellicis certaminibus, ludisq́; scenicis se exercebant. Eodem insuper loco dicti apostatę EBHEBIAM, hoc est, prostibulum formosorũ iuuenũ constituerunt, & pulcherrimos quosq; epheborum in lupanaribus ponebant, vbi turpia fœdaq́; contra naturam peccata exerceban tur. Quapropter multi à Dei lege ad gentiles ritus, mores, viciaq́; defecerunt, venundati vt facerent malum: ita vt & quidam sacerdotum relicto templo Deiq́; cultu, palæstrica exercitia discerent hinc etiam inter Iudæos diuersæ ortæ sunt sectæ, Pharisæi nempe, Sadducæi, Essęi, & cæt.

So.

HABITACVLA SACERDOTVM. quorum domus ab exteriori parte muro clau debantur: à parte autem anteriori habebant aspectum versus templum. *Lira. in Neem. 3.*

SI.

HABITACVLVM SCVTARIORVM, ante occiduam templi porticum extructum. vbi primò Iudæi, postea milites Romani in festiuitatibus stationes habebant ad templi custodiam. *4. Reg. 11. Ioseph. 20. ant. 15.*

HIPPO-

52.

Io.15.ant. 10.& 17. ant.9.10. 13.14. Itē 1.bell. 21.& 2. bell.2.

HIPPODROMVS, hoc eſt, Circus oblongus muris ſeptus, qui contra meridionalem regionem templi ſitus erat, in quo equi curſu, agilitate, & velocitate exercebantur: & athletę ſpectãte populo curſu pedeſtri, equorum, bigarum, trigarum, quadrigarum, haſtiludio, aliaúe dimicatione certabant. vbi Herodes rex in Auguſti Cæſaris honorem quinquẽnale certamen inſtituit, propoſitis victoribus magnis præmijs. Idẽ moriturus è tota ditione ſua cuiuſque vici nobiliores Iudæorum, minaci edicto pęnam capitis intentante non parentib⁹, conuocatos, in hoc circo fecit concludi, vt poſt mortem ſuam omnibus illis ibi occiſis, etiam inuita omnis Iudæa, omniſque domus illi illacrymaret.

53.

Gen.22. Mich.3. 1.Mac.13. 16. Iſai.10.16. Io.15.ant. 14.& 6. bell.6. Hieron. in Ge. 22.& in 2.Par.3. citatur à Cõc.Nicæ. 2.act.4.

MONS MORIA, qui alibi terra viſionis, & mons templi, atque mons filiæ Sion dicitur, orientali ciuitatis muro propè adiacens, excelſus, ſaxoſus, & vndique præceps atque decliuis erat. In hoc monte Abraham immolans filium ſuum Iſaac, loco eius arietem cornibus inter vepres hærentem obtulit. Cuius rei imago (vt hoc obiter contra noſtri temporis imaginum oſores annotem) etiam tẽpore Gregorij Nyſſeni in vſu fuit. De hac enim imagine in oratione pathetica de pictura ſic ait: vidi ſępius inſcriptionis imaginem, & ſine lacrymis tranſire non potui, cùm tam efficaciter ob oculos

culos poneret historiam. Hunc ipsum mõtem *1.Par.21.*
Dauid ab Orna Iebusæo sexcentis siclis auri e- *Ios.7.ant.*
mit:& extructo in area eius altari, holocaustũ *13.*
Deo obtulit, quod ignis è cælo consumpsit. *2.Par.3.*
Eodem in mõte postea Salomon templum Do- *36.*
mino, magnitudine & pulchritudine excellen-
tissimum ędificauit. Quod post annos quadrin
gentos quadraginta & vnum à Nabuchodono-
sor destructũ, & septuaginta annis desolatum,
Zorobabel restaurauit. Idq́ue post annos quin-
gentos octoginta sex à Tito demolitũ, ac plus- *Broc.iti.6.*
quam trecentis annis desolatum, eodem in mõ *Sal.tom.8.*
te, multum tamen per Romanos complanato, *cap.8.*
tandem Christiani reædificauerunt. Quod po-
stea à Saracenis, & iterum à Christianis, rursum
q́ue à Saracenis occupatũ, modò à Turcis pos-
sidetur.

54.

MVRVS PRIMVS, qui & antiquus dici- *Io.6.bel.6.*
tur, tum propter valles imminentemq; *7.&c.*
his desuper collem, in quo firmissimè Dauidis
& Salomonis, aliorumq; regum largissimis im-
pẽsis operi insumptis, structus erat, tum etiam
propter sexaginta turres, in quas diuidebatur,
validus & robustus erat valdè.

55.

OPHEL, quam Iosephus Ophlam nominat, *2.Par.27.*
erat turris enormi altitudine, quasi nubi. *33.*
cap. inserẽs, atque ARX munita, firmo muro cin *Nee.3.11.*
cta, templo propinqua extra murum tamen, *Lira.in Ne*
qui habitationem sacerdotum claudebat. In *em.3.*
huius

Io.2.be.18 huius muro Ioatham rex multa construxit. At-
& 6.bel.6. que Manasses eousque vrbis muros reparauit.
7.& 7.bel. In hac habitabant Nathinæi. In hanc fugi-
13. ens Manahemus tyrannus, captus est & occisus.
Hanc tandem Titi milites combusserunt.

56.

1. Mac.13. PALATIVM MACHABAEORVM, in præ-
Ios.17.ant. celso loco ad occidentem templi ab eis æ-
14.& 20. dificatum. ex quo vrbem, & quæ in ea fiebant
ant.15. Itē contemplari volentibus, pulcherrimus & dele-
2.bell.2. ctabilis patebat prospectus. Quod postea Agrip
16.17.& 7. pa rex insigni amplitudine in Aulā sibi extru-
bell.15. xit: vnde è suo triclinio quicquid in templo a-
geretur, spectabat. Quamobrem Iudæorum primates excelsum parietem ædificauerunt supra exedram templi interioris, ad Solem occiduum sitam, qui Regis prospectum impediebat. Id indignè tulit tam Rex Agrippa, quàm Festus prouinciæ Præses: qui etiam præcepit eis parietem diruere. At illi rogauerunt, vt liceret sibi legatos ea de re ad Neronem Imperatorem mittere, dicentes se nō posse viuere, si quid demoliretur de templi ędificijs. Quo impetrato, miserunt Ismaelem summū Pontificem, & Helchiam gazophylacem, simul & decem de suis primatibus. Nero autē, vxore sua Poppea pia fœmina pro Iudæis deprecante, & veniam gesti operis condonauit, & parietem sic manere permisit.

PALA-

57.

PALATIVM PILATI, & Præsidum Romanorum, quod ab aquilone Xysto & Antoniæ adhærens, omnibus ciuitatis ædibus multò amplius, pulchrius, & eminentius erat: & ad minus viginti octo marmoreis gradibus ascendebatur. Hic cùm Christus à Principibus populoq; Iudaico quòd populum peruerteret, tributa dari Cæsari prohiberet, se Christum Regem diceret, quodq; seditiosus esset, falsò accusaretur, ac crucifigendus, postularetur; huiusmodi sententiæ forma, vt ex vetustis annalibus prolatum inuenimus, à Pilato ad virgas condemnatus est: *Iesum Nazarenũ virum seditiosum, & Mosaicæ legis contemptorem, per Pontifices & Principes suæ gentis accusatum, expoliate, ligate, & virgis cædite. I lictor expedi virgas.* Quapropter à militibus Pilati in atrium prætorij ductus, coram vniuersa cohorte est nudatus, ad columnam ligatus, & crudelissimè flagris verberatus, totoque corpore vulneratus ac laceratus. Deinde chlamyde purpurea circundatus, spinis dirè coronatus, arundine in dextra data, irrisoriè vt Rex salutatus, & genu ante eum flexo, adoratus, varijs modis illusus, cõsputus, genis vellicatus, alapis cæsus, ac super coronatum sauciumq; caput arũdine percussus. Quo loco in tantarũ pęnarũ Christi venerationem, speciosum postea à Christianis extructũ fuit templũ. Nunc aũt habitat ibi Pręses, q Turcę nomine Hierosolymis dominatur.

Psal. 37. & 72. Isai. 1. 50. 53. 63. Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23. Ioã. 18. 19. Breid. 21. Iul. Sal. tom. 8. ca. 7. Pasch. d. 180. Beth. fe 4.

PRAEDICTI domus Pilati gradus Romam postmodum translati, etiam nunc sunt pro

foribus

foribus templi S. Ioannis Lateranensis, in Cælio monte à Constantino Magno ædificati, atque à Romanis Scalæ sanctæ appellantur, locusque in cis olim Christi sanguine conspersus, cãcellis est opertus. & quia Christus tempore passionis per eas bis ascendit, magna animi pietate viri ac mulieres flexis genibus easdem assiduè ascendunt.

58.

3.Reg.7.9. *2.Par.8.* *10.8.ant.5.* PALATIVM REGINAE. quod Salomon propè palatium suum expretiosis ac politis lapidibus pro vxoris suæ Pharaonis filię habitatione, heroicè ædificauit.

59.

3.Reg.7.10. *2.Par.8.9.* *Ios.8. ant.5.* *Broc. itin. 6.* *Vuilhel.12 bell. sac. 7* *Vitriac. c 65.* PALATIVM SALOMONIS, magnum & pulchrum nimis. quod in parte australi mõtis Moriæ pro habitatione sua è candido marmore & lignis cedrinis, multis columnis suffultum, magnificè sumptuosissimeque tredecim annis ędificauit: ac praterquam quod vndique admirabili auri atque argenti splendore exornauit, eius quoq; vniuersa vasa fecit aurea. Eodem in loco postea Christiani reges Ierusalem palatium suum habuerunt, atque ibidem ordo militiæ templi initium sumpsit.

60.

Sal.to.7. c.1. PISANVM CASTRVM, validis fossis & turribus cinctum. quod in occidua ciuitatis patre à Christianis Pisarum Italiæ oppidi incolis, tempore quo terræ sanctæ tenebant domi-

minium, cõstructum est. vbi primò Pisani, deinde Saraceni, nunc verò Turcæ à terræ sanctæ peregrinis sacrilegum accipiunt tributum.

61.

PISCINA INTERIOR, grandis, quam Ezechias rex fecit in medio ciuitatis ad aquilonem templi. Fontis enim huius aquas è superiori fonte Gion per subterraneos canales introduxit in vrbem, & fecit eas scaturire in piscina hac: ędificauitq; ad eam puteum, vt totam irrigaret ciuitatẽ. ne populus in obsidione positus aquæ laboraret penuria. *2. Reg. 20.* *2. Par. 32.* *Eccl. 48.* *Broc. iti. 6.*

62.

PISCINA, quæ vocatur Grecè PROBATICA, hoc est, ouina seu pecualis, eò quòd oues, aliæque pecudes litandæ, in ea lauabantur: Hebraicè autẽ Bethesda, (corruptè Bethsaida) id est, domus effusionis, quòd aquæ pluuiales ad eam confluebant, sita inter portam vallis & templum, ampla & præcipua erat piscina totius vrbis, quinque porticus habens. quam Rex Salomon fecit pro ministerio templi, atque hinc à Iosepho stagnum Salomonis nominatur: in hac enim piscina Nathinæi lauabant hostias, quas tradebant sacerdotibus in templo offerendas. Huius aqua certis temporibus ab Angelo Domini mouebatur, & qui post eius motum primus descendebat in eam; à quacunque detinebatur infirmitate, sanus fiebat. ideoque in porticibus eius iacebat multitudo magna languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, ex *Ioan. 5.* *Broc. iti. 6.* *Sal. to. 8. c. 5. & 6.* *Iose. 6. bell. 6* *Ioan. 5.* *Pasch. die 192.*

 pectan-

pectantium aquæ motum. ex quibus Christus sanauit hominem qui triginta octo annos lan-
Hier. to.3. gucrat. Tempore Hieronymi ostendebantur
de loc. he. gemini lacus, quorum vnus hibernis pluuijs so
lit. B. lebat impleri: alter mirum in modum rubens, quasi cruentis aquis, antiqui in se operis signa testabatur.

63.

Isai. 22. PISCINA VETVS. vnà cum amne qui ex eo
Ios. 7. bell. per totam ciuitatem decurrens, in torren-
24. tem Cedron defluit.

64.

Io. 14. ant. PONS & Porticus cum portis, per quem è Xy
8. & 15. sto & ab Antonia trans vallem Cedron pa-
ant. 14. & tebat accessus in templum, quem primò fauto-
1. bell. 5. res Aristoboli contra Pompeium: postea sedi-
Itē 2. bell. tiosi contra Florum, ne per Antoniã templum
15. 16. & 7. occuparetur, interciderunt.
bell. 6. 13.

65.

Neem. 12. PORTA CVSTODIAE. sic dicta, quòd ali- qui Regis stipatores, Rege templũ ingres- so, custodiam ibi agerent.

66.

Neem. 3. PORTA EQVORVM, sic nominata, quod
Lira. ibid. homines ad illum vsq; locum equitare po-
& in Ierē. terant: sed inde dimissis equis, in templum pe-
31. dites procedebant. à quo loco incipiebant Habitacula sacerdotum.

POR-

67. *Iof.6.bel.6.*

PORTA ESSENORVM, quæ ab Eſſenis nomen habens, in antiquo ciuitatis muro ſita erat.

68. *Zach.14.*

PORTA PRIOR. cuius Zacharias mentionem facit.

69.

PORTICVS COLVMNARVM. ante Palatium Salomonis ſita, quæ quinquaginta cubitis longa, triginta verò cubitis lata erat, & validis ſuffulta columnis: in qua Salomon iudicia communia tenebat. *3.Reg.7. Lira.ibid.*

70.

PROBATICA, hoc eſt, FORVM PECVARIVM, vbi oues, boues, aliǫque pecudes ſacrificandæ, ſub dio aut in macello venales erant. *Ioan.5. Aug.ibid.*

71.

REGIA BERNICES Reginę, ſororis Regis Agrippæ. quæ cum fratre D. Paulum Cæſareæ coram Feſto perorantem audiuit. & poſtea Hieroſolymis vota Deo ſoluens, nudipes ante tribunal coram Floro in ciues ſæuiente, fruſtra pro eis deprecata eſt. *Act.25.26. Io.2.b 15. 16.17.*

72.

Ioſ.5.be.9. REGIA GRAPTE cognatæ Izatæ regis A-
diabenorum, quam ipſa ſibi ędificauit. In
qua poſtea Ioannes dux ſeditioſorum degens,
ſuas ibi pecunias & tyrannidis ſpolia depoſuit.

73.

Ioſ.20.ant. REGIA HELENAE, quæ in Acræ medio e-
2.& 6.bel. minebat. Hęc Adiabenorum gentis vltra
7.& 7.bel. Euphratem habitantis, exiſtens Regina, à gēti-
15. liſmo ad Iudæorum religionem conuerſa, Hie-
Euſ.2.hiſt. roſolymam habitatum cõmigrauit. vbi Chri-
eccl.12. ſtiana facta, cùm magna illa fames (quam Aga-
Oroſ.lib.7. bus futuram prædixerat) ſub Claudio Cæſare
cap.6. in vniuerſo terrarum Orbe, maximè verò in Iu
Act.11. dęa vigeret, ſuis impenſis magnā frumenti vim
ex Aegypto delatam, Hieroſolymæ egenis di-
ſtribuit.

74.

Io.6.bel.7. REGIA MONOBAZI regis Adiabenorum,
filij Helenæ, quæ in oriētali ciuitatis par-
tē ſita erat.

75.

TEMPLVM DOMINI, aliâs Do-
mus Domini & Sanctuarium di-
ctum. quod Salomon Rex paci-
ficus ex pręparata à patre ſuo Da
.Reg 5.6. uide materia, & ex electis, ſectis,
7.8.9. ac politis ſaxis & lignis de Liba-
no monte ſuccifis, pluſquàm centum quinqua-
ginta triū miliū hominum opera in mōte Mo-

ria,

ria, sine vllo securis aut mallei sonitu, septen- *2.Par.2.3.*
nio exædificauit, vsque adeò intùs & extrà ful- *4.5.7.*
genti auro sumptuosum ac magnificum, vt to- *Io.8.ant.3.*
tius Mundi miraculum haberetur. De cuius
admirabili excellentia nihil dici potest, quod
non sit infra eius dignitatem. Hoc templum,
cùm id Salomon dedicaret, nubes & gloria Do
mini impleuit: & ignis è cælo missus sacrificia
in eo oblata deuorauit. Quin & Deus oraculo
tum respondit: *Sanctificaui domum hanc, & elegi lo-* *Aristæas li.*
cum istum mihi in domum sacrificij. Quod ad introi- *de 72. inter*
tum templi huius attinet, is contra ac nunc mo *pretib.*
ris est, ad Solis ortum, posteriora verò eius ad
occasum respiciebant, vnde & hic sacerdotes
vnà cum reliquis Iudæis ad occidentem versi
orabant, & dei cultum summa cum reuerentia
peragebant, donec Regũ populiq; Iudaici im-
pietate idolorũ spurcitijs aliquoties profanare
tur, quod aliquoties factũ esse, sacræ historiæ *4.Reg.25.*
cõme morãt: vbi etiã celebris memoria est, ꝙ *2.Par.36.*
post annos à prima eius fundatione quadringẽ
tos quadraginta & vnũ, Dei vltione per Nabu-
chodonosor Babyloniæ regẽ penitùs est cõbu-
stum destructũ, ac septuaginta annis desolatũ.
Deinde verò, vt ibidem narratur, illustris Iu- *1.Es.3.5.6.*
dęorum dux Zorobabel de quadratis & do- *Ioan.2.*
latis lapidibus, lignisque imputribilibus eodẽ *2.Mach.3.*
in monte annis quadraginta sex templum ma- *Ios. 2.bel.*
gnificè instaurauit. Et hoc etiam tãtæ erat æsti- *17. & 7.*
mationis, vt per vniuersum Mundum honora- *bell.10.*
retur, ac vndiq; maximis Regum & principum *1.Mach.1.*
muneribus honorarijsque illustraretur. Quod *4.6.13.*
post annos trecentos quinquaginta quatuor ab

Antiocho Epiphane rege Syriæ ſpoliatum, ac idolis pollutum, tertio contaminationis anno fortiſsimus Iudæorum dux Iudas Machabæus purgauit: eique vaſa aurea & Dei cultum reſtituit. ac ne iterum à gentibus contaminaretur; in modum Caſtri altis foſsis, firmis & ex-
Io.14.ant. 8.& 7.bell. 4.9. celſis muris ac fortiſsimis pulcherrimiſque portis & turribus per circuitum muniuit. in quo à centum & viginti millibus gentium diu obſeſ-
Strab. Geograp. li.16. 1. Mach.6. Io.14. ant. 8.& 1.bell. 5. ſus expugnari non potuit. Centeſimo autem ferè poſt anno, cùm id inclytus Romanorum dux Pompeius Magnus oppugnans, magna vi expugnaſſet, in ipſa irruptione duodecim Iudæorum millia in eo interfecti ſunt: ipſe verò Pópeius vnà cum ſuis comitibus vſq; ad ſancta ſanctorum ingreſſus, menſam, candelabrum, aliaque cuncta ex auro ibi fulgentia, & in ſacræ pecuniæ theſauris duo talentorum milia inſpiciens, nihil eorum ethnicus ille princeps præ pietate attigit: ſed ſequenti poſt excidium die æditiuis templum purgare, & legitima ac ſo-
Ioſ.15.ant. 14. lennia ſacrificia celebrare mandauit. Hoc ipſum templum poſtea relapſum Herodes Aſcalonita Iudæorum Rex annis nouem cum dimidio, ſumptuoſis ædificijs reparauit & exornauit. Et iuxta Aggæi quidem prophetæ vatici-
Aggæ. 2. Hier. to.3. Epiſt.26 ad Fabiol. nium (vt & eccleſia præfertur Synagogæ, & auro legis ſanguis Euangelij pretioſior eſt) maior fuit gloria templi huius ſecundi, quàm fuerat primi: eò quòd Chriſtus ſua præſentia, doctrina, & miraculis hoc glorificauit. In eo nam-
Luc.2. que puer à parentibus oblatus eſt. Inibi in me-
Matt.4. dio doctorum ſedit. In eius pinnaculo à Dia-

bolo

bolo est tentatus. in eo sæpè concionatus, atq; à *Ioan. 7.8.*
Iudæis est vexatus. Quæ quidem omnia, vt mul *10. &c.*
tum ad tẽpli gloriã faciunt, ita nihil ei cõtulerunt, quin idipsum templũ, anno à fundatione sua sub Zorobabel, 586. per Titi Cæsaris mili- *Io. 7. bel. 9.*
tes post dubiũ cruentumq; conflictũ maxima *10. 18.*
fortitudine ac violentia est expugnatum, ac circum altare holocausti tanta Iudæorum cædes facta est, vt per gradus templi, torrentis instar, interfectorum sanguis proflueret. ipsumq; templum in primo prælij furore per militem quendam, Diuino quodam motum impetu, non expectato cuiusquam edicto, sed inuito Cæsare, face est incensum: illoque incendio, opus omnium quæ visa aut audita sunt maximè admirabile, totiusque Orbis ornamentum, decimo mensis Augusti die concrematum est: eodem videlicet mense & die, quo primùm à Babylonijs templum fuerat combustum. Cumque vorax flamma vndique strideret, Cæsar cum suis ducibus intrò ingressus, & sanctum templi, & quæcunque illic erant aspexit: ea quidem fama quæ apud alienigenas erat meliora, iactatione vero & opinione domestica non minora. quod eodem iubente postea est dirutum, & omninò solo æquatum. Verùm enimuerò post *Eu. in chr.*
annos sexaginta quinque Iudæis denuò rebel- *& 4. hist.*
lantibus, & eodem hoc loco templum restі- *eccle. 6.*
tuere volentibus, Ælius Adrianus Impera- *Niceph. 3.*
tor quinquaginta & octo eorum myriades, *hist. eccle.*
hoc est, quinquies centena & octoginta milia *24.*
vno die interfecit, & residua Hierosolymorũ *Dion. Oro.*
ædifi- *li. 7. cap. 13.*

ædificia prorſus deſtruxit, atque montem Moria, in quo templum ædificatũ fuerat, multum complanauit, & in planiciem redegit, eiusque rudera & terras in vallem Ioſaphat ac torrentem Cedron proiecit, ne vrbs montis & templi præſidio cõfiſa, Romanis ampliùs rebellis eſſet. quin & in Iudæa arces quinquaginta diruit, & vicos nongẽtos octoginta ferro & igni vaſtauit. Sed Imp. Iulianus Apoſtata poſt annos ducentos viginti ſeptẽ, vt Chriſti oraculũ quo de tẽplo prędixerat nõ manſurũ lapidem ſuper lapidẽ, falſum eſſe oſtẽderet, data Iudæis ex publico ærario pecunia, mãdauit eis tẽplum de integro reſtaurare, ibiq; iuxta Moyſi legẽ ſacrificare. Læti ob hoc Iudæi ex omnibus Mundi prouincijs Hieroſolymam confluxerunt, ac Chriſtianis atrocia comminantes, peritos architectos, lapides, ligna, calcem, gypſum, cementũ, omnemq; materiam & inſtrumenta ad ædificium neceſſaria cõpararũt, argenteos quoq; fieri curarũt ligones, palas & ſportas: locumq; ipsũ ſplẽdidè purgarũt, tanta alacritate, vt eorũ mulieres etiã monilia ſua omnia in ſtructurã eam impenderint, ac rudera è loco gremijs ſuis exportarint. Cumq; apertis & purgatis iam fundamentis, poſtero die ædificationẽ inchoaturi eſſent, nocte ea vehemens procelloſæ tempeſtatis ventus calcem, gypſum, ac materiam totam longè lateq; diſperſit. Inſuper terræ motus ingens vniuerſa veterum templi fundamẽtorum ſaxa excuſsit ac diſsipauit, ædes omnes templo vicinas diſturbauit, permultosque Iudæos oppreſsit. Cùm autem qui ſupererant manè iterũ

Mar. 13.
Ruffin. in Euſeb. hiſt. ecc. li. 10. c. 37. 38. 39.
Soc. 3. hiſt. eccl. 17.
Theodore. 3. hiſt. eccl. 17.
Sozom. 5. hiſt. eccle. 21.
Nicep. 10. hiſt. eccleſ. 32. 33.

ædificare aggrederētur, ignis cælo demiſſus, itemque flamma è templi fundamentis erumpens, plures quàm anteà Iudæos vel operi inſtantes, vel qui ſpectatum eò venerant, conſumpſit: atque malleos, ſecures, ſerras, ligones, denique omnia opificum inſtrumenta per totum illum diem incēdio in cineres redegit, Iudæis adhuc pertinacibus, proxima nocte fulgens Crucis ſignum in cælo apparuit, omnium que Iudæorū veſtes cælitus Crucis figuris ſignatæ, &(tanquam cælum ſtellis) impletæ ſunt: quas cùm illuceſcente die eluere delereque conarentur, id nullo modo poterant. Sicque deterriti & confuſi inaniter cœpta ſimul & locum reliquerunt. Eorumq; impio conatu Diuinum oraculum non modò factum irritum, ſed vel maximè impletum atque confirmatum fuit.

Et Iudæis quidem hac ratione ab incepto opere repulſis, Chriſtiani nihilominùs eodem in loco ædificare non timuerunt. Opere enim rotūdo & Græco labore ex magnis, ſectis, & politis lapidibus, præcellēti forma amplum & præaltum, plumboque tectum ibi templum erexerunt, quod per aliquot ſæcula Patriarchali cathedra decoratum, ac vero puroque Dei cultu celebre: tandem à Saracenis inuaſum, ac ſpurco Mahumeti cultu annis quadringentis ſexaginta tribus contaminatum fuit. Porrò anno Chriſti milleſimo nonageſimo nono idem hoc templum, muro licet, & turribus, & portis validioribus apprimè communitum à Chriſtianis, duce Godefrido de Bullion, forti animo violenter expugnatum eſt: factaque intra

Vuilh. Ty. lib. 8. hiſt. bel. ſacri c. 20. & li. 9. cap. 9. Broc. iti. 6.

Breid.14. Iul. Sal.tom.8. cap.4.8. Pasc.d. 192.

templi ambitum decem milium Saracenorum strage, cuncta eius superficies occisorum cruore redundauit. Quo in loco Godefridus egregium mox Canonicorum collegium instituit, eisq; ampla sacerdotia, quæ Præbendas vocant: simulque & honesta circa templum domicilia assignauit, qui diurnis & nocturnis officijs ac sacrificijs Ecclesiastico more annis octoginta octo ibi Deo ministrauerunt. Quibus transactis; ob perniciosam Christianorum Principum, proh dolor, discordiã, à Saracenis id rursum occupatum est. qui in eius summitate, pro suo more, dimidiæ lunæ formam posuerunt, atque in atriorum loco ficus & oliuas plantaue runt. Idem à Turcis nunc possessum, detestabili Mahumeti cultu polluitur. à cuius ingressu Christiani capitali Turcarum decreto arcentur. Nam si Christianorum quispiam id intrasse fuerit deprehensus, statim aut Christi fidem solenniter cogitur abnegare, aut publicè securi caput submittere.

PRIMA PARS TEMPLI.

76.

Exod. 26. Leuit.16. 23. Nũ.19.29.

SANCTVM SANCTORVM, quod ob insignem loci sanctitatẽ, etiam Sãcta sanctorum, item & Oraculum, & Domus interior vocatur. intimum erat templi penetrale & Adytum; longum cubitos vi-

tos viginti, latum totidem, altum verò cubitos centum & viginti. Cuius pauimentum primò marmore ſtratum, ac deſuper tabulis abiegnis veſtitum erat, quæ laminis aureis tegebantur. Parietes autem de politis ſacti lapidibus, & intrinſecus cedrinis veſtiti tabulis, laminis quoque deſuper operti aureis, (quæ clauis aureis erant affixæ) Diuino prorſus opere ſplendebāt. in quibus ſculpti Cherubim, gemmæ, palmæ, flores, ac cęlaturæ picturæque variæ, cæli pulchritudinem repræſentabant. Quin & tectum laminis aureis coopertum, in ſummo, ne ab inſidentibus auibus pollueretur, aureis verubus horrebat acutiſsimis. Sacroſanctum hoc Sanctum ſanctorum, propter Diuinam loci Maieſtatem, ſemel in anno ſolus introibat ſummus Pontifex, idque in feſto expiationis. quo die Iudæi omnes ieiunare ſeque affligere debebant. Tum autem maximus ille Dei ſacerdos, Chriſti perſonam ſingulari ritu præfigurans, pro ſuis totiuſq; populi peccatis ſanguinem vituli extra caſtra combuſti offerebat. Qui ſi vel ſomnio pollutus eſſet, introibat ſubſtitutus ab eo vicarius.

3. Reg. 6. 2. Paral. 3. 4. 5. Hebr. 9. 13. Ioſ. 6. bel. 6.

Hier. to. 3. epi. 26. ad Fabiolā de veſt. ſacer. Liran. in 3. Hebr. 9.

Ioſ. 17. ant. 8.

(∴)

PAR-

PARTES SANCTI SANCTORVM.

77.

Exod.25. 37.40. Num.17. Deut.31. Hebr. 9. Ioseph. 3. ant.8. Liran.in Exod. 25. & 26.

ARCA FOEDERIS, quæ Dei mãdato de lignis sethim imputribilibus in deserto à Moyse facta, & puri auri laminis intus & foris cõtecta, in sancti sanctorum medio sicut Sol, auri splendore corusca, fulgebat. Cuius superemines pulchritudo est admiranda, potius, quàm verbis explicanda. In hac arca summa cũ Religione seruabãtur duæ tabulæ lapideæ, continentes decem præcepta Dei digito inscripta; item vrna aurea habens manna; & virga Aaron quę floruerat, &

2.Mach.5. & 2.

liber Deuteronomij. Mansit arca in hoc loco annis circiter quadringentis triginta: Tempore autem captiuitatis Babylonicę Ieremias propheta eam Dei iussu vnà cum Altari incensi & Igne perpetuo, in Nebo montis spelunca omnibus ignota abscondisse in Machabęorum libris scribitur. Hebręi verò per Nabuchodonosor in

2.Par.36. Dan.1. 1.Esd.1. 3.Esd. 1. Hier. in Ioel.cap.3. Ios.10. ant. 13.

Babylonem translatam esse censent. Quã quidam nunquam reuersam, sed post reditum à captiuitate aliam in eius locum à Iudæis factam esse: quidam verò cum alijs quinque milibus & quadringentis illis aureis & argenteis tẽpli Hierosolymitani vasis à Nabuchodonosor in templo Bel Dei sui positam, ac Diuinitus (vt olim in Philistæa) præseruatam, post septuaginta ca-

ptiuitatis annos vnà cum eisdem à Cyro Iudęis remeantibus restitutam esse existimãt. Porrò post excidium Ierusalem, Titus & Vespasianus Arcam fœderis, & duas tabulas legis, cũ virga Moysi & virga Aaron; item Mensam auream, & panes propositionis, Candelabrum quoque aureum, ac quatuor columnas, è Hierosolymitano templo Romam traducta, in celeberrimo, quem insigni põpa de Iudæis egerũt, triumpho, tota vrbe spectante, inter alia spolia à Iudæis portare fecerunt: Simone Gioræ seditiosorum duce, ac septingentis Iudęis (qui ex omni captiuorum numero selecti, iuuenili corporis proceritate ac decôre præstabant) captiuis, seminudis, manibusque vinctis triumphatorem & spolia præcedentibus. Cuius triumphi vsque hodie perenne Romę via sacra, iuxta Pacis templum, extat monumentum in triumphali arcu, qui est supra ecclesiam S. Mariæ nouæ, cuius fronti hęc inscripta sunt verba: SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS DIVO TITO DIVI VESPASIANI F. VESPASIANO AVGVSTO. *& ob victoriam & perpetuum*....... reliqua ob vetustatem non possunt legi. In quo etiam arcu ex vno quidem latere ipsum Titum triumphantem, in curru qui duobus equis, totidemque monocerotibus siue vnicornibus ducitur, conspicere licet. Ex altero verò latere Arcam fœderis videre est, & Candelabrum illud ditissimum septem ramorum, & vasa templi, tanquam ante currum Titi portarentur, insculpta. Triumpho hoc peracto, Vespasianus vniuersa templi Hierosolymitani vasa dona-

Ios. 7. bell. 24.
Sueton. in vita Vespa.
Hier. in Ioel. cap. 3.
Rodolphus Langius de vrbis Hierosolymæ tẽpliq; origine & excidio lib. 2. c. 15.

ſa donaria, Romæ in Pacis templo, magnificè ſplendideque à ſe ædificato repoſuit: legem verò Iudæorum, & penetralium vela purpurea, in Palatio condita ſeruari præcepit. Quæ quidem omnia, Arca videlicet, auro tamen nudata, tabulæ legis, virgæ Moyſi & Aaronis, panes quoque propoſitionis, ac quatuor columnæ, Romæ in eccleſia S. Iohannis Lateranenſis adhuc ſeruantur.

78.

Exod.25. 37. 2.Reg.6. 2.Paral.3. Hebr.9. Io.8.ant.3.

DVO CHERVBIM gloriæ, qui, vt ex Hebraico Paralippomenon textu liquet, inſtar impuberum puerorum de lignis oliuarum facti, decem cubitos alti, tectiq; laminis aureis, Angelico relucentes ſplendore ſtabant ab vtra que parte arcæ. atq; expanſis alis, vnis tegebant propitiatorium, alijs verò vtrinque tangebãt parietem. quorum facies ad domum exteriorem directæ erant; & verſis vultibus ſe mutuò, ipſumq; propiciatorium reſpiciebant.

79.

Exod.25. 37. Io.3.ant.8.

PROPITIATORIVM aureum, aliâs etiam Oraculum dictum. quod ſuper arcam intra alas duorum Cherubim ſupra Solis fulgorem auro mundiſsimo ſplendens, Diuinamque repræſentans Maieſtatem, quaſi Sedes Dei loquentis erat. vnde oracula & reſponſa dabat.

SECVN-

SECVNDA PARS TEMPLI.

80.

SANCTVM, quod ob loci dig- *Exod.26.*
nitatem etiam Sancta & Sanctua- *29.*
rium; item Domus exterior, & A- *Leuit.10.*
trium ſacerdotum nominatur, al *3.Reg.6.*
tera templi pars eſt, longa cubitis *1.Par.23.*
quadraginta, lata viginti, alta verò cubitis cen *24.*
tum & viginti. quę quidem altitudo duodecim
gradibus aſcendebatur. Huius fores aureæ e-
rant. Pauimentum tabulis abiegnis ſtratum, *2.Par.3.*
aureis laminis tegebatur. Parietes eius de lapi- *Ezec.44.*
dibus politis facti, intuſq; tabulis cedrinis ve- *Luc.1.*
ſtiti, aureis deſuper laminis cooperiebantur: in *Hebr.9.*
quibus ſculpti Cherubim, gemmæ, palmæ, flo- *10.8.ant.3.*
res, ac cælaturæ, picturæq́ue diuerſæ, mira de- *& 15.ant.*
lectatione ſpectatores afficiebant. Supernè ve- *14.&6.be.*
rò pulchro opertum tecto, igneo ſplendore mi *6.&7.bell.*
cabat. Ab huius introitu profani lege arceban- *10.&lib.2.*
tur: ſoliq́ue Sacerdotes à Rege Dauide ad tri- *contra A-*
ginta octo milia recenſiti, & in viginti quatuor *pion.*
ordines ſorte diſtincti, illud quotidie intra-
bant. Qui omnes carentes vitio iuxta Dauidis
ſtatutum hebdomadatim per vices à Sabbato
vſque ad Sabbatum ab vxoribus, vino, ſicera-
q́ue ſeſe abſtinentes, ac ſobrij; feminalibuſq; li-
neis pudenda operti; atq; extrinſecus linea tuni
ca, quę baltheo pręcingebatur, amicti, & byſſi-
nā in capite mitrā geſtātes, miro ordine, ac ma-

xima

xima cum reuerentia Dei cultum, ſacrificia, & preces, peragebant.

81.

Exod. 30. ALTARE THYMIAMATIS ſiue incenſi
37. AVREVM, quod Dei iuſſu contra Velum
Leuit. 2. ante Sanctum ſanctorum pendens, collocatum
1. Mach. 4. erat. In quo Sacerdotes quotidie mane & veſpe
ri thymiama, thus, aromata, & ſimilia, in odoré
ſuauiſsimum Deo adolebant. Ad huius altaris
Luc. 1. dexteram ſtans quondam Gabriel angelus, Zachariæ ſacerdoti thymiama adolenti Ioannis Baptiſtæ conceptionem annunciauit.

82.

Exod. 25. CANDELABRVM AVREVM, quod cum
26. 27. 37. ſeptem ramis, totidemq́ue lucernis in me-
Leuit. 24. ridiano templi latere poſitum erat: quæ ex
Ioſ. 3. ant. oleo puriſsimo interdiu noctuq́ue iugiter ar-
10. debant, lucebant, ac totum Sanctum illuminabant.

83.

Ezec. 47. FONS aquæ perennis, qui in dextro templi
Ioel. 3. latere ſcaturiebat. Cuius aquam Salomon
Ariſtæas li. in mare æneum & in Concham æream deriua-
de 72. in- uit: quæ deinde per ſubterraneos educta ca-
terpret. nales, quarto ab vrbe ſtadio ad orien-
Corn. Ta- tem erumpens, in torrentem
cit. lib. 21. Cedron fluebat.
Paſch. die
192.

MEN-

84.

MENSA AVREA, quæ in aquilonari latere templi ſtabat. In qua erant duodecim panes propoſitionis ex ſimila tritici puriſsima coćti. Qui, veteribus in ſacerdotum cedentibus vſum per ſingula ſabbata noui imponebantur. ſuper quos ponebantur duæ phialæ aureę, thure plenæ.

Exod. 25. 26. 37. Leuit. 24. 1. Reg. 21. Marc. 2. Io. 3. ant. 9.

85.

PONTIFEX, eiuſq; imago, ac ſacer veſtitus, quem Diuinam ac prorſus cæleſtem præ ſe ſe tuliſſe magnificentiam, ſingulæ eius partes nobis demonſtrãt. Nam ſacrificaturus, aut Sancta ſanctorum ingreſſurus, femoralibus, quibus verenda tegebantur, lineis; & ſubucula, hoc eſt, interiori quadam linea tunica, quæ ad pedes vſque demiſſa erat, induebatur. Extrinſecus verò Tunicam habebat Hyacinthinam cum manicis, eamq́ue talarem: à cuius inferiori fimbria ſeptuaginta duo tintinnabula aurea, & alterna ſerie totidem mala punica, quæ vulgò granata vocantur, pendebant. Stringebatur autem tunica Baltheo, ſiue Zona, vel cingulo, lato digitos quatuor, texto ex auro: cui ex quatuor coloribus, hyacintho ſcilicet, purpura, vermiculo, byſſoque, diuerſi flores ac gemmæ intextæ erant. Supra hæc habebat Ephod, id eſt, Superhumerale, pallium ſcilicet pulcherrimum, ex auro, hyacintho, purpura, cocco, & byſſo, polymita arte cótextum, mira colorum & florum varietate ac fulgore præſtringens o-

Exod. 28. & 39. Leuit. 8. 16. Ioſ. 3. ant. 11. & 6 bel. 6. Hier. to. 3. epi 26. ad Fabiolã de veſt. ſacerdot. Liran. in Exod. 28.

culos. In cuius vtroque humero erant ſinguli Lapides Onychini auro incluſi, quos Ioſephus ſardoniches vocat: quorum ſingulis inſculpta erant ſena nomina filiorum Iſrael.

His accedebat Rationale iudicij, quod ſuper pectus ſuum portabat, in quo erat doctrina & veritas. Erat verò illud quadratum quiddam, magnitudinis palmi, ex auro, hyacintho, purpura, cocco, byſſoq́; textū cui intexti duodecim lapedes pretioſi & diuerſi, ordine natiuitatis inſculpta habebant nomina duodecim filiorum Iſrael. Quin etiam ad hoc genus pertinet Tiara ſiue Cidaris, quam ſuper caput Pontifex geſtabat: quæ ex byſſo facta, & hyacinthis coronata, mitræ formam exprimebat. Cuius fronti Lamina aurea, forma ſemiorbis præfixa, nomen ineffabile Dei tetragrammaton his quatuor Hebraicis literis יהוה inſculptum cum ingenti fulgore exhibens Diuinę Maieſtatis celſitudinem figurabat. Ad hunc ornatum Pontificium etiam referendū puto, quòd dextra manu Thuribulum tenens aureum, fragantiſsimo thuris odore Deum colebat.

Quæ vt omnia myſterijs erant plena, ita quædam diuina virtutæ excellebant. Lapis enim ille quem Pontifex in dextro humero ferebat, quoties Deum ſacrificijs placaſſet, tantū emittebat ſplēdorem, vt eā procul intuentibus conſpiceretur. Et quod non minori admiratione dignū videtur, duodecim lapides, qui Rationali intexti erant, pugnaturis victoriam prænunciare ſolebāt. Nam priuſquā exercitus ſe moueret, tātus ex eis emicabat fulgor, vt toti populo

adeſſe Deum, opemq́; & auxilium ſuum inuo-
cantibus eſſe allaturum innoteſceret. Cęterum
tàm Rationale, quàm onyx, Deo propter re-
gum ſuorum pręuaricarionem irato, deſierunt
fulgorem emittere annis centum & quinq; an-
tè Chriſti natiuitatem.

86.

Exod. 26. *36.*

VELVM, de hyacintho, purpura, cocco; & *2. Paral. 3.*
byſſo, pulchra varietate contextum, ac *Io. 3. ant. 7.*
intextis ei Cherubim, & omnis generis flori- *& 6. bell. 6.*
bus ornatum, quod ad parientem ante Sãctum *Matt. 27.*
ſanctorum pendebat atque in Chriſti mortè à *Mar. 15.*
ſummo vſque ad imum ſciſſum eſt medium. *Luc. 23.*

TERTIA PARS TEMPLI.

87.

ATRIVM IVDAEORVM, quod *3. Reg. 6.*
& Atrium ſeu Veſtibulum inte- *2. Par. 4. 6.*
rius; item Baſilica, & Sanctum *Ezech. 40.*
ſeculare, atque Porticus Salo- *& cat.*
monis vocatur, tertia templi *Heb. 9.*
pars eſt: quę quatuordecim gra *Io. 8. ant. 3.*
dibus aſcendebatur. Cuius pauimentum vario *& 15. ant.*
marmore teſſellatũ, in medio ſub dio patebat. *14. & 6.*
& per circuitũ muro ex tribus ordinibus lapidũ *bell. & 7.*
diuerſorũ colorum facto, cingebatur. Cui an- *bel. 4. 16.*
nexæ erãt Portic⁹ magnæ, latæ, & ſupra ſeptua- *& l. 2. cõt.*
ginta cubitos altę, quas marmoreæ de ſingulis *Apionem.*
ſaxis viginti quinq; cubitorũ altitudinis colũnę

 ſuſten-

ſuſtentabant. & laquearia cedro expolita tegebant. Eiuſq; parietes intrinſecùs auro obducti clariſsimè vndiq; ſplendebãt. Habebatque tres portas excelſas, quarũ prima reſpiciebat orientem, altera meridiem, tertia verò aquilonem; quæ ſingulæ binis foribus argenteis, altis triginta, & latis quindecim cubitos, claudebantur, occidua verò pars nullam portam habebat, ſed perpetuò muro cingebatur. Iudæorum autem atrium ex eo locus iſte dictus eſt, quòd huc intrabant ſoli Iudæi puri exiſtẽtes ac caſti, & mulieres mundæ (quibus proprius locus deſtinatus, ac muro diſcretus) quindecim gradibus aſcendebatur. quos B. Maria, cùm à parentibus trima præſentaretur in templo, ſola aſcendiſſe creditur) ibique orabãt, & verba legis audiebant. Quo in loco Chriſtus ſæpè populum docuit: & Iudæi ipſum lapidare voluerunt: & Petrus, ſanato claudo, ad populũ verba fecit: ac quinque milia virorum conuertit. Ante hoc atrium cancello ſeptum, poſita erat tabula, literis Græcis & Latinis hanc legem inciſam continens: *Omnis alienigena tranſiens in locum ſanctum, moriatur*. Eos verò qui tranſiſſent, quamuis Romanus quis eſſet, Iudęis etiam Romani necare permiſerant.

Luc. 1. Ioan. 10. Act. 3. 4. 5. Ioſ. 15 ant. 14. & 2. bel. 16. & 6. bel. 6. & 7. bel. 4.

PARTES ATRII IVDAEORVM.

88.

Exod. 27. 38. 1. Par. 4.

ALTARE HOLOCAVSTI AENEVM, quod in atrij medio ſub dio erat. In quo Ignis ille perpetuus, olim à Domino, cùm

Aaron

Aaron in deserto prima vice sacrificaret, cæli- *Leuit. 9. 6.*
tus in altare demissus, per sacerdotes quotidie *Leuit. 1.*
lignorum appositione nutriebatur. In quo et-
iam indies manè ac vespere sacerdotes varia a-
nimalia mascula, munda, & immaculata, oues
scilicet, boues, capros, turtures, columbas, & si-
milia, hoc sacro ac perpetuo igne, addita ei lig-
norum strue, in holocaustum & odorem suaui-
tatis Domino tota comburebant. Sub tempus *2. Mach. 1.*
verò captiuitatis Babylonicæ Ignis iste perpe-
tuus à sacerdotibus in puteum siccum abscon-
ditus, & post septuaginta captiuitatis annos à
Neemia sacerdote quæsitus, non ignis inuẽtus
est, sed aqua crassa: quæ orante Neemia rursum
Diuinitùs est accensa.

89.

BOOZ & IACHIN, duæ colũnæ æreæ miræ *3. Reg. 7.*
pulchritudinis, altæ triginta quinque cu- *2. Paral. 3.*
bitos, quarum circumferentia duodecim cubi *Ioseph. 8.*
tos complectebatur. quas Salomon artificiosè *ant. 3.*
fudit, & statuit in porticu templi, vnam quidẽ
à dextris, quã nominauit Iachin; alteram verò
à sinistris, quam vocauit Booz. earumque ca-
pitellis, in retis modum factis, ducenta ma-
la granata insculpsit, & super earum
capita opus in modum
lilij posuit.

(∵)

90.

2.Reg.7. CONCHA AEREA, aliâs Luter dicta, vas e-
2.Par.4. rat magnæ capacitatis, aqua plenum, ad si-
Io.8.ant.3. nistrum latus templi, idq; septentrionale à Sa-
lomone collocatum: cui Cherubim, leones, bo-
ues, palmę insculpta erant. In quo sacerdotes la-
uabant animalia in holocausto cremanda, quæ
tamen prius per Nathinæos in Piscina probati-
ca lota erant.

91.

1.Par.26. DOMVS CONCILII, ad meridiem tem-
pli sita: vbi erat concilium seniorum.

92.

1,Par.9.2. EXEDRAE, quæ alias Gazophylacia & Pa-
3. stophoria vocantur, domus erant laterales,
Ierem.35. instar turrium longæ, latæ, & celsæ. In quibus
Ezec.42. sacerdotes sanctuarium ingressuri, profana sua
44. vestimenta lanea exuebant: easdemq; sacris per
1.Mach.4. actis reponebant. In quibus etiam hostiarum
Io.5.bel.9. pacificarum partes comedebantur.
& 6.bel.6.

93.

Exod.30. MARE AENEVM, antea Labium seu La-
38. brum dictum, continens aquæ vim ma-
3.Reg.7 ximam. quod Salomon fecit, atque ad dextrum
3.Par.4. templi latus, idemque australe, contra orienté,
Ios.3.ant. super duodecim boues æreos posuit. In quo sa-
7.& 8.ant. cerdotes ad altaris ministeriū templum ingre-
3. dientes, manus & pedes lauabant.

POR-

94.

PORTA NOVA, quæ in atrio templi versus meridiem erat, vbi Ieremias prędicans templum vrbemq; destructum iri, captus est. & Baruch coram populo prophetias Ieremiæ legit. *Ierem. 26. 36.*

95.

PORTA SACRA, aliâs & Porta ærea dicta quæ in interiori parte templi posita, ad Solis exortum respiciebat. Ante quam Esdras populo legem Dei legit, & multo post tempore Primates Iudæorum seditiosos ad pacem hortati sunt. *3. Esdr. 9. Io. 2. bel. 7.*

96.

PORTICVS TEMPLI, à Salomone ante Sanctuarium constituta, quæ longa erat cubitos viginti, lata verò decem. *3. Reg. 6. 2. Paral. 3.*

97.

SEDES REGIS excelsa, quam Salomon præparauit Regibus in Basilica. *Hier. in 2. Par. 23.*

98.

SVGGESTA CANTORVM. vbi Diuinæ laudes voce, instrnmentisq; varijs canebantur. *Ezec. 40.*

99.

HIC est locus inter templum & altare, in quo lapidatus est Zacharaas. *2 Par. 24. Matth. 23.*

Ioo.

Ioan.10. Hic Iudæi voluerunt lapidare Christum.

QVARTA PARS TEMPLI.

IoI.

ATRIVM GENTIVM, quod & Atrium siue Vestibulum exterius appellatur, quarta templi pars est, quæ multis etiā gradibus ascendebatur. Cuius interius sub dio patens spacium, omnium generum lapidibus stratum, versus quatuor Mundi partes, quatuor portas habebat magnificas: quæ foribus æreis claudebantur. Circumquaque autem continua Porticus erat, triginta cubitos lata, quæ intus insecus excelsis vndique marmoreis suffulciebatur columnis, ac desuper laquearibus cedrinis tegebatur. Cuius omnis gyrus quatuor continebat stadia: cum Antonia verò, mensura sex stadiorum concludebatur. Hoc atrium ingredi poterant omnes Iudæi, etiam immundi, insuper & alienigenæ gentes: vnde & gentiū atrium vocatum est. Hinc Christus vendentes & emētes flagello bis eiecit: nec sinebat vt quispiam illac vel vas transferret. Hic adulteram absoluit. Hic sæpe docuit Hic etiam Iudæi eum lapidare voluerunt. Hic deniq; coram Gentilibus cælesti voce clarificatus est.

Ezech.40. Io.15. ant. 14.& 6.be. 6.& 7.bel. 10.& lib.2. contra Apionem.

3.Reg.8. Mar.11. Ioā.2.8.12 Act.8. Iose.lib.2. contra Apionem.

PAR-

PARTES ATRII GENTIVM.

102.

AQVILA AVREA magni pon- *Ios.17.ant.*
deris, ab Herode maiori ſupra *8.& 12.*
maximam templi portam poſi- *Itẽ 1. bell.*
ta;& tandem à Iudæis detracta, *21. & 2.*
ſecuribuſq; cócisa: vnde magna *bell.1.*
& cædes,& ſeditio orta eſt.

103.

GAZOPHILACIVM, Hebraicè Corban ſi- *Mar. 7.*
ue Corbona dictum, Arca & AErarium *Matth.27.*
erat,in quo ad ſacrificiorum neceſſaria. ad pau
perum alimoniam,& ad templi fabricam offe-
rebatur,& oblata ſeruabatur pecunia.ex qua et-
iam Ioas Rex, ſicut in Regum libris legimus, *4. Reg. 12.*
ſarta tecta templi inſtaurari curauit.Hoc æra- *2.Par. 24.*
rium cùm Heliodorus à Syriæ rege miſſus ſpo- *2.Mach.3.*
liare tentaret,cælitus ab Angelis flagellatus eſt. *Ios.18.ant.*
Atque Pilatus cùm ſacrum hunc theſaurum, *5.& 2.bel.*
ſimili pene temeritate, ad aquarum inductio- *8.*
nem expendere vellet, populari tumultu im- *Ios.17.bel.*
peditus fuit: quem tamen Romani tandem in *11.*
vrbis expugnatione diripuerunt. Iuxta hunc *2.Mac.4.*
locum Lyſimachum occiſum legimus.Hic et- *Ioan.8.*
iam Chriſtus ſe lucem Mundi, & principium; *Mar.12.*
ſeque à Iudæis in cruce exaltandum eſſe do- *Luc.21.*
cuit.Hic ſedens viduam pauperculam duo æra *Ios.18.ant.*
minuta offerentem, plus omnibus diuitibus *13.& 19.*
dediſſe pronunciauit. Supra hoc porrò Gazo- *ant.5.*

phylacium Agrippa rex in monumentum aduersæ fortunæ in prosperam mutatæ, Catenam illam auream suspendit, quam à Caio Imperatore dono acceperat. pondere illi ferreę parem, quæ Tiberij Imperatoris iussu Regias manus vinxerat.

104.

4.Reg. 16. 10. Isai. 38. HOROLOGIVM Achaz Regis, quod fecit ex altari holocausti æneo. in quo, Ezechia rege ægrotante, in signum recipiendæ sanitatis, Solis vmbra Diuino miraculo per decem lineas retrorsum reuersa est.

105.

1. Par. 26. PORTA AQVILONARIS. cuius in Paralippomenon libri. & alibi in Scriptura & Iosepho aliquoties fit mentio.

106.

1.Par.26. PORTA AVSTRALIS. de qua etiam Scriptura & Iosephus passim mentioné faciunt.

107.

1. Par. 26. 1.Par 22. PORTA OCCIDENTALIS. quæ & Porta fundamenti in Paralippomenon volumine appellatur.

108.

1.Par.9. 26. Neem. 5. 4. Reg. 11. 15. PORTA ORIENTALIS, quæ & Porta Sur, aliàs Seir; item Porta Regis, & Porta speciosa dicebatur, quod omnium portaru esset maxima, altissima, & pulcherrima: per quam etiá

princi-

principalis in templum erat introitus. Hác col-lapsam Ioatham rex instaurauit, & iuxta hanc D. Petrus quadragenarium ab vtero matris suę claudum, stipem mendicantem, dicto sanauit. *2. Par. 27.* *Act. 3.*

109.

TVRRES BVCCINATORVM, quæ in occiduis templi angulis in sublime erectæ erant. In quarum verticibus sacerdotes populum, quòd campanorum vsu carerent, duabus argenteis tubis ad templum conuocabant: dies festos, sabbatha, calendas, ieiunia, atque epulas; denique vel ferias, vel vt opus faceret, populo denunciabant. *Num. 10.* *Io. 5. bel. 9.*

110.

HIC Christus terræ digito inscribens, adulterę accusatores pudefecit, accusatam verò adulteram absoluit. *Ioan. 8.*

111.

HIC Christus Diuinitatis suæ (vt ait Hieronymus noster fulgore ex eius oculis & facie radiante) facto de funiculis flagello, ementes & vendentes vnà cum ipsorum mercibus semel iterumq; templo eiecit. *Ioan. 2.* *Matt. 21.* *Hier. ibid.*

Huc vsq. de Templo & partibus eius, nunc autem reliqua Filiæ Sion loca prosequemur.

THE-

112.

Iof.15.ant. 19.& 20.; ant.15.

THEATRVM, quod in hemicycli ſpeciem ab Herode Aſcalonita Iudæorum Rege iuxta Palatium Machabæorum magno ſumptu exſtructum erat: inſculptis ei per circuitum titulis, trophæis, & victorijs Auguſti Cęſaris, auro argentoq́; collucentibus. vbi digniores quidem in gradibus, per circuitum factis, ſedẽtes: reliqui verò in ea ſtãtes; hiſtriones, mimos, muſicos, & thymelicos in ſcena comœdias, tragœdias, alioſque ludos agentes, ſpectabant.

113.

3.Reg.10. 2.Par.9. Ioseph.8. ant.5.

THRONVS SALOMONIS. Solium erat pręgrande, eburneum, fuluo veſtitum auro, quod tribunalis inſtar in ſummitate cælatum & rotundum, ſex gradibus, in quorum extremitatibus duodecim leones impoſiti erant, aſcendebatur. In quo ſedebat Rex Salomon cùm populi lites ac controuerſias decernebat, capitalia iudicia & ſententias proferebat, ac leges iuraque dabat: tum etiam quando magnificentiſſimè ſuam gloriam, delitias, & diuitias oſtendebat, ac fidelibus miniſtris ſuis præmia reddebat.

Liran.in 3. Reg.7.

114.

2.Paral.9. Liran.in 3.Reg.10.

TRANSITVS, quem fecit Salomon de lignis thynis, ad aſcendendum è Palatio ſuo in templum.

II5.

TRIBVNAL. Locus erat ante domum Pilati editus, & iudicio accommodatus, vbi Romani Præsides sententiam ferre solebant, qui Græcè LITHOSTROTOS, id est, lapidibus stratus; Hebraicè autem GABATHA dicebatur, eò quod eminens esset & excelsus. Sedens in hoc tribunali Pilatus, & astãtem Iesum absoluere cupiens, accepta aqua, manus coram populo lauit, dicens: Innocens ego sum à sanguine iusti huius. At verò vniuerso populo clamante: *Tolle, tolle, crucifige eum; sanguis eius super nos, & super filios nostros*; & præterea quod se Regem faciendo, Cæsaris læsa obijceretur Maiestas, hac verborum forma, prout ex antiquis annalibus fideliter exscriptũ inuenimus, Christum ad crucis supplicium condemnauit: *Iesum Nazarenum subuersorem gentis, contemptorem Cæsaris, & falsum Messiam, vt maiorum suæ gentis testimonio probatum est, ducite ad communis supplicij locum: & cum ludibrio Regiæ Maiestatis in medio duorum latronum cruci affigite. I lictor, expedi cruces.* Qua prolata sententia, eum militibus suis crucifigendum tradidit. Qui Iesum ob inflictas pęnas omni specie ac decore priuatũ, & leproso magis, quàm sibi similem, vt à populo ex noto habitu suo agnosceretur, proprijs eum vestibus rursum induerunt, ac crucis suæ baiulantem patibulum, duobus cũ latronibus per Portam Iudiciariam in monte Caluariæ crucifigẽdum eduxerunt. In hoc etiam tribunali consistens Pilatus in suborta seditione, ob impendẽdos

Ioan. 19. *Matth. 27.* *Mar. 15.* *Luc. 23.* *Ioan. 19.* *Pasch. die 206.* *Salig. to. 8. cap. 7.* *Isai. 53.* *Ios. 18. ant. 5. & 2. bel.*

8.Euse.2. hist.eccl.6. Nicaph.2. hist.ecc.10. dos aquæductui sacros templi thesauros, qui Corban dicebantur, militibus suis clam sub populari habitu armatis, signum dedit, vt gladijs quidē non vterentur, sed fustibus in acclamantes quosq; Iudæos sæuirent. quorū plagis multi occisi, & plures sunt sauciati. plurimi verò etiā à suis inter tumultum conculcati & protriti interierunt. Eodem pro tribunali postea Florus præses ex Iudæis multos nobilium & equestris ordinis viros flagellis verberibusq; fecit laniari, ac in cruces suffigi: qui & alias multas per vrbem cædes fecit, nulli parcens, nec paruulis, nec mulieribus, vel lactantibus. Quæ vindictæ sanguinis Christi quædam initia fuerunt.

Ios.2.bell. 14.15.

116.

Io.13.ant. 18 & 1.bel. 3.

TVRRIS STRATONIS, Græcè Pyrgus Stratonis dicta, inter Antoniam arcem & templum subterraneus & obscurus transitus erat. vbi Antigonus à satellitibus fratris sui occisus est.

Sophon.1. Hier. ibid.

117.

Io.14.ant. 8. & 15. ant. 14. Itē 1.bel.5. & 6.bel.6. 7.& 7.& 6 Ios.20 ant. 16. Eus.2.hist. eccles.1.

VALLIS CEDRON lata, profunda, & tenebrosa, quæ in modum fossæ templum circumibat. ac quòd in mortarij similitudinem disposita esset, Hebraicè Macthes, Latinè autem Pila vocabatur. hæc tantæ erat profunditatis, vt de templi tecto ad imum eius despicientium oculi, non absque vertigine capitis caligarent. in hac mercatores, & omnis generis negotiatores habitabant. In hanc vallem cùm Iacobus frater Domini, Primus Hierosolymo-

rum episcopus in pinna templi coram omni populo Iesum Dei filium ipso festo Paschæ profiteretur; Anani Sadducæi Pontificis iussu præcipitatus est, & cōfractis cruribus, desuper quoque à scribis & Pharisęis lapidatus, tandem fullonis fuste in cerebrum percussus, interijt: ibiq; iuxta templum sepultus est. vbi monumē tum eius multis sæculis mansit. Ob cuius cædem Iosephus Diuina vltione Hierosolymam euersam esse æstimat.

113.

VIA CRVCIS, quà Christus in tribunali cruci adiudicatus, acerrimis ac cruentis gressibus ad montem Caluariæ iuit. Incipiēs enim à Palatio Pilati per viginti sex gressus, qui faciunt sexaginta quinq; pedes, ad locū processit, vbi Crux ei imposita est. Vnde tota spectāte vrbe super saucios humeros suā baiulās crucē, versus caurū seu Corū per 80. gressus, hoc est, 200. pedes ad locum vbi primò cum cruce cecidisse traditur, progressus est. Inde statim per sexaginta gressus & tres pedes, id est, centū quinquaginta tres pedes, ad locum vbi B. Maria cū Ioanne, filio suo occurrit. Hinc autem per septuaginta vnū gressus & sesquipedem, siue centum septuaginta nouē pedes, ad quoddam triuium, vbi Simon Cirenęus crucem post Iesum portare coactus est. Isthinc porrò per centū nonaginta vnū gressus & semi pedem, vel quadringentos septuaginta pedes, ad locū vbi ipsi Veronica occurrit. Atque illinc per trecentos 36. gressus & 2. pedes, aliàs octingentos quadragin-

& 23. Hier. tom. 1. Epist. 53. in Catal. script. Ecclesiast. Niceph. 2. hist. Ec. 38. Hanc viā D. Petrus, Petens, & M. Mattheus Steenberch Licētiatus Theologiæ et pastor in Lōdersele, olim Hierosol. dimensi sunt: & iuxta eandē formā ac mensuram disposuerūt Caluariæ viam Louanij, Mechliniæ Viluordiæ, & in alijs Brabantiæ locis.

ginta duos pedes, ad Portam iudiciariam, vbi rursum cum cruce lapsus est. Deinde verò, ardua, saxosa, atque paulatim ascendēte via versus septentrionem processit per trecentos quadraginta octo gressus & duos pedes, seu, octingentos septuaginta duos pedes, ad biuiū quendam, vbi mulieres plorantes allocutus est. Ac isthinc continuò per centum sexaginta vnum gressus & sesquipedem, hoc est, quadringen[illegible] & quatuor pedes, ad pedem seu radicem montis Caluariæ, vbi vltimò cecidit. Dein vlterius per octodecim gressus, aut quadraginta quinque pedes, ad locum vbi carnifices ipsi vestés extraxerunt: vbi & vino mirrhato felle mixto potatus est. Dehinc per duodecim gressus, siue, triginta pedes, ad locum vbi clauis crucifixus est. Inde postremò per quatuordecim gressus, id est, triginta quinque pedes, ad locum vbi de cruce pendens in foramine rupis Caluariæ fixus est. A Palatio itaque Pilati, vsque ad locum vbi crux rupi infixa fuit, sunt gressus mille trecenti viginti & vnus, siue alia supputatione pedes ter mille trecenti & tres.

Hæc linea quarta pedis pars est, cuius men-

---

tionem fecimus. Ac huius quidē pedis, & Viæ crucis, atque infra (sub numero 207.) Viæ captiuitatis mensuram (quam post multam sedulamq́ue indaginem tādem inueni) idcircò hic tam exactè posuimus, vt quilibet Christianus quouis in loco, etiā inter domesticos parietes in ambitu domus aut horti sępius circumeundo, vel iter replicando, posit similem sibi viam or-

Quæ etiā diligentissimè describitur in li. cui tit. est, Via crucis, per Petrū Calentinū ædit. Et præterea à D. Io. Pasc. S. Theologiæ Doctore in peregr. s. die 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. & 214. Item à D. Bethleem presbyter. in descriptione locorum passionis Christi.

am ordinare, aut in templo seu cubiculo mentis imaginatione similem concipere; & pio cordis affectu Christi passionem meditari. quod ipsi gratum, nobisque salutare esse, dubium nō est: cùm ad hoc tàm sacra Scriptura, quàm Sanctorum scripta nos crebrò exhortentur.

119.

VIA INTROITVS EQVORVM, quæ inter Salomonis & Reginæ Palatia erat. per quam Athalia Regina extra Portam aquarum siue equorum educta, in valle torrentis Cedron occisa est. *4. Reg. 11. 2. Par. 23. Ios. 9. ant. 7.*

120.

XYSTVS porticus, in modum pontis lapidei frequentibus arcubus supra plateam publicam ampla latitudine extructa, ac subdialibus inambulationibus ornata: per quam à Palatio Pilati in Antoniam arcem, & inde templum transitus erat. Ex hoc loco, tuto nimirū, Præsides Romani populum alloqui solebant: *Ioan. 19.* In quo stans Pilatus IESVM dirè flagellatum; consputum, spineamque in capite gestantem coronam, ac purpureo indutum pallio, Principibus populoque Iudaico videndum exhibuit, dicens; ECCE HOMO; vt ita afflicto commiserentur. At illi inconditis vocibus clamabāt: *Crucifige, crucifige eum.* Vbi adhuc visitur, ac peregrinis ostenditur Arcus quidam lapideus, cum hac inscriptione; *Tolle, tolle, crucifig* ...... propter antiquitatem cætera legi nequeunt. Ex eodem Xysto Agrippa rex perelegan- *Breid. 14. Iul. Sal. tom. 8. cap. 7. Pasch. die 204. Io. 2. bell. 1. 6. itē 5. bel. 9. & 7. bel.*

Luc. 12. tem habuit orationem ad populum seditiosum, hortans eos ad obediendum Romanis. Frequētem huius Xysti Iosephus mentionem facit.

121.

Pasch. d. 207. HIC Christo Crucem, longitudinis pedū quindecim, latitudinis verò octo, impositam esse, maiorum traditione accepimus.

122.

Pasch. d. 207. HIC Christus primò cum cruce cecidisse traditur

123.

Breid. 14. Iul. Sa. t. 8. c. 6. Pasch. d. 206. et 308. HIC, vt ex veteri maiorum traditione habetur, B. Maria cum Ioanne & pijs mulieribus stetit, Christo cum cruce prætereunte. In cuius rei memoriam Helena Imperatrix eodem in loco splendidam B. Mariæ ecclesiam ædificauit: quæ nunc desolata cernitur. Porrò Beata Virgo cum suis, cruenta filij sui vestigia ad crucem vsque secuta, post eius sepulturam hâc rediens, prima viam Crucis ex deuotione calcasse, piè creditur. Vnde & Christianorum processiones ac crucis gressiones originem habere videntur.

124.

Matt. 27. Mar. 15. Luc. 23. Breid. 14. Iul. PRogressus ad hoc biuium Christus, nimium cruce grauatus cecidisse traditur. quāobrem milites ac Iudæi metuentes ne ante crucifixionis executionem deficeret, apprehenderunt

runt è rure venientem Simonem quendam Cy- *Sa.t.8.c.7.*
renæum, eumq́ue ad portandam crucem post *Paſ.d.208.*
Ieſum coegerunt. *& 209.*

TERTIA PARS VRBIS.

125.

SECVNDA CIVITAS. Hæc ter- *4.Reg. 22.*
tia vrbis pars eſt, quæ etiã mul- *2.Par. 34.*
tas vias habebat anguſtas, cuius *Sophon.1.*
aliquoties in ſacra Scriptura fit *Hier. in 2.*
mentio: in qua inter alios non- *Par. 34.*
nulli habitabãt prophetæ & no- *Io.6.be.10.*
biles. Hanc cùm Romani occupaſſent, à ſeditio
ſis rurſum vrbe pulſi ſunt.

LOCI SECVNDAE CIVITATIS.

126.

AMYGDALON ſtagnum, iuxta quod Ti- *Io.6 be.10.*
tus aggerem erexit.

127.

DOMVS MARIAE, matris Ioannis Marci *Actor. 12*
vnius ex ſeptuaginta duobus diſcipulis
Chriſti, in qua primitiuæ Eccleſiæ fideles con
uenire & orare ſolebant. vbi etiam post Ia-
cobi Apoſtoli cædem Petro ab Herode Agrip
pa incarcerato, ſine intermiſſione pro ipſius
liberatione orabant, qui tandem noctu ab An-

gelo è carcere eductus, huiusque domus fores pulsans, ab ancillula in eam introductus est.
Sal. tom. 8. cap. 4. Quo in loco insignis posteà constructa est Ecclesia, quæ Græcorum Christianorum fuit prima. estque sedes Episcopalis, quā vsque hodie Syri tenent.

128.

4. Reg. 22. 2. Par. 34. Hier. ibid. Ioseph. 10. ant. 5. DOMVS OLDAE prophetissæ, habitantis in Secunda, vxoris Sellum viri præclari ac nobilis, proaunculi Ieremiæ prophetæ: quæ consulta à Iosia rege, ei destructionem Ierusalem prædixit.

129.

Ios. 2. bell. 18. & 6. bell. 6. EVRYPI. canales erant aquarum in sublime salientium, quibus aqua intra & circum Regiam Herodis domum ducebatur: atque cisternas vbique replebat.

130.

Ios. 2. bell. 24. FORVM MATERIARVM, id est, lignorum, quod Cestius incendit.

131.

Ierem. 35. HABITACVLVM Rechabitarum. qui ex patris sui præcepto religiosè viuentes, agros aut vineas non posidebant, & tanquam Mundi huius peregrini, non in domibus, sed tabernaculis habitabant, à vino quoque mordicus abstinebant. Quamobrem cùm belli necesitate in vrbem coacti, propinatum ipsis à Ieremia Dei iussu vinum bibere nollent; ipsorum

rum obedientiæ exemplo idem Propheta pertinacem Iudæorum, Dei præceptum negligentium inobedientiam increpauit: ideoque & his supplicium, illis autem præmium prænunciauit.

132.

LACVS, qui inter duos ciuitatis muros situs erat: de quo in Isaiæ Prophetia mentio fit. *Isai. 22.*

133.

MEDIA TVRRIS, quæ in muro secundo erat. *Ios. 6. bell. 9.*

134.

MONVMENTVM Alexãdri Iannæi Pontificis atque Regis: in quo per cautum quoddam ipsius consilium, ex Pharisæorum autoritate magnificè sepultus est. *Ios. 13. ant. 21. & 6. be. 8.*

135.

MONVMENTVM Ioannis Hyrcani pontificis ac ducis: cuius crebra in Iosepho mentio habetur. *Io. 6. bel. 7. 8. 11. 12. & 7. bell. 5.*

136.

MVRVS SECVNDVS, qui & medius, splendidissimis portis cõspicuus, & in quatuordecim turres diuisus erat. quem Ezechias rex reparauit, & firmioremque altioremque fecit. *2. Par. 32. Neē. 3. 12. Ios. 6. bel. 6. 8. 9. 10.*

137.

Io.6.bel.6. PALATIVM HERODIS. quod ab Herode Ascalonita Iudæorum rege, qui innocẽtes occîdit, ex vario & polito marmore, iuxta occidua vrbis mœnia, à muro antiquo ad mediũ vsq; murum ædificatum, auro atq; argento exornatissimum, porta quoq; ferrea, ac tribus excellentissimis turribus, Hippicô, Mariamme,
Act.12. & Phaselo, munitissimum erat: quæ magnitu-
Io.2.be.17. dine, firmitate, ac pulchritudine vniuersis, quę toto Orbe visebantur, præstabant. Intrinsecus verò Aula Regia erat, quæ inenarrabili magnificentia eminens, tota ornatissimis turribus, cęnaculis, cubiculis, porticibus, deambulationibus, columnisq́; (quibus inclusum sub dio medium patebat spacium) vndiq; cingebatur. In
Luc.23. hac regia Christus Herodi Antipæ tetrarchæ Galilææ, interfectori Ioannis Baptistę, pręsentatus est, ab eodem multis sermonibus interrogatus, à Iudæis autem constanter accusatus. Qui cùm nihil responderet, idem Herodes, totusq́ue eius exercitus eum spreuit & illusit: atque alba indutum veste, quasi demẽtem ac mo-
Breid.14. rionem, ad Pilatum remisit. Nunc verò Pala-
Iul. tium hoc schola est puerorum infidelium.

138.

Ier.39.& PORTA MEDIA secundi muri. in qua, fra-
52. ctis muris exterioribus, Regis Babyloniæ principes sederunt.

STRA-

139.

STRATOPEDON. area erat Regiam Hero- *Iof.2.bell.*
dis vndequaque ambiens, vbi Regij milites *17.*
excubias agebant. In qua & Carcer Regis extabat, cui nocentes includebantur. in quo D. Petrus ab Herode Agrippa rege, qui Iacobũ ma- *Act.12.*
iorem occiderat, catenis duabus vinctus, & à quatuor quaternionibus militum diligentiſsimè per dies azymorum fuit aſſeruatus: atq; nocte, quæ diem occidendi præcedebat, ab Angelo Domini à vinculis ſolutus, ab eodem per primam & ſecundam cuſtodiam, perq́; portam ferream, quę ducebat in ciuitatem, eductus eſt.

140.

STRVTHIVM ſtagnum medium. & hic Ti- *Iof.6.bel.*
tus aggerem extruxit. *12.*

141.

TVRRIS HIPPICVS, quæ quadrangula- *Iofe.6.bel.*
ris in muro ſecundo ſuper eminentē col- *5.6.7.*
lem fabricata erat, & octoginta quinq; cubitos alta, dupliciq́; tecto conſpicua, inſigni robore ac ſoliditate excellebat. quam Herodes ſenior ædificauit, & amici ſui Hippici in bello amiſsi nomine Hippicum appellauit.

142.

Iosf.15.ant. 9.& 1.bel. 16.& 6. bel.6.

TVRRIS Mariamme, quæ quinquaginta quinque cubitis alta, super excelsum antiqui muri collem mira pulchritudine eminebat quam Herodes in memoriam Mariamme dilectißimæ vxoris suæ à se occisæ extruxit, ac eius nomine Mariamme nominauit. & quia Reginę feminæ nomine appellata erat, cęteris pulchrior, ornatiora diuersoria sustinebat, sicut Hippicus & Phaselus, quæ virorum nominibus vocitatæ sunt, hac munitiores fuerunt.

143.

Iosf.14.ãt. 22.& 16. ant.5.& 17.ant.14. & 1.bel.11. & 6.bel.6. & 7.bell. 18.

TVRRIS Phaselus, quæ nonaginta cubitos alta, in ædito muri antiqui loco, supernè in pilæ modum facta, stupendæ magnitudinis & firmitatis munitißima erat: quam Herodes ad similitudinem Phari turris Alexandrinę ædificauit, atque in honorem Phaseli fratris sui (qui à Parthis captus, cùm nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, colliso ad saxum capite se ipsum occiderat) Phaselũ vocauit. Cùm Titus Cæsar expugnatam Hierosolymam totam funditus subuertisset, prędictas tres turres Hippicum, Mariamme, & Phaselum, ob ipsarum excellentiam, (sicut & supra memini) in monumentum integras reliquit, vt posteris indicarent, quàm munitam, quamq́; gloriosam vrbem Romanorum fortitudo expugnasset. quas postea ob iteratam Iudæorum rebellionem Adrianus Imperator diruit.

Sub nũ.1.

VIVA-

144.

VIVARIVM. Herodis hortus erat, virida- *Io 6. bel. 6.*
rijs siluisq; amœnissimus, ac altis euripis, cisternis & aquis iriguus. vbi varias feras, pisces & aues continebat, & prolixas habebat ambulationes, ac circum latices multas turres mansuetarum columbarum.

145.

XENODOCHIVM. Hospitale publicum e- *Ios. 13. ant.*
rat, quod Hyrcanus Pontifex ex pecunia, *15.*
quam è Dauidis sepulchro protulerat, funda- *Egesi. 1. hi.*
uit ac dotauit: vbi peregrini pauperes & infir- *Iudaic. 1.*
mi recipiebantur, & alebantur.

146.

XYSTVM. ampla in Herodis Palatio porti- *Io. 6. bel. 6.*
cus erat, in qua athletæ per hiberna tempora ludis ac dimicationibus se exercebant.

QVARTA PARS VRBIS.

147.

BEZETHA. id est, NOVA CIVI- *Io. 19. an. 7*
TAS, Græcè Cænopolis dicta, *& 2. be. 15.*
quarta vrbis pars est: quæ sicut *& 6. bel. 6.*
præcedentes vrbis partes, etiam *7 9. 13.*
murorũ ambitu cincta, multis per transuersum angustis vijs, vtrinque ad ciuitatis muros tendentibus, dis-

cernebatur. quam incolebant lanę venditores, fabri, ærarij, aliją; artifices & operarij. eratq; ibi vestium mercatus.

LOCI BEZETHAE.

148.

Io.6. bel.6. BEZETHA mons, qui frequentibus plebeculæ ædificijs inhabitabatur.

149.

Io.6. bel.8. & 13. CASTRVM Assyriorum, arx iuxta quam Titus cùm primum vrbis murum occupasset, castra posuit, vltra sagittæ iactum à secundo muro separatus.

150.

Ios.19. ant. 7. Item 2. bel.10. & 6. bel.6. MVRVS tertius. qui & exterior, quem Agrippa rex publico sumptu permunijt latioremq; & altiorem, quàm ante fuerat, reddidit. Hic totus solidus erat, & vigintiquinq; cubitis altus: habebatq; nonaginta quadrangulares, validas, & celsas turres, ducentis inter se cubitis distantes, quarum structura ac pulchritudo saxorum, nihil erat templo deterior.

151.

Neem.3.8. PLATEA Lata, quæ & Platea portæ Ephraim dicebatur.

152.

Io.6. bel.6. SPELVNCAE Regiæ, super quas tertius ciuitatis murus in longum ductus erat.

POR-

PORTÆ ET TVRRES CIRCVM VRBEM.

153.

CAPHETETA, orientalis ciuitatis murus super torrētem Cedron, quem Ionathas Machabæus reparauit. *1.Mach.12*

154.

Isa.28.

LAPIS ANGVLARIS durissimus, solidum montis Sion fundamentum; spiritualiter Christum, qui firmum & stabile Ecclesiæ fundamentum est, præfigurans. *Psal.117.* *Neem.3.* *Act.4.* *Rom.9.* *1.Pet.2.*

155.

PORTA ANGVLI. sic dicta, quia in aquilonari orientaliq; ciuitatis angulo iuxta torrentem Cedron sita erat. quæ etiam Porta Beniamin vocabatur, quòd per eam in tribum Bēiamin via esset. Per hanc portam ex deserto in vrbem ligna inuehebantur. In hac etiam Ieremias comprehensus est. cuius ruinæ nunc longè extra vrbem visuntur. *4.Reg.14.* *2.Par.25.* *26.* *Iere.31.37.* *38.* *Zach.14.* *Broc.iti.6.* *Sal.tom.8.* *cap.5.*

(·.·)

POR-

156.

Ezec.43. 44. PORTA AVREA, inter Portã vallis, & Portam fontis constituta, sic vocata est, quòd
Erocard.itin.6. deaurata esset: quæ Orientalis quoq; dicta fuit, quod ad oriẽtem templ sita esset. atq; quia per
Salig.to.9. cap.4. compendium è templo ad montem Oliueti ducebat, templi potius, quàm ciuitatis porta erat: ideoq; eius Neemias non facit mentionem:
Breid.14. in hac S. Anna & Ioachim, de habenda prole læti, sibi mutuo occurrisse scribuntur. Et per hãc
Pasch. die 184. Christus in die Palmarum super Asinum equitans, humili sed tamen solemni pompa Hiero-
Ex histor. solymam intrauit: quæ clausa, vltro, vt fertur,
Exaltationis S. Crucis. ei est aperta. Porrò anno à Christi natiuitate sexcentesimo vigesimo secundo, Heraclius Imperator parta Diuinitus de Cosdroa Persa-
Breuiar. rum rege victoria, cùm partẽ ligni Crucis Do-
Roman. minicę (quam olim ab Helena Imperatrice in
Sal.tom.8. montis Caluariæ templo collocatam, Persæ ca-
c.4. pta Hierosolyma, multisq; ibi cæsis Christianorum millibus, asportarãt, ac quatuordecim annis detinuerant) superbo equo vectitans Hierosolymam reducens. hanc portam triumphali pompa ac Cæsareo apparatu auro gemmisque ornatus ingredi vellet; illustri miraculo, omnibus quidem perfidis admirando, nullis autem fidelibus dubio, cælitùs impeditus fuit, quò enim magis progredi conabatur eò magis videbatur retineri: Cumque ea re & ipse Heraclius, & reliqui omnes obstupescerent; Zacharias Hierosolymorum antistes, Vide, inquit, Imperator, ne isto triumphali ornatu, in cruce

ferenda

ferenda parum Iesu Christi paupertatem, & humilitatem imitere. Tum pius Princeps mox equo descendit, Imperialem coronam deposuit, auream chlamydem & Regium cultum exuit, calceosque detraxit, ac plebeio indutus amictu: plantis & capite nudis, sacrosanctum Crucis lignum suis ipse humeris per eandem, quà id Saluator tulerat, portans viam, ad Caluariæ montem retulit; atq; in eodē loco, vnde fuerat à Persis asportatum, reposuit. Quamobrem perpetuo sancitum est edicto, vt quotannis decimo quarto Septembris die, Exaltationis S. Crucis memoria in ecclesia celebraretur.

157.

PORTA Ephraim, quæ nunc à quibusdam S. Stephani appellatur, contra Septentrionem sita, viā respiciebat quæ in tribum Ephraim ducit, vnde sibi nomen Ephraim sortita est. Ab hac Porta vsque ad portam anguli Ioas Israelitarum rex murum Ierusalem quadringentorum cubitorum spacio diruit: & triumphabundus per id interstitium curru in ciuitatem inuectus, vrbis factus est Dominus. quem murum vnà cum turribus Oziam Iudæ Regem posteà restituisse legimus.

4. Reg. 41. 2. Par. 25. 26. Neē. 8. 12. Ios. 9. ant. 10. 11. Broc. iti. 6. Sal. tom. 8. cap. 5.

158.

PORTA Fontis, quæ & Aquarum dicitur, porta fictilis erat inter montē Sion & montem Moria in voragine Mello contra orientem posita. & fontis, aquarumque porta ex eo dicta quòd ad fontem & aqua Silôe transitum aperi-

Neē. 2. 3. 8. 12. 2. Par. 23. Ierē. 19. 31. Broc. iti. 6. Sa. t. 8. c. 5.

aperiret. Hæc alio nomine, quod equi per illam pro adaquatione in torrentem Cedron educerentur, Equorum porta orientalis est vocata, ducebatq; in vallem Gehennom.

159.

Io.6.bel.6. 78. PORTA Genath, id est, horti, nempe Herodis, quæ non longè à secundo ciuitatis muro sita erat. qua in Hippicum turrim aqua inducebatur. Per hanc portã seditiosi latenter prosiliẽtes, in Romanos sæpè fecerũt excursus.

160.

4.Reg.25. Iernm.39. 52. PORTA Horti Regis, quæ in monte Sion inter duos arcis muros collocata erat. per quam Sedechias rex nocte fugit.

161.

Neem.3. PORTA Palatij Pontificis, siue Sacerdotis magni, austrum respiciens.

162.

2.Par.33. Sophon.1. Hierony. ibidem. Neẽ.3.2. Broc.iti.6. Sal.tom.8. cap.1.5. PORTA Piscium, quæ iuxta turrim Dauid inter montem Sion & ciuitatem inferiorem in valle Mello contra occidentem sita erat: & per adiunctam ei testudinem (quę vltra voraginem extendebatur) commodum cuiuis exitum exhibebat ac introitum. Atq; piscium quidem porta ex eo dicebatur, quòd per eam à Ioppe & alijs maritimis locis quotidie in vrbem pisces inferebantur. Hæc alijs nominibus etiam Porta Dauid, & Porta negotiatorum inscribitur: Dauid, quod turri Dauidis proxima

esset;

esset; Negotiatorum verò, quòd per eam varię negotiatorum merces à Bethleem, Hebró, Gaza, AEgypto & AEthiopia inueherentur. Per hanc portam peregrini occidentales vrbem ingredi solebant.

163.

PORTA STERQVILINII seu stercoris, quæ contra austrum portę anguli sita, Solem orientem respiciens, omnes ciuitatis sordes, quas pluuia congregare poterat, in Torrétem Cedron euomebat: vnde non immeritò sterquilinij siue stercoris nomen accepit. *Neem. 2. 3 12. Liran. in Neem. 3. Broc. iti. 6. Sa. t. 8. c. 5.*

164.

PORTA TVRRIVM MVLIEBRIVM, septentrionem respiciens, per quam seditiosi in Romanos vrbem obsidentes, excursus fecerunt. *Ios. 6. bell. 2. & 5.*

165.

PORTA VALLIS, nomé inde trahens, quod in vallem Iosaphat viam faceret, inter portam sterquilinij & portam auream media fuit, nec longè à foro pecuario & Piscina probatica distans. Quæ & ob hoc etiam Porta Gregis appellari meruit, quòd per hanc immolandi in templo greges in forum pecuarium venales adducerétur. Nunc verò à Protomartyre, qui per eam extra ciuitatem eductus est, & non longè ab eadem lapidatus S. Stephani porta nominatur. *2. Par. 26. Neem. 2. 3. 12. Bro. itin. 6. Breid. 14. Iul. Sal. tom. 8. cap. 5.*

POR-

166.

Neē. 3.12. PORTA vetus siue antiqua, quæ ab Aquilone portæ piscium sita, Solem occidentem respiciebat. à Iebusæis quoque porta Iebus, & à iudicibꝰ Iudiciaria seu Iudicialis vocata fuit, quia ad iudicandum, olim ibi seniores sedebãt, in portis enim iudicia tum exercebãtur: extra hãc portam fiebat etiam iudiciorum executio. Vnde & Christus per hãc eductus, extra eandẽ quoque est crucifixus. Cuius portæ vetusta adhuc vestigia extant.

Liran. in Neem. 3. Deut. 22. Ruth. 4 Ioan. 19. Heb. 13. Bro. itin. 6. Sal. tom. 8. cap. 7.

167.

Broc. iti. 6. RVPES eminens valdè, tendens à Psephina turri ad montem vsque Sion: super quam totus occidentalis ciuitatis murus extructus erat.

168.

Ierem. 31. Zach. 14. Neē. 3.12. TVRRIS Ananeel, quæ non longè à Porta anguli sita, fortis erat, & insignis: cuius sacra Scriptura aliquoties mentionem facit.

169.

2. Par. 26. Ios. 9. ant. 11. & 6. bel. 6. TVRRIS ANGVLARIS, super portam anguli posita, quam Ozias rex firmiter reædificauit, & cẽtum quinquaginta cubitorum sublimem fecit.

TVR-

170.

TVRRIS DAVID, munita, & excelsa valdè, quę in duarum voraginum angulo, in pręruptæ rupis colle ex quadris lapidibus, ferro & plumbo indissolubiliter compaginatis, à Dauide rege ædificata erat. Cuius singularis fortitudo & egregia pulchritudo ad commendationem sponsæ Christi, quæ est Ecclesia, à Salomone producitur, cùm ait: Sicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis: mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.

Vuil.Tyr. 9.be.sac.3. Broc.iti.6. Cant.4.

171.

TVRRIS EXCELSA, quæ super portam vallis extructa fuit. quam etiam Ozias rex reparauit, &, vt vltra montem Olfueti specula esset, centum quinquaginta cubitos altam fecit.

2.Par.26. Ios.9. ant. 11.

172.

Neē.3.12.

TVRRIS FVRNORVM, versus boream sita. quam sic dictam putãt, quòd in ea, ceu in furno, perpetuus aleretur ignis, qui noctu terra mariúe iter facientibus, tanquam scopus propositus erat, secundum quem, ne quà à via declinarent, iter suum dirigere possent.

173.

TVRRIS Magna, quæ iuxta murum templi cæteris altior eminebat.

Neem.3.

174.

Neē.3.12. TVRRIS MEAH, aliâs Emat, id est, centum cubitorum: quæ non longè à templo distabat.

175.

Ios.6.bell. 2.5.6. Bro.itin.6. TVRRIS PSEPHINA, quæ aliâs Neblosa vocatur, turris octangularis erat, septuaginta cubitos alta, in ciuitatis angulo inter septentrionalem & occidētalem vrbis murum super rupem admodum excelsam firmata, atq; tota instar propugnaculi admirabilis sua altitudine horrenda. ex qua sereno cælo Arabia, & mare, atq; Hebræorum finium vltima prospici poterant. cuius ruinæ adhuc visuntur.

176.

Luc.13. TVRRIS SILOE. quæ tempore Christi cadens, octodecim viros oppressit & occicit.

177.

Bro.itin.6. VORAGO, seu Vallis profunda, quæ montem Sion ab austro cingebat, & versus aquilonem per totum occidentale vrbis latus vsq; ad portam Ephraim procedens, commodam ciuitati fossam faciebat.

LOCI EXTRA VRBEM.

LOCI AD ORIENTEM VRBIS.

Aristæas li. de 72. interpretib.

178.

AQVA ex templo, quæ subterraneis e-ducta canalibus, hic magno erūpebat stridore, defluebatq; in torrentem Cedron.

Mat. 21. 26 Mar. 11. 14. Luc. 10. 19. 24. Ioan. 11. 12.

179.

BETHANIA, nobile castellum Mariæ & Marthæ sororum Lazari, & ædibus frequens, quod vltra montem Olíueti situm quindecim à Ierusalem stadijs distat, hoc est, duobus miliaribus Italicis. ex quo quidem interuallo, licet perexiguo ob interpositum Oliueti montem, ciuitas Ierusalem videri non potest, sed conscenso quodam mōticulo, videtur inde pars montis Sion. Hic Christus in domo Marthæ sæpè fuit hospitatus. vbi Mariæ ad pedes suos sedenti prædicauit verbū Dei. Hic Lazarum quatriduo sepultū, iamq; fœtentem flēs in vitam reuocauit. Hic in domo Simonis (qui quòd antea fuisset leprosus, & à lepra per Christum mundatus, Simon leprosus, vt ait Hieronymus, vocabatur) mensę vnà cū Lazaro accūbens, & Martha ministrante, à Maria pretioso perfusus est vnguento. Hic, & ascensurus in cę-

Hier. tom. 1. epist. 27. ad Eustoc. & tom. 3. epi. 29. ad Ruffinum. & in loc. Hebraic. lit. B. Niceph. 8. Hist. eccle. 30. Bro. itin. 6. Breid. ibi. & 16. Iul. Sal. tom. 9. cap. 4.

lum, valedixisse eisdem videtur. Aetate Hieronymi domus Marthæ & Mariæ & domus Simonis leprosi magna pietate à fidelibus inuisebãtur. Atq; marmoreum Lazari monumentũ, in quo à Saluatore fuit suscitatus, ob hoc tam celebre miraculum ab Helena Imperatrice insigni ecclesia circundatum est: quod etiam hodie non à Christianis solùm, sed & à Saracenis ac Turcis ingẽti deuotione honoratur. Posterioribus tẽporibus fuit hic à domina Melisende Regina, abbatia erecta. Quę omnia nunc pęnè deserta peregrinis adhuc ostenduntur.

Vuilh. 15. bel. sac. 26. & 18. bell. 27. & 21. bel. 2. Vitri ac. c. 58.

180.

Matth. 21. Mar. 11. Luc. 19. Ioan. 12. Hieron. in Mat. c. 21. & in loc. Heb. lit. B. Breid. it. 6. Sa. t. 9 c. 3.

BETHPHAGE sacerdotum viculus ad pedẽ orientalẽ montis Oliueti situs, vnde Christus in oppositum Castellum duos pro adducendis asinis misit discipulos. Quibus adductis & Apostolorum vestibus stratis, hîc ab eisdem super asinam collocatus est. Ac turba plurima vestimenta sua, atque palmarum ramos in via sternente, ac Osanna illi acclamãte, isthinc porrò Hierosolymam equitauit. Qui cùm iam ad descensum montis Oliueti appropinquaret, videns ciuitatem, fleuit super illam, & funditùs prædixit euertendam, eò quòd non cognouisset tempus visitationis suæ.

181.

Matth. 21. Mar. 11. Luc. 19.

CAstellum contra vos, vt ita loqui liceat, vicus erat è regione Bethphage situs. vnde iussit Dominus stantes foris in biuio asinam, eiusq; pullum ad se adduci.

182.

CISTERNA iuxta Bethaniam, vbi ad resus- *Ioan. 11.*
citandum Lazarum venienti Domino, pri *Sa.t.6.c.4.*
mò occurrit Martha, & postea ab ea vocata Ma- *Breid.ti.6.*
ria.

183.

COLLIS Olîueti, qui proximus Petræ co- *Ios.6.bell.*
lumbarum, super vallē Silôe imminebat. *13.*

184.

FICVS arida, secus viam Bethaniæ plantata, *Matt.21.*
quę cùm fructibus careret, solisq; folijs or- *Mar.11.*
naretur, à Christo maledicta, exaruit. *Pasch.die*
228.

185.

FONS Draconis, inter portam vallis & por- *Neem.2.*
tam sterquilinij etiamnum scaturiēs. quem *Broc.iti.6.*
Neemias, vt murū Ierusalem dissipatum, & por *Sa.t.8.c.5.*
tas igni consumptas consideraret, equo insidēs, *& t.9.c.1.*
præteruectus est.

186.

GEHENNOM, quæ & Benhennō, id est, Val- *Iosu.15.18.*
lis filiorum Ennom. Locus erat in subur- *Hier. in Ie*
banis Ierusalem (contra orientē, sub mōte Of- *re.c.7.19.*
fensionis, iuxta piscinam fullonis) vt Tempe, a- *& 32.*
mœnissimus, fontib. Silôe, ac fluxu torrētis Ce-
dron irriguus, viridarijs & hortis consitus, to- *Broc. iti.6.*
tusq; nemorosus ac delitijs plenus. *Leu.18.20*

In hac valle erat tabernaculum & idôlū Mo- *3.Reg.11.*
LOCH, quod sicut inter omnia idola principatū *Act.7.*
tenuit, ita Deus illud maximè abominans, eius

cultum nõ rarò prohibuit. Erat autem idolum æneum, figura Regis ſabrefactum, intus concauum, cuius caput vitulum, pars verò reliqua hominem exprimens, brachia ad immolandos pueros habebat extenſa, qui vehemẽti idoli calore inter hoſce nefarios amplexus comburebãtur. Cùm enim ex igne in idoli concauitate ſubiecto, id totum factum eſſet ignitum, tum impijſsimi parentes crudelitate incredibili chariſsima pignora, ſuos nempe filios & filias, deteſtandis hiſce complexibus cremanda tradebãt eaq́; Diabolica quadã deuotione, in holocauſtum fœtidiſsimi odoris dæmonio Moloch offerebant. Ne verò in horrendis illis tormentis miſerabilis puerorum clamor exauditus, parẽtum viſcera poſſet commouere: tum etiam vt gratius idolo fieret holocauſtũ, ſacerdotes Moloch, quamdiu ſacrificium durabat, rauco tubarum clangore, ac ingenti tympanorum ſtrepitu, vndiq; æthera & aera repiebant. Vnde & locus ille nomen ſibi Tophet, quod tympanũ
4.Reg.16. ſonat acquiſiuit. Hoc ſacrilego ritu Achaz quo
21. que & Manaſſes reges Iuda, cum vulgo deſipi-
2.Par.28. entes, filios ſuos dæmonio Moloch conſecra-
33. uerunt. Cui tam deteſtandæ inſaniæ pijſsimus
4.Reg.23. rex Iuda Ioſias tandem occurrere cupiens, ſtatuam Moloch contriuit, lucum eius ſuccidit, loci amænitatem cadauerum, oſsium, aliorumq́ue immundorum ſpurcitie fœdauit, atq; in perpetuum huiuſmodi ſordium atq; immunditiarum receptaculum deſtinauit.

Iere.7.19. In hac valle Dei iuſſu Ieremias coram Iudęo
32. rum ſenioribus humo vas fictile allidens atque

confrin-

confringens, Deum ſic vrbem populumq; con- *Iſai.30.*
triturum prædixit. Iuxta cuius etiam Prophetæ vaticinium, eò quòd repleuiſſent locum iſtum innocentium puerorum ſanguine, tanta ibidem populi cæſa eſt multitudo, vt non vocaretur amplius locus iſte, Vallis Tophet, ſed Poliandrion, hoc eſt, tumulus multorum mortuorum, quorum cadauera ibi inſepulta, auibus cœli, & beſtijs terræ facta ſunt eſca. Ab his tam execrandis pœnis, quas in valle Gehennom ſuſtinebant paruuli, Saluator noſter analogiam ſumens, Infernum teſte Hieronymo, appellat Gehennam, quæ in media abyſſo ac terræ centro, vbique à Cælo, quod eſt vndiq; & vndiq; ſurſum, remotiſsima eſſe creditur, in qua impij ſummis tormentis perpetuò cruciantur duplicem autem eſſe Gehennam, nimij ignis & frigoris, in Iob pleniſsimè legimus. *Hier. in 2. Par. 33. & in lo. Heb. lit. G. & T. & in Mat. c. 10. Hieron. in Iona ca. 2. Iob. 24.*

187.

Matt. 26. Marc. 14. Hier. in lo. Heb. lit. G.

GETHSEMANI, villa ad radices montis Oliueti, olearum fœcunda, in quam Dominus à cœna nouiſsima mœſtus, pauens, & anima ad mortem vſq; triſtis, in horto Oliueti Patrē oraturus, venit. *Mat. 26. Mar. 14. Luc. 22. Ioan. 18.*

188.

HORTVS Oliueti. Hortus erat in monte Olíueti non lōgè à Gethſemani rupi cuidam concauæ adhærens: in quo Chriſtus ſupplex, ſemel, iterum, & tertiò Patrem orauit, vt à ſe calix paſsionis tranſiret. & cùm factus in agonia, prolixius orans, ſanguinem guttatim *Hieron. in loc. Heb. li. G. Bro. itin. 6. Bre. d. 4. Iul.*

Sa.t.9.c.2. in terram decurrentem sudaret. cælitus ab Angelo cófortatus est. Vbi ætate Hieron. desuper Ecclesia erat ędificata, quę adhuc ostenditur.

Iof.15.18.

189.

2.Reg.17. HORTVS Regius, qui Hortus cóclusus di-
3.Reg.1. citur. Hortus erat in suburbanis Ierusalé,
Cant.4. muris vndiq; septus, & obfirmatus; atque, sicut
4.Reg.25. Paradisus, arborum, fruticum, herbarum, aro-
Ier.39.52. matum, florum, fructuumq; vbertate amęnus,
Iof.7.ant. mulcendisq; ac fouendis sensibus conueniens,
15. & 9. & ad secessus voluptuarios idoneus. In quo e-
ant.11. rat inclytus ille fons Rogel, & Lapis Zoeleth,
Bro.itin.6. quorum frequens in Scriptura mentio fit. vbi
Breid.15. Adonias, cũ regnare instituisset, immolauit vi-
Iul. ctimas, & vnà cum suis asseclis conuiuiũ fecit.

Sa.t.8.c.5.

190.

& t.10.c.1. LVCVS Moloch, idolo Moloch consecratus.
4.Reg.23. vbi cultores eius, postquã sacrificassent, aut
Hier. in Ie thure litassent, sub arborum opacitate scorta-
re.19.et32. bantur.
& in Mat.
10.

191.

MONS OFFENSIONIS mons excelsus e-
3.Reg.11. rat ad austrum fontis Rogel & lapidis
4 Reg.23. Zoeleth situs. In quo sapientissimus ille per a-
Bro itin.6. lienigenas vxores suas iam senex seductus, & in-
Sal.tom.6. fatuatus, Melchom idolo Ammonitarum Fanũ
cap.5. ædificauit, & illum etiam coluit. Iuxta quosdã fuit Pantheon, omnibusq; idolis consecratum. Quod annis trecentis sexaginta tribus integrũ permansit, & tãdem à rege Iosia demolitum est.

192.

MONS Olıueti ſiue Oliuarum, ab vberta- *Dan.11.*
te frequentium in eo creſcentium oliua *Zach.14.*
rum Græcè quoq; Elæon dictus, qui aliàs etiã *Act.1.*
Mons inclytus, & Mons ſanctus vocatur; ſitus *Io.20.ant.*
eſt è regione Ieruſalem ad orientem: atq; à ci- *12.& 6.bel.*
uitate alta interiacente valle Cedron diſcretus, *3.5.13.etc.*
ab ea ſecundum ſacram Scripturam; iter ſabba- *VVil.17.*
ti: iuxta Ioſephum verò ſtadijs quinque diſtat, *bel.ſac.20.*
qui etiam addit ſummum montis ſex ab vrbe *Bro.itin.6.*
ſtadijs abeſſe. tantæ enim altitudinis erat, vt ex *Breid.14.*
eo nõ ſolùm omnes pænè plateæ Ieruſalem, ſed *Iul.*
etiam mare mortuum facilè videri poſſent. *Sa.t.6.c.5.*
præter oliuas autem, palmis, pinis, myrtis, alijſ- *& t.9.c.2.*
que fructiferis arboribus abundabat. *Paſ.d.191.*

In huius montis vertice ſanctiſsimus Rex *Neem.8.*
Dauid, à facie filij ſui Abſalom fugiens, flens & *2.Reg.15.*
nudis pedibus Deum adorauit. In eodem quo- *Pſal.3.*
que monte eius filius Salomon omnis pietatis *3.Reg.11.*
oblitus, Aſtaroth idolo Sidoniorum è regione
Hieroſolymitani templi (ex quo omnis quæ
ibi peragebatur idololatria proſpici poterat)
Fanum erexit. quod ipſum etiam cum cæteris
idolorum delubris Ioſias deſtruxit. Hunc mõ- *4.Reg.23.*
tem Chriſtus orationis & quietis gratia ſæpè *Lirã.ibid.*
frequentauit, ibiq́ue pernoctauit. Atque ex hu
ius ſummitate coram aſtantibus & intuentibus
diſcipulis, data eis benedictione, in cælum aſcẽ *Lu.21.22.*
dit, facie (vt etiam ex vltimis pedum eius veſti *24.*
gijs ad tantæ rei memoriam petroſo monti, in *Ioan.8.18.*
ſtar ceræ impreſsis, etiamnum euidenter colli- *Ezech.11.*
gitur) ad occidentem, verſus Catholicam ex gẽ *Actor.1.*

tibus Romanam ſpectans Eccleſiam, ad quam ipſe eius caput, tanquam geminos & illuſtres oculos D. Petrum ſuum in terris vicarium, Paſtorem ac Apoſtolorum coriphęum, & D. Paulum gentium doctorem, miſſurus erat.

Cùm hoc loco à B Helena Imperatoris Cóſtantini matre rotundo ſchemate & pulcherrimo opere conderetur Eccleſia, quæ in ſui medio lapidi impreſſa Dominica includeret veſtigia, locus ille de quo aſcédit, nunquam, vt Paulinus Nolanus Epiſcopus teſtatur, tegi marmore aut pauiri recepit, ſemper excuſsis, ſolo reſpuente, quæ manus adornandi ſtudio tentauit apponere: & ſummum eius cacumen, vt ſcribit D. Hieronymus, propter Dominici corporis meatum, nullo modo contegi aut concamerari potuit: ſed tranſitus eius à terra ad cælum vſq; patet apertum. Quæ eccleſia multis ibi ſæculis permanſit: Chriſti autem veſtigia adhuc cernuntur.

Sunt non infimi ordinis viri, qui aſſerũt Antichriſtum huius aſcenſionis Chriſti fore æmulatorem, eumque (vt mendacia mendaci ſigno probet) in cælum hoc loco dæmonum ope eſſe eleuandum: cæterùm à Domino Ieſu ſpiritu oris ſui occiſum iri. Supra hunc montem Chriſtum eodem modo ac forma, qua aſcendit, ad iudicandum viuos & mortuos in nubibus venturum eſſe, ex Actis Apoſtolorum liquet. vbi legitur, quod cùm Apoſtoli defixis in cælum oculis aſcendentem Chriſtum intuerentur, duo viri adſtiterũt illis amicti veſtibus albis, qui & dixerunt: Viri Galilęi, quid ſtatis aſpicientes in cælum?

P. Mõtan. in Paſſion. Domini. Hieron. to. 3. in locis Heb. Acto. Apoſt. lit. M. Pauli. Nolan. epi. 11. ad Seuerũ. Euſ. in vita Conſtanti. lib. 3. c. 42. Socr. 1. hi. eccl. 13. Sozom. 2. hiſt. ecc. 1. Nicep. 8. hiſtor. ec. 30. Vitriac. c. 58. Bro. itin. 6. Breid 14. Iul. Sa. t. 9. c. 3. Paſ. d. 191. Hieron. in Dan. ca. 11. Iſai. 11. Zach. 14. Lirã. ibid. 2. Theſſ. 2.

cælum? hic Iesus qui assumptus est à vobis in cælum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum. *Act. 1.*

193.

MONS Scandali mons altus erat vltra torrentem Cedron in aquilonari latere mõtis Olíueti, quatuor stadijs à Ierusalem distans. In quo Salomon vxorum gentilium instinctu Chamos idolo Moabitarum fanum cõstruxit. quod etiam Iosias confregit. Tempore Machabæorum hîc castrum ædificatum fuit: cuius indicia adhuc extant. *3.Reg. 11.* *4.Reg. 23.* *Bro.itin.6.* *Sa.t.6.c.5.*

194.

MONVMENTVM Fullonis, quod non lõgè à porta anguli situm erat. *Io.6.bel.6.*

195.

PALMAE. de quibus in Neemia, & Ioannis Euangelio legitur. *Neem.8.* *Ioan.12.*

196.

PETRA COLVMBARVM. quæ ad meridiem montis Olíueti conspiciebatur, Græcè Peristereon vocata; saxea, rotunda, sublimis & cõcamerata turris erat, extrinsecus dealbata, atq; angusto vno ostiolo in summitate patens. in qua domesticæ seruabantur columbæ. Huiusmodi turris sæpè vel quinque columbarum millia continebat. *Io 6.bel.13.*

PONS

197.

Breid. 14. Iul. Sa.t.8.c.6. & t.9.c.1. Pasch.d. 184. et 191.

PONS Cedron lapideus, vno arcu super torrentem Cedron erectus: quem Helena Imperatrix eo in loco construi fecit, vbi in hunc vsum antea lignum illud, ex quo pila Dominicæ Crucis facta est, iacuisse dicitur.

198.

Ioã. Damascenus de dormitione De.par. Nicep.l.2. hist. eccle. 22. & 23.

SEPVLCRVM B. Mariæ virginis, quod in valle Iosaphat iuxta villam Gethsemani ad pedem montis Oliueti olim extra terram eminebat: in quo intemeratum gloriosissimę virgini corpus honestè ab Apostolis sepultum est. quod post tertium à sepultura die vacuum inuentum, & suauissimo odore fragrans, argumẽto pijs omnibus fuit, ipsam simul cum corpore ab Angelis in cælum esse assumptam, & super Angelorum choros exaltatam.

Nice. hist. ecc. 8. c. 30. Bro. itin. 6. Breid. 14. Iul.

Hoc loco in honorẽ Deiparæ virginis à pia Imperatrice Helena grandis, testudinata, atq; mirifica (in quam nunc quadraginta octo gradibus descẽditur) extructa est ecclesia. in cuius medio sanctissimum hoc sepulcrum, quod albo marmore vestierat, est inclusum: idq; adhuc nedum Christiani peregrini, verùm & Saraceni atq; Turcæ summè venerantur.

Sa.t.9.c.1. Pas.d.104. & 197.

Eodem pænè loco etiam S. Annam, virumque eius Ioachim, beatissimæ Dei genitricis parentes; necnon Iosephum eiusdem immaculatę Virginis sponsum, Christi verò nutricium, sepultos esse, veterum habet traditio.

SE-

199.

4. Reg. 23.
SEPVLCRA Vulgi. quæ erant in valle Iosa- *Ierem. 26.*
phat: vbi ignobiles sepeliebantur.

200.

SILOE fons, cui Piscina siue Natatoria Siloe, *Isai. 8. 22.*
quæ & Piscina inferior nuncupãtur, coniũ-
cta est, in occidentali latere vallis Iosaphat, è ra *Neem. 3.*
dice montis Sion scaturit. Aqua eius clara, dul- *Ios 6. bel. 6.*
cis, & vberrima, cum silentio placideq; fluit in *Vitriac. c.*
torrentem Cedron. *8 4.*

Hunc fontem inclytus Rex Ezechias restau *Ioan. 9*
rauit. Atq; in eius piscina cæcus ille à natiuitate *Broc. iti. 5.*
oculos suos Christi sputo & luto inunctos la- *Breid. 14.*
uans visum recepit. Testatur Iosephus Siloe & *Iul.*
alios omnes, quotquot erant extra ciuitatem *Pasi. b. d.*
fontes, ante Titi Cæsaris aduentum adeò defe- *197.*
cisse, vt iuxta eos aqua venderetur. post acces- *Io. 6. bel. 11.*
sum autem eius tanta vbertate hostibus fluxisse
vt non modò ipsis & iumentis eorum, sed etiã
hortis sufficerent. De huius aquæ virtute dili-
gentissimns loci huius perscrutator Salignia- *Sa. t. 10. c. 1.*
cus ita ferè scribit: Fontis huius aqua hodie ad-
huc ipsis etiam Saracenis in pretio est. Nam cũ
corpore naturaliter instar hyrcorum fœteant,
in hoc fonte se & pueros suos lauant, eaq; lotio-
ne fœtorem suum mitigant. Quin & eam Turcę
magni faciunt, quòd eius vsum oculorum vi-
sui conferre experiantur: habet Nicephorus *Niceph. 8.*
Helenam Imperatricem ad fontem *histor eccl.*
hunc mirifica construxisse *30.*
opera.

STE-

201.

Act. 7. STEPHANVS. Hoc loco S. Stephanus diaco-
Breui. Rō. nus, (cui Diuino amore flagranti lapides
Breid. 14. torrentis dulces fuerunt) in ipſo iuuentutis flo
Iul. re, iactis in ſe lapidibus tanquam gemmis coro
Paſch. die natus, proprioq; ſanguine purpuratus, pro lapi
184. dantibus (quorum veſtes adoleſcens Paulus cu-
ſtodiebat) orans, primus cum martyrij palma
triumphator in cælum migrauit.

202.

Hieron. in TORRENS Cedron. riuus eſt ad orientem
loc. Heb. Ieruſalem, inter ipſam & montem Oliueti,
lit. C. qui pluuialibus aquis vndiq; de montibus, nec
3. Reg. 3. non ex fontibus ac piſcinis auctus, dulci quodá
Ierem. 31. ſtrepitu per mediam vallem Ioſaphat atq; Ge-
Io. 8. ant. 1. hennom, perq́; plana deſerti in mare mortuum
& 6. bel. 13. fluens abſorbetur. In cuius vtraq; ripa multæ,
&c. denſæ, ac fructiferæ creſcebant arbores: quarũ
Ezech. 47 amœna facies, vnà cum vicinis hortis, quæ lim-
Bro. itin. 6. pidiſsimis aquis Cedron irrigabantur, obam-
Sa. t. 9. c. 1. bulantium oculos animumq́; amænabat. Hunc
2. Reg. 15. torrentem Rex Dauid totus lacrymis madidus
vnà cum amicorum intimis à facie filij ſui Ab-
ſolom fugiens, operto capite & nudis pedibus
Ioan. 18. tranſiuit: Eundem & Chriſtus cum ſuis diſci-
pulis vadens in hortum Oliueti, tranſiuit.

Nice. hiſt. eccl. li. 17. cap. 5.

203.

In vitis pa- TVGVRIVM S. PELAGIAE. Hic Sancta Pe
trum. lagia famoſa illa peccatrix, & formoſa me-
retrix,

retrix, quæ cũctas Antiochię feminas forma, di uitijs, delitijs & luxuria superauerat, in tuguri olo sexũ veste nomineq; occultãs dicta atq; credita Pelagi⁹ monach' pęnitentiã egit, ac de pelago vitiorũ facta pelagus virtutũ, ibidẽ mortua & sepulta est. vbi posteà extructa fuit ecclesia. *Breid.14. Iul. Sa.t.9.c.3. Paſ.d.191.*

204.

VALLIS Iosaphat, quæ & Vallis Cedron, & Vallis montium vocatur; vallis est lata & profunda inter Ierusalem & montẽ Oliueti interiecta, totã ab oriente cingẽs vrbem: quam torrens Cedron transiẽs suis aquis egregiè fœcundat. Cuius quidem excellens profunditas, licet à Romanis Imperatoribus Tito & Adriano, iniecta terra ac templi vrbisque ruinis multùm sit impleta, non tamen prorsus est oppleta. In hac valle pij ac religiosi reges Iuda Asa, Ezechias, & Iosias templi combusserunt idola, eorumq; cineres in torrentẽ Cedron proiecerũt. Hæc vallis commune totius ciuitatis cœmiterium erat, vbi vulgus & ignobiles oẽs sepeliebãtur: extra vrbẽ enim Iudęis sepeliri mos erat. ibiq; nunc Turcę sepeliuntur. In hac quoq; valle die illa cunctis mortalibus tremenda omnes vndiq; homines ad extremum & generale iudiciũ sunt congregandi, vt à Christo iudice recipiat debita pro meritis præmia quisq; suis Vnde & Vallis cõcisionis appellatur, quòd ibi mali à bonis separabuntur: & hi quidem assumentur in cęlũ ęterna beatitudine fruituri: illi autẽ detrudentur in infernum, perpetuis supplicijs cruciandi. Tempore cùm Christiani Palestina *Io.6.bel.3. 6.&c. Hier.in lo. Heb.lit.C. Zach.14. Lirã. ibid. Broc.iti.6. Sal.to.8.c. 8.& to.9. cap.1. 3.Reg.15. 4.Reg.23. 2.Par.15. 2.9.30. Ioel.3. Lirã. ibid. Sa.t.9.c.2. Zach.14. Lirã.ibid. Matt.25. Vuili.2.be.*

poti-

ſac. 13. & potirentur. erat hic abbatia quędam, in qua Do
li. 18. c 32. mina Meliſendis Regina Hieruſalē ſepulta eſt.
Vitr. c. 58.

205.

Io. 6. he. 15 & 7. he. 16. & cæt. Sa. t. 8. c 2. VALLIS SILOE, à fonte Siloe nomen habens: in qua Iudæi, qui hoc tempore Hieroſolymis habitant, ſepeliuntur.

206.

4. Reg. 18. Iſai. 7. 36. VIA agri Fullonis, ſita ad extremum aquæductus piſcinæ ſuperioris. Hic Iſaias Regi Achaz Chriſtum ex virgine naſciturum prædixit.

207.

Io. Paſc. S. Theol. Doctor in pereg. ſ. die 190. 193. 194. 197. 200. et 207. VIA captiuitatis. Hę notulę ſucceſsiuè protractæ viam demonſtrant, qua Chriſtus redimendi generis humani cauſa captiuus per totam pænè ciuitatem oſtentationis ergò deductus fuit. Primò enim cùm à Cœnaculo Sion in hortum montis Oliueti oratum progreſſus, ſanctum orationis ſacrificium Deo Patri obtuliſſet, inde reuertens, appropinquantibus ad capiendum eum hoſtibus, vltrò ſe obuiam dedit. qui necdum quadrageſimum ab orationis loco greſſum abſoluerat, cùm miſsi à Principibus ſacerdotum & ſenioribus populi in eum manus iniecerunt, eum ceperunt, duriſſimiſque vinculis conſtrinxerunt. Vnde ilicò à lupis illis rapacibus tanquam mitiſsimus agnus cum magno clamore & vario armorum ſtrepitu trans torrentem Cedron (in quem aliqui ipſum præcipitatum eſſe opinantur, ſic intelli-

Iſai. 53. Ierem. 11.

telligentes quod à Psalmista scriptum est, de *Psal.109.*
torrente in via bibet)ad domum Annæ deductus est: quæ à loco in quo captus est, bis mille trecẽtis sexaginta gressibus distabat. Atq; hinc per trecentos triginta gressus ad Palatium Caiphæ abductus. inde vlteriùs, quod mille gressibus aberat ad Palatiũ Pilati. Isthinc porrò via trecentorum quinquaginta gressuum ad Palatium Herodis. Illinc deniq; per sexcentarũ vlnarum interuallum, alia via quàm venerat, ad Palatiũ Pilati reductus est: Gressus autẽ de quo hîc loquimur, duos pedes & semissem cõtinet.

D. Bethlẽ presbyt. in descrip. locorum passion. Domini.

208.

VIA in Anathot, Bethel, & desertum, de qua Brocardus itin. 6.*b.*

209.

VIA in Iericho, & Engaddi, cuius mentio fit Lucæ 10.e.& Marci 11.a. Vuilhel 17. bel. sacr. 20.

210.

HIc, Christo orante, sederunt tres electi Apostoli, Petrus, Iacobus & Ioannes, ab horto Oliueti ad iactum lapidis, à sepulcro verò beatæ Mariæ quinquaginta gressibus separati.

Marc. 14.
Luc. 22.
Breid. 14.
Iul.
Sa.t.9.c.2.
Pas.d.185.
Bet. ser. 2.

211.

HIc octo reliqui Apostoli manserunt, triginta quatuor vlnis à prædictis trib⁹ disiuncti.

Matth. 26.
Bet. ser. 2.

212.

Matt.26. Marc.14. Luc.22. Ioan.18. Sa.t.9.c.3.

HIC Christus, vt nos libertate donaret, à Iuda proditore osculo traditus; à Iudæis, quos verbo retrorsum in terram strauerat captus; & facinorosorum in morem arctissimis vinculis ligatus est. Ibidem Simon Petrus subito calore percitus, percussit seruum Pontificis, cui nomen erat Malchus, & abscidit auriculam eius dexteram. quam Christus mox restituit. Cæteri verò Apostoli sibi quoque timentes, deserto Domino, hîc fugam arripuerunt.

213.

Matth.23. & 25. Marc.13. Luc.21. Sa.t.9.c.3. Pas.d.191.

IN hoc montis Oliuarum loco ex aduerso templi iuxta cisternam quandã sedens Christus, longo sermone destructionem Ierusalem, futuras piorum afflictiones, pseudoprophetarum aduentum, consummandi Mundi signa, extremi deniq; iudicij modum discipulis suis prædixit, ac clarissimè enarrauit. quo in loco pulchrum fuit ędificatum templum, quod núc desolatum est.

214.

Matth.21. Marc.11. Luc.19 Ioann.12. Vuil. Tyr. 11.bel.sac. 31. & libr. 12. cap.2.

HAC Christus asinæ pullo insidens, magna hominum comitatus caterua Hierosolymam perrexit, alijs præcedentibus, alijs eum sequentibus, cui insuper ingés hominum turba ex vrbe obuiam profusa, tanto eum omnes cum fauore exceperunt, vt multi vestibus suis viam consternerent, plures ramis & frondibus ex palmis, oliuis, alijsque arboribus resectis,

ctis, viam honoris gratia ſternerent. Vndique gratulantium atque acclamantium voces huiuſmodi reſonabant: *O ſanna in excelſis, Benedictus qui venit in nomine Domini.* Tali pompa ac triumpho verus ille Rex ac humilis triumphator per portam auream (quę cùm rariſsimè aperiretur, vltrò, vt tradunt, aperta eſt ei) regiam ingreſſus vrbem, circum templum & magnam ciuitatis partem videtur obequitaſſe. Quo nouo ſpectaculo commota eſt vniuerſa ciuitas, dicens; *Quis eſt hic?* turbæ verò quæ illum comitabantur reſpondebant: *Hic eſt Ieſus Propheta à Nazareth Galilææ.* Iam tum gaudentium & adgratulantium clamor magis ac magis inualeſcebat, concurrebant vndique vtriuſque ſexus ſenes ac iuuenes, omniumq́ue, etiam puerorum, & quod mirabile, infantium quoq; atque lactentium vna vox erat; *O ſanna filio Dauid, benedictus qui venit Rex in nomine Domini, Rex Iſrael: benedictū quod venit regnum patris noſtri Dauid, pax in cælo, & gloria in excelſis, O ſanna in altiſsimis.* Qua læta fauſtaq́ue acclamatione verum ſuum Meſsiam inaugurantes, eum vſque in templum comitati ac proſequuti ſunt. Vbi nouus ille Rex mox regnum ſuum fæliciter incipiens, cæcos ac claudos ſanauit. Diſcruciantur interim & indignantur impij atque inuidi Phariſæi, principes ſacerdotum, & ſcribæ. qui videntes mirabilia quæ faciebat. & pueros in templo clamantes *O ſanna filio Dauid*, dixerunt inter ſe: *Videtis quia nihil proficimus, Ecce Mundus totus poſt eum abijt.* Quãobrem ipſum Ieſum adorti, *Magiſter*, inquiunt, *audis quid iſti dicunt? increpa diſcipulos tuos.* Quibus

ipſe hoc olim per Pſalmographum propheta-
tum indicans, reſpondit: *Quid ni? Nunquam legi-*
Pſalm.8. *ſtis? Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem?*
Dico vobis, quod ſi hi tacuerint, mox lapides clamabunt.
Adeò enim Deus nolebat hanc laudem ſuam
ſileri, vt ſi homines conticuiſſent, ipſi lapides
clamaturi fuiſſent.

LOCI AD MERIDIEM VRBIS.

215.

Dan.14. *Breid.14.* *Iul.* *Salig.t.10.* *cap.2.*

ABACVC. Hic Angelus Domini prophetam Abacuc prandium meſſoribus ferentem capillis apprehendit, ac vnà cum cibo in Babylonem ad paſcendum Danielem in lacu ſeptem leonum incluſum, tranſtulit. Quo cibato, eundem huc reduxit.

216.

Zach.11. *Matth.27.* *Actor.1.* *Hier.in lo.* *Heb.lit A.* *& in loc.* *Act.Apoſt.* *lit.A.* *Niceph.8.* *hiſt.ecc.30.* *Broc.iti.6.*

ACELDEMA, ſiue Haceldemach, hoc eſt, ager ſanguinis. Ager erat figuli ad auſtralem plagam montis Sion ſitus, à tergo habens mõtem eiuſdem nominis mediocriter altum, iactu lapidis à Piſcina ſuperiore diſtans. qui Iudæorum conſilio, triginta argenteis, quibus Iudas Chriſtum vendidit, in ſepulturam peregrinorum emptus eſt. Cuius medium Imperatrix Helena quatuor muris, longitudine ſeptuaginta duorum, latitudine verò quinquaginta pedum, fecit includi, ac ſuperiùs teſtudine(quæ

ne(quæ ſeptem foraminibus,per quæ defuncta Chriſtianorum corpora dimittuntur, patet) concamerari. *Breid.14. Iul. Sa.t.6.c.5. & t.10.c.1. Paſ.d.197.*

Eſt verò huius terræ virtus mirabilis & fidem pænè ſuperans, quòd defunctorum corpora viginti quatuor horarum ſpacio in puluerem redigat. quam virtutem etiam in alias regiones deuecta minimè perdit. Nam cùm iuſſu Imperatricis Helenæ de hoc agro, quantum terræ ducentæ & ſeptuaginta (vt aiunt) naues capere poterant, Romam auectum, ac iuxta montem Vaticanum in eum locum exoneratum ſit quem incolæ CAMPVM SANCTVM vocitant, licet cœlum mutarit, eandem tamen retinere vim quotidiana experiẽtia docet. Romanos, enim reſpuens, ſola peregrinorum corpora ad ſepulturam admittit: quorum etiam hic omnem carnis ſubſtantiam intra viginti quatuor horas prorſus conſumit, oſsibus tantùm reſiduis.

217.

AGER Fullonis, ad vrbis meridiem ab Aceldema tendens vſque mõtem Gion. vbi fullones ſuos pannos in vicino torrente Gion lotos, extendere & ſiccare ſolent. *4. Reg. 18 Iſai.7.36 Bro.itin.6.*

218.

ANTRVM Iacobi minoris. in quo, cùm ſe iuramento conſtrinxiſſet non comeſturum panem ab hora, qua calicem Domini biberat, donec Chriſtum à mortuis reſurrexiſſe videret, triduo Dominicæ paſſionis latuit. *Hier. to.1. in catal. ſcriptor. Eccleſiaſt.*

1.Cor. 15. Breid. 14. Iul. Sa.t.9.c.1. Paſ.d.192. & 230.

Ideoq; Dominus etiam ei poſt reſurrectionem ſuam ſeorſum hic apparuit. In cuius honorem Chriſtiani iſto loco poſtmodum Eccleſiam erexerunt.

219.

Matth. 26. Luc. 24. 1. Cor. 15. Breid. 12. Iul. Sa.t.9.c.1 Paſ.d.192

ANTRVM Petri Apoſtoli. in quo poſt trinam Domini negationem, culpam ſuam amara pœnitentia & lacrymis expiauit. Cui fortè ibidem ſe Dominus poſt reſurrectionem ſuam conſpiciendum exhibuit. hic etiam ſacellum poſteà extructum fuit: quòd nunc funditus euerſum eſt.

220.

4. Reg. 18. 19. 2. Par. 32. Iſa. 9. et 30. Io. 10. ant. 2 & 6. bel. 11. Aug. to. 10. ad fratres in erē. ſerm. 25 Liran. in 4. Reg 19. Actor. 4.

CASTRA ASSYRIORVM, quæ poſita erant iuxta Piſcinam ſuperiorem. quorum robuſtiſsimos quoſque ad centum & octoginta quinq; millia in vindictam blaſphemiæ prima obſidionis nocte Angelus Domini occidit. eorumq; corpora, ne aerem fœtore inficerent, in puluerem, ait Auguſtinus, redegit: veſtibus tamen & armis, quò populus Ieruſalem ſpolia habere poſſet, manentibus integris & illæſis. Huius cædis olim D. Ioannes Chryſoſt. pictam in tabula imaginem habuit: vt refert Concil. Nicænum ſecundum, probans iam tum apud fideles imaginum vſum celebrem fuiſſe.

221.

Breid. 14. Iul.

DOMVS Eliæ. in qua Elias propheta aliquando habitaſſe perhibetur. vbi etiam poſtea conſtructa eſt Eccleſia.

ERO-

222.

EROGE Mons, aliâs mons Meridionalis di- *Iosue 15.*
ctus, altus & celsus est ad vrbis meridiem, *& 18.*
parum versus occidentem vergens. de quo hoc
notatu dignum legitur. Quod cùm Ozias rex *4. Reg. 15.*
Iuda sumpto sacerdotali habitu sanctuarium *2. Par. 26.*
tẽpli ingressus super aureum altare thymiama- *Amos 1.*
tis, Deo thuris incensum adolere, quod solis sa- *Zach. 14.*
cerdotibus fas erat, præsumeret, factus sit illicò *Io. 9. an. 11.*
terræmotus maximus, cuius etiam Amos & Za- *Adam Reis*
charias Prophetæ, faciunt mentionem, quo & *nerus, &*
ipsum templũ superius fissum fuit, & mons iste *Ioan. Her-*
scissus medius: tanta quidem vi atq; virtute, vt *denus, in*
altera eius pars sua volubilitate per quatuor sta *descr. vrb.*
dia procedens, obiectu demum orientalis mõ- *Ierosol. lib.*
tis (qui mons Offensionis vocatur) constiterit; *7. cap. 2.*
obstructa via publica, & oppressis ruina hortis
Regijs. Ipse interim Rex Ozias fulmine ictus, le
pra in fronte percussus est. quapropter statim
templo atq; vrbe eiectus, tabe per omnem vitã
ipsi adhærente, in domo separata vsq; ad diem
mortis suæ seclusus fuit.

223.

Matth. 2.

FONS. Ad hunc fontẽ stella, quæ tribus Ma- *Breid. 14.*
gis Ierusalẽ ingressis disparuerat, ipsis rur- *Iul*
sum apparuit: duxitq; eos in Bethleem. *Sali. to. 10.*

224.

cap. 2.
Pas. d. 233.

FOVEA IEREMIAE Prophetæ. In qua
amaro animo sedens, quadruplici Alpha- *Thren. 1. 2.*
beto metrico dolens & flens, lamentatus est, *3. 4. 5.*
ac descripsit destructionem Ierusalem per
Chal-

Nice.8.histo.ecc.30. Chaldæos iam iã factã, vbi Helena Imperatrix teste Nicephoro, mirifica construxit opera.

225.

Argum. in Isaiam. Hierõ.tradit.Heb.in 2.Par.33. Broc.in.6. Breid. 14 Iul. Sa.t.10.c.1. Pasch.die 197.

ISAIAS. Hic Isaias nobilis ille Propheta, cùm plus minus septuaginta annis in Ierusalem prophetasset, iussu Manasse regis (cui, vt scribit Hieronymus, auus fuisse traditur) serra in duas partes sectus, occubuit. Sepultusq; est sub quercu Rogel, iuxta transitum aquarum, quas olim Ezechias Rex iacto obstruxerat puluere, vbi iuxta arborem quandam sepulcrum eius adhuc visitur. Nunc autem est ibi hortus holerum.

226.

Breid.14. Iul. Sal.to.10. cap.1. Pasch.d. 197.

LATIBVLA APOSTOLORVM. multæ sunt cauernæ, in quibus ex Apostolis octo tempore passionis Domini latuisse, veterum traditio est.

227.

2.Reg.18. Iose.7. antiq.10. Breid.14. Iul.

MONVMENTVM siue manus ABSALOM. Columna erat & status marmorea cum inscriptione, duobus à Hierosolyma stadijs distans: quam Absalom viuus sibi in monumentum in Valle regia erexerat. Vbi etiamnum turris & magnus lapidũ aceruus extat: qui quotidie magis ac magis augetur. Nam pagani & peregrini illac transeuntes, pro more habent, vt quisque lapidem in eum proijciat, & quasi iuxta legem vindicantes ipsius aduersus Dauid patrem suum, rebellionem, huiusmodi male-

dictione

dictione illum execrantur: *Maledictus sit parrici-* *Paſ.d.191.*
da Abſalom: & quicunq; iniuſtè parentes ſuos perſequū
tur, maledicti ſint in æternum.

228.

PISCINA SVPERIOR ſita in auſtrali pede *4. Reg. 18.*
montis Sion. quã magnificus Rex Ezechias *2. Par. 32.*
cum ſuo aquæductu (qui Piſcina fullonis à *Iſa. 7. 36.*
Hieronymo vocatur) inſtaurauit, cuius quo- *Hieron. in*
que aquas in obſidione Aſſyriorum iniecto *loc. Hebr.*
puluere obſtruxit. *lit. T.*
Broc. ca. 6.

229.

SEPVLCRVM ZACHARIAE, filij Bara- *2. Par. 24.*
chiæ, aliàs filij Ioiadæ, quem Iudæi occide- *Matth. 23.*
runt inter templum & altare. *Breid. 14.*
Iul.
Sal. tom. 9.
cap. 1.

LOCI AD OCCIDENTEM VRBIS.

230.

BAALPHARASIM campus eſt in valle
Raphaim, in quo Dauid rex primo Phi- *2. Reg. 5.*
liſteos proſtrauit, ſculptiliaque eorum *1. Par. 14.*
in caſtris reperta, combuſſit.

231.

CASTRA HERODIS. quæ teſte Ioſepho, *Ioſ. 14. ant.*
poſuit ad occidentalem vrbis tractum. *24. & 1.*
bel. 12.

232.

2.Par.33. Bro.itin.6. FONS Gion inferior, qui oriebatur in fine agri fullonis. cuius aquas duxit Ezechias rex in Piscinam superiorem.

233.

4.Reg.20. 2.Par.32. Ecclef.48. Bro.itin.6. FONS Gion Superior, emanans è monte Gion. Quem postea Ezechias rex obturauit, & ferro rupem fodiens, direxit aquas eius subter ad occidentem ciuitatis Dauid, ac subterraneis canalibus eas per medium ciuitatis introduxit in Piscinam interiorem, ne in obsidione aqua populo deesset.

234.

Matt. 27. Actor.1. Broc.iti.6. Sa.t.8.c.5. IVdas. Hic Iudas, ex Apostolo factus proditor, ex funesta sycomoro quadã, quæ adhuc visitur, laqueo se suspendit; atq; suspensus crepuit medius, & effusa sunt omnia viscera eius.

235.

Ierem.31. Matt.27. Marc.15. Luc.23. Ioan.19. Hieron. in loc.Hebr. lit.G. MONS Caluariæ. mons petrosus & mediocriter altus erat. Hebraicè Golgotha, aliàs Goatha dictus: qui ciuitati inter occidentem & septentrionem proximus erat. in quo noxij publico iudicio damnati extremo supplicio plectebantur. vbi quouis tempore, sicuti circa patibula videre est, passim iacebant Caluariæ, ossa, viscera, & sanies hominum suspensorum, decollatorum, vel alio mortis genere occisorum. Hic IESVS CHRISTVS Saluator noster, qui non nouerat peccatum,

pro

pro nobis, inquit Paulus, peccatum, hoc eſt, ho- *2. Cor. 5.*
ſtia pro peccato ſuo factus. nudus inter duos la-
trones, quaſi noxius pro ſalute omnium cruci-
fixus eſt. Itaque Caluariæ mons, cùm anteà lo-
cus eſſet infamis, Chriſti paſsione, eiuſque ſan-
guine vſque adeò eſt nobilitatus & ſanctifica-
tus, vt nunc Angelis pariterque hominibus ſit *Deut. 27.*
colẽdus. Sicut etiam crux, qui priùs erat igno- *Galat. 3.*
minioſa, pari ratione nunc facta eſt glorioſa.

236.

MONS Gion Mons ſaxoſus, altus & ob- *Bro. itin. 6.*
longus eſt, qui ab occidente vrbem am- *Sa. t. 6. c. 5.*
biens, verſus Portam iudiciariam ſenſim de-
creſcit, & profunda valle ab vrbe diſcernitur.
In hoc monte iuſſu Dauidis Salomon à Sadoc *3. Reg. 1.*
Pontifice & Nathan Propheta ſacro oleo in re- *Ioſ. 7. ant.*
gem vnctus fuit. Cui mox ab omni populo ac- *15.*
clamatum eſt, VIVAT REX SALOMON,
qui læti tibijs ac tubis ita cecinerũt, vt præ ho-
minum clamore ac inſtrumentorum concen-
tu terra ſimul ac aër reſonaret.

237.

MONVMENTVM Anani Pontificis, de
quo Ioſephus belli Iudaici lib. 6. cap. 15.

238.

PYRI vallis Raphaim, quas Ioſephus Siluã
fletus vocat, iuxta quam cæliſtùs Dauid ad- *2. Reg. 5.* *Lirã. ibid.*
iutus, ſecundò Philiſthęos proſtrauit, ac longè *1. Par. 14.*
lateque perſecutus eſt.

SEPVL- *Io. 7. ãt. 4.*

239.

Isai. 11. SEPVLCRVM DOMINI gloriosum. Mo-
Matt. 27. numentum erat nouũ, octo pedes longum,
Marc. 15. quod à monte Caluariæ centum & 8. pedibus,
Luc. 23. à monte autem Sion passibus mille distans Io-
Ioán. 19. sephus ab Arimathæa nobilis senator in Hor-
Nicep. 8. to Caluariæ monti propinquo in petra sibi ex-
histor. ecc. ciderat. In quo ipse vnà cum Nicodemo, beata
30. Maria, & pijs mulieribus corpus Iesu de cõsen-
Beda. in su Pilati à cruce depositum, myrrha & aloë con
Marc. cap. ditum, sindone munda inuolutum, honorificè
16. capite occidentem versus sepeliuit. (vnde et-
Bro. itin. 6. iam mos nobis Christianis inuoleuit simili cor
Breid. 12. poris dispositione in locis sacris mortuosque se-
Iul. peliendi) & aduoluto saxo ingenti ad ostium
Sa.t. 7. ca. monumenti, abijt. Interimque verò Principes sa-
3. & 6. cerdotum & Pharisæi, Christi resurrectionem
Pa.d. 225. conantes impedire, adhibita militum custo-
& 227. dia munierũt sepulcrum, lapidem quoque, qui
Beth. Sab. claudebat os sepulcri, sigillo obsignauerunt,
ne quid fraudis possit esse vel in custodibus.
Sed hæc Iudęorum diligentia, qua conabantur
resurrecturo exitum concludere, auxit mira-
culum, & resurrectionis fidẽ confirmauit. Nam
Christus tertio die rediuiuus, clauso & obsig-
Marc. 16. nato sepulcro resurrexit. atque ibidem Mariæ
Ioan. 20. Magdalenæ ad monumentum ploranti specie
hortulani primò apparuit.

240.

SILVA, ciuitati proxima, vt colligitur ex Iosephi libro sexto Iudaici belli cap. 14.

241.

TORRENS GION, siue riuus, quem Achaz rex è fonte Gion inferiore, per médiũ terræ in Piscinam superiorem ducere inceperat, quod tandem Ezechias rex perfecit.

2. Par. 32. & 33. iuxta textum Heb. Hier. ibid. Neem. 2. Bro. itin. 6.

242.

VALLIS CADAVERVM, quæ inter montem Caluariæ & mœnia Ierusalem sita est, nomen inde habens, quòd ibi cadauera, ossa, & cineres eorum, qui in monte Caluariæ morte puniti aut combusti erant, proijciebantur. Quamobrem & milites Christi crucifixores, postquam latronum, qui cum Christo crucifixi erant, fregissent crura, ob imminentem vesperam & diem festum, eorum cadauera & cruces, simul & Christi iam sepulti Crucem ac titulum in hanc vallem præcipitauerũt. Super quæ deinde egestis ac exoneratis ciuitatis sordibus, vallis tandem tota oppleta fuit. atque hac ratione triumphale illud crucis lignum sub magno sordium aceruo trecentis ferè annis altè sepultum iacuit. Simili modo eiusdem ciuitatis incolæ, haud secus, quàm si ad delendam omnem Christi memoriam conspirassent, sepulcrum Domini vehementi iniecto aggere prorsus obruerunt. Et Gentiles quoq; nequaquã Iudæis in hoc studio inferiores, in crucifixionis loco marmoreã impuræ Veneris statuã ac fanum, in resurrectionis autẽ loco, Iouis idolum, in Bethleẽ verò ad præsepe Saluatoris, simulacrũ & lucũ Adonidis impudici Veneris amasij col-

Ierem. 31. Lirã. ibid.

Ioan. 19. Eus. in vita Constanti. lib. 3. c. 42. Hier. to. 1. epist. 13. ad Paulin. & to. 3. in loc. Act. Apost. lit. H. Ambros. t. 3. in Orat. funebri Theodosij Imperat. Pauli. Nolan. epi. 11. ad Seuerũ. Sulpitium. Ruffi. in Euse. hist. ecc.

collocauerunt; vt Christiani Christũ p̃dictis in locis adoraturi, ea simulacra adorare viderentur. Ceterũ non est sapientia, non est prudentia non est cõsilium contra Dominum; qui huiusmodi tã Iudæorũ, quã Gentiliũ impietate passionis suæ trophæa, q̃ Christiani propter varias persecutiones ægrè custodire potuissent, ab impiorum manibus seruauit illæsa: tãto gloriosiori honore à Christianis exaltanda, quãto maiori ignominia ab inimicis suis fuerant contẽpta.

Anno enim post Christum natum trecentesimo vigesimo sexto, pace iam Ecclesiæ reddita, & celebrata contra Arium à 318. Episcopis Synodo Nicena, B. Helena Augusta, pij Constãtini Imperatoris pia mater fermè octogenaria, Diuina admonitione conquirendæ Dominicę Crucis studio Hierosolymam cum exercitu profecta, eadem simulacra, fana & lucos, post annos circiter centum octoginta euertenda curauit. ac nullum non mouens lapidem vt abscõditæ Dominicæ Crucis locum cognosceret, viros de Iudæis peritissimos vt propriæ impietatis iudices exquisiuit, & accitos in Hierosolymam congregauit. Cùm ergo illi coram Imperatrice comparuissent, & de loco Dominicæ passionis rogati, eum nequaquam voluissent indicare, quæsito prætextu, quòd nullam eius rei haberent notitiam, præcepit Imperatrix eos omnes igne cremari. Qui sibi timẽtes, tradiderunt ei Iudam quendam, virum in gente sua ætate præstantem, qui puer à parentibus suis de his quæ Imperatrix scire ab illis cupiebat, fuerat instructus. Tum illa cæteris dimissis Iu-

dam

li.10.ca.7. & 8. Socr.1.hi. ec.13. Theodor.1.hist. eccl.8. Sozom. 2. hist.ecc.1. Nicep.8.histor.ec.28. 29.30. & 50. Breui. l.5. Pet.de Natal.in Cat. Sanctorũ li.4.c.117. Bro.stin.6. Breid.12. Iul. & 13. Iul. Sa.t.7.c.3. 4.5.6.7. & t.8.c.3. Pasch. die 214.225. 226. & 227.

dam compellãs, Mors, ait, & vita apposita sunt tibi si nõ ostenderis mihi Crucẽ Christi: quodcunq; volueris elige. Ille verò tergiuersans, varijs sermonibus moras nectebat. timebat enim (id quod reuera factum est) per crucis prędicationẽ leges & traditiones Iudaicas fore abolendas. Instat Imperatrix, vrget vt secretum prodat, varijsque mortis minis hominẽ premit. At cùm nihil verbis proficeret, ad rem vẽtum est. Nam in puteum aqua vacuum dimittitur, & inedia periturus excruciatur. Cùm autem omni cibo sex diebus fuisset destitutus, die septimo extrahi petijt, & se Crucẽ Dominicã indicaturũ promisit. Extractus igitur ad locũ concitus vbi iacebat sancta Crux perrexit: & fusis ad Deũ precibus, sanctæ Crucis lignũ supplex ostendi sibi postulauit. Pręstitit Deus precibus auditum, & locũ vbi Diuina recondita iacebãt passionis suæ insignia, euidenti miraculo demonstrauit. Nam subitò terra commota est, & aromatum miri odoris vaporẽ exhalauit. Quo miraculo venerabilis Imperatrix de loci testificatione confirmata, iussit illicò in ipsum locum operam fossionis accingi. Parataque mox ciuium pariter & militari manu, breui laborem istius molitionis hausit. Nam exportatis sordibus in altum, defossas tres cruces inuenit, & seorsim ab alijs ligneam illam tabulam, quæ olim Cruci Dominicæ imposita, titulum Hebraicè, Græcè, & Latinè à Pilato scriptum continebat. At verò cùm ex tribus crucibus, cui nam CHRISTVS affixus fuisset, non appareret, sapientissimus ille Macarius Hierosolymorum

rum episcopus tali via id inuestigare aggressus est. Nobilis quædam mulier Hierosolymis morbo quodam grauissimo, eoque planè insanabili diu afflicta fuerat: ad quam in lecto decumbentem, iamque morti proximam Hierosolymorum antistes sibi Imperatoris matre ac alijs qui aderant assumptis, venit. atque vt priùs Deum precatus esset, dedissetque inspectantibus illud signum, nimirum, eam esse Domini crucem, quæ mulieri adhibita morbo illam liberaret. adhibuit primò vnam ex tribus, & nihil profecit. adhibuit secundam, & ne sic quidem aliquid actum est. vt verò tertiam admouit, repentè lecto exiliens mulier sanitati restituta est. Quo admirando spectaculo Iudas totus commotus, ex Iudæo factus est Christi confessor, & sacramento Baptismatis initiatus, à quærenda cruce Quiriacus fuit nominatus. qui postmodum Hierosolymorum episcopus, Crucigerorum ordinem dicitur instituisse, & sub Iuliano apostata, glorioso Christi martyrio coronatus esse. Interim Imperatrix inuenta Dominica Cruce, aggerem quoque, qui sacrum Domini occultabat sepulcrum, quod diu sub illo abstrusum iacuerat, asportauit. Quo facto, mox illud emersit, & in eo clauos, quibus Saluator noster cruci suffixus fuerat, repperit; ibidem quoque coronam spineam inuenisse videtur. Ex quo tempore cautum est, ne crux ad supplicium cuiquam adhiberetur. & decretum, vt singulis annis tertia Maij huius inuentionis festum celebraretur.

De Consf. dist. 3. cap. Crucis.

Imperatrix voti sui facta compos, cupiens

excolere

excolere locos, in quibus ſalutaria nobis myſteria incarnationis, natiuitatis, paſſionis, reſurrectionis, atque aſcenſionis ſacramentis Dominus redemptor noſter impleuerat, artifices materiæ cuiuſque generis vndiq; cogere, templaque in ſanctis illis locis ſuprà triginta, ob magnitudinem ampliſſima, & ob ſplendorem illuſtriſſima extruere cœpit. Inter quæ illa quę in hoc loco cōdita eſt Baſilica. reliquos totius Orbis amplitudine, atque pulchritudine longè excellit. nam auratis coruſca laquearibus, & aureis diues altaribus, marmoreis ſeptuaginta tribus columnis fulcitur. & tam reſurrectionis, quàm crucifixionis locum ſub vno eodemque tecto comprehendit; quod in ſui medio, rotundo patet foramine apertum, ſub quo, in inferiori Eccleſiæ parte Dominicum conſiſtit ſub dio ſepulcrum, cui paſſionis Chriſti theatrum mons Caluariæ, nunc viginti octo pedes altus, chori loco adhæret; qui octodecim gradibus, quorum ſinguli pedem & ſemiſſem in altitudine continent, ſui acceſſum præbet. Ex quo rurſus in locum vbi Crux inuenta fuit, quadraginta octo gradibus fit deſcenſus. His ita geſtis Imperatrix Dominicam Crucem diuiſit, & partem quidem thecis argenteis incluſam pro monumento in dicta eccleſia reliquit: partem verò cum ſalutiferæ Crucis titulo, corona, lancea, ac clauis filio ſuo Conſtantino attulit. quæ Romæ in Eccleſia ſanctæ Crucis in Ieruſalem, ædificata in ædibus Seſſorianis, fuerunt repoſita, vbi etiam pars Crucis Dominicæ, & titulus Hebraicis, Græcis, & Latinis literis con-

Pag. in lib. interpretationũ Hebraicorum Græcorũq; nominum, quæ in sac. Scrip. inueniuntur, biblijs à se translatis addito in dictione Nazaren.

M. Attil. Serran. de 7. vrbis ec.

Vuihelm. Tyr. bel. sacri l. 9. ca. 9. & 23. et lib. 11. c. 31. et l. 12. c. 3.

ris conſcriptus (quem ſe pluries & vidiſſe, & legiſſe teſtatur Xantes Pagninus, concionator Apoſtolicus, & bibliorum fidus interpres) item ſpõgia, duę ſpinę è corona, & vnus ex clauis hodie etiamnũ ſeruãtur. Præter ſalutaris ligni partem, de qua iam dictũ eſt, ſeruatur adhuc in eadẽ Dominici ſepulcri eccleſia, lapis quidã colũnæ figurã exprimens, cui Chriſtus in domo Pilati, cũ ſpinis coronaretur, inſedit. Porrò inter cætera q̃ in hac eccleſia notatu reperiuntur digna, illud minimè omittẽdum eſt, ꝙ hîc omnes ex Chriſtianis Hieroſolymorum Reges ſibi ſepulturã elegerũt. In primis verò primus Hieroſolymitanę vrbis Chriſtianus rex Godefridus de Bulion cũ viuus hanc eccleſiã opimis ſacerdotijs atq; Canonicis doctrina & ſanctitate eximijs exornaſſet, qui horis diurnis ac nocturnis Diuina ibi peragerent myſteria, illiſq; ſplendidiſſimas circum templũ ædes extruxiſſet, tum etiam mortuus magnifica & digna tãti Principis corpore ſepultura magnoperè nobilitauit. Cui Principi, vt apud vetuſtum ſcriptorem reperi, quidam huiuſmodi epicedium cecinit.

Francorum gentis, Sion loca Sancta petentis,
Mirificum ſidus, Dux hic recubat Godefridus,
Aegypti terror, Arabum fuga, Perſidis error.
Rex licet electus, Rex noluit intitulari,
Nec diademari, ſed ſub Chriſto famulari,
Huius erat cura ſua Sion reddere iura,
Catholicæq; ſequi pia dogmata iuris & æqui,
Totum ſchiſma teri, circa ſe iusq; foueri,
Et ſic cum ſuperis potuit diadema mereri.
Militiæ ſpeculum, populi vigor, anchora Cleri.

Huic virtute pari frater datur associari,
Baldvvin insignis, gentilibus & ferus ignis.

Hic Balduinus, cuius duo postremi versus meminerunt, germano fratri suo Godefrido in regno Hierosolymitano successor, atq; inclytus Christianę religionis ꝑpagator fuit. qui inter alia præclarè à se gesta Aconem vrbē longè munitissimam terra marique oppugnās expugnauit, Saracenos fudit, Aegyptios superauit, & Calipham eorum regē interemit, ac mortuus non alibi quàm hic sepeliri voluit. Cuius monumentum perinde vt & fratris sui Regio prorsus sumptu extructum, atq; æterna heroū de Bullion memoria nō indignum etiamnum cum fratris sepulcro extat. in quo sic legitur. *Sa.in epist. ad Ioann. Lotharin. Cardin.*

Rex Balduinus, Iudas alter Machabæus,
Spes patriæ, vigor Ecclesiæ, virtus vtriusque.
Quem formidabant, cui dona tributa ferebant
Cedar, Aegyptus, Dan, ac homicida Damascus,
Proh dolor in modico clauditur hoc tumulo.

Pari religione sex reliqui Reges, qui post Balduinum Hierosolymis, regnauerunt (inter quos numeratur Theodoricus Sextus, Illustrissimus Hollandiæ comes) suam in eodem loco eligentes sepulturam, non minori cultu, quàm priores illi, suæ ibidem magnificentiæ signa reliquerunt. Siue ergo inuentionis Dominici sepulcri primordia spectes, quando sub Augusta Helena augusto templo est inclusum; siue posteriora eius tempora cùm Christianorum Regum sumptibus ditissimè est dotatum, eorumq; monumentis nobilitatum, semper illud Isaiæ vaticinium locum habuit: In die illa *Vuilh. bell. sac. lib. 13 c. 28. & li. 15. c. 27. & li. 18. c. 34. & lib. 20. c. 33. Et bell. sacr. continuat. lib. 1. cap.*

Isai. 11. radix Iesse, qui stat in signũ populorum, ipsum gentes deprecabuntur, *Et erit sepulcrum eius gloriosum*. Quod nec nunc quidem veritate caret, cùm inter barbaras illas gentes Frãciscini Ordinis patres, alijque Christiani nominis monachi, non Latini solùm, sed Græci quoque, Armeni, Indi, aliarumque, diuersissimarũ nationum homines, diuersis licet cæremonijs, vna tamen fide vnum Christum in distinctis huius Ecclesię locis venerentur, ac quotidianis sacrificijs adorent. Et quo nihil potuit accidere sepulcro gloriosius, huc ex singulis Orbis partibus omnis sexus, ætatis, atq; fortunæ homines confluunt, alij vt beneficia Christi experiãtur, pœnitudinem pro peccatis agẽtes, alij verò vt pro expertis beneficijs vota soluant, & munerum largitori gratias agant: Omnes aũt vt Christum magnificent, eiusque Diuinam virtutem etiam in medio inimicorũ eius prędicent. Tali pietate ante annos circiter mille octoginta, insignis illa peccatrix Maria Aegyptaica præoccidẽtalibus huius Ecclesiæ foribus cum lacrymis orans, (vbi sacellum in eius honorem erectum adhuc visitur) Diuinam experta clementiam, à vita sua, quàm perditè egerat, ad pœnitentiam conuersa: vltra Iordanem in desertum secessit, & corpus suum varijs exercitijs sibi in seruitutem redigens, omnibus sanctissimę vitę exemplo fuit. Postremò, quod vel maximè ad Dominici sepulcri gloriam facit, gloriosum id sit oportet, cùm hinc gloriam suam quærant qui nobiles haberi volunt. Antiqua enim consuetudine à maioribus nostris receptum est, vt ex Chri-

Sal. tom. 8. cap. 1. & 2.

Hier. to. 1. epist. 17. ad Marcellã.

Vide Petr. Can. l. 5. c. 20. operis de B. Virg. qui citatur à D. Tilm. Breid. li. 2. collat. sac. cap. 4.

ex Christianis (qui sacra illa loca inuisunt) legitimi thori, orthodoxæque fidei, & boni nominis nobiliores quique iuxta hoc sepulcrum solemni quodam ritu magis nobilitentur, & in equestris ordinis milites, quos auratos vocare solent, inaugurentur.

Cùm ergo præclara hæc Dominicæ passionis insignia tot fuerint operta annis, & ne gentibus quidem in ædificatione fani ad ipsam fabricam terram egerentibus, reuelata, nonne Diuino consilio latuerunt, vt tunc inuenirentur cùm religiosè quærerentur?

243.

VALLIS Fontis Gion. de qua in libr. Paralipomænon, & in Iosepho legitur. *2. Par. 33. Io. 6. be. 13. Ios. 15. & 18.*

244.

VALLIS Raphaim, id est, gigantum. Vallis est ad vrbis occidentem amplissima & potentissima, quæ à septentrione incipiens, & versus austrum longè lateque se extendens, optimi tritici, vini, olei, ac frugum omnium olim fuit feracissima. In qua Dauid Philistæos ingenti exercitu ipsum bis inuadentes, Deò adiuuante bis fudit ac fugauit. *2. Re. 5. 23. 1. Par. 11. 14. Isai. 17. Hier. ibid. & de loc. Heb. lit. E. & R. Io. 7. an. 4. Broc. iti. 7. Breid. ibid.*

245.

VIAE in Bethleem, Emauntem, Gazam, & Ioppen. quas Salomon, sicut & cæteras vias regias, quæ Hierosolymam ducebant, silice strauit: tùm vt vltrò citroque commeantibus essent faciles; tùm ad ostentandam hac quoque parte Principatus sui magnificentiam. *Actor. 8. Bro. itin. 6. Sa. t. 8. c. 5. Ios. 8. ant. 7.*

246.

VIA in Silo, & Gabaon, de qua Brocardus itin. 6. b.

247.

Paſ.d. 210 HIC Chriſtus, ſecundum maiorum traditionem, rurſus ſub cruce corruit.

248.

Luc. 23. HIC Ieſus ad mulieres lamentantes conuerſus, Filiæ, inquit, Ieruſalem, nolite flere ſuper me, ſed ſuper voſipſas flete, & ſuper filios veſtros, quoniam ecce venient dies, & cætera. Vbi poſtea extructa fuit Eccleſia: cuius nunc ne quidem veſtigia apparent.

Breid. 14.
Iul.
Sa.t.8.c.7.
Paſ.d. 211.

249.

Breid. 13. HIc Chriſtum vltimò ſub cruce cecidiſſe antiquorum traditio eſt. qui locus etiam num lapide crucis figura inſignito ſignatus, à peregrinis mira deuotione exoſculatur.

Iul.
Paſ.d. 181. & 212.

250.

Pſalm. 38. & 68. HIC Chriſto veſtimenta, quæ iam ſaucio eius corpori & concreto ſanguini inhærebant, non ſine vulnerum renouatione (quæ maiorem quàm prima vulneratio ſolet inferre dolorem) extracta ſunt. Atque ibidem, donec quæ ad erigendam crucem erant neceſſaria pararentur, nudus crudis vulneribus vento & frigori expoſitus, ſuper lapidem (vt tradunt) ſedens,

Iſaiæ 63.
Matt. 27.
Marc. 15.
Breid. 12.
Iul.
Paſ.d. 213.

dens, vino myrrhato ſelle mixto potatus eſt.

251.

HIC Chriſtus ſupinus in crucem ſtratus & *Pſalm. 21.*
expanſus eſt, eiuſque manus & pedes fer- *Zach. 13.*
reis clauis perforati, ac cruce adfixi: teneraque *Ioan. 20.*
ipſius membra ea vi in cruce extenſa, vt luxa- *Sa.t.7.c.4*
rentur artus eius, & dinumerarentur omnia *Paſ.d.214.*
oſſa eius.

252.

HIC locus ille eſt totius Orbis terrarum *Matth.27.*
ſacratiſſimus, atque æterna memoria di- *Marc.15.*
gnus. vbi cunctis ſpectantibus Crux affixum *Luc.23.*
ſuſtinens Chriſtum, cum ingenti omniũ mem- *Ioann.19.*
brorum viſcerumque eius concuſſione ac dolore, ipſo meridie feſti Paſchæ in foramen rupis Caluariæ poſita eſt. In cuius ſuprema parte lignea alba tabula affixa fuit, quę titulum, mortis eius cauſam exprimentem manu Pilati exaratum, huiuſmodi Hebraicis, Græcis, & Latinis verbis & literis continebat.

ישוע נוצרי מלך היהודים

Ἰησοῦς ὁ Ναζαραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

IESVS NAZARENVS REX IVDAEORVM.

Ea autem poſitione Crux Iudæorum ſtudio fuit erecta, vt Chriſtus dorſum ſuum contra Ieruſalem haberet, faciem auté verſus occidentem. Indignũ enim eum reputabant quem ſanctæ vrbis aſpectu dignarentur. Neque verò hoc

hoc fortuitò factum esse, aut mysterio vacare putandum est. quin potiùs singulari Dei dispensatione suæ ipsius miseriæ, ac nostræ fœlicitatis hac ratione nõ falsi videntur fuisse prophetæ: eoque factopænunciasse, quod fore Ieremias prædixerat: Sicut ventus vrens dispergam eos coram inimico: *dorsum, & non faciem ostendam eis* in die perditionis eorum. Nam cùm in toto Orbe coram inimico diabolo sint dispersi, ait Hieronymus, & diebus ac noctibus in Synagôgis Satanę inuocent nomen Dei, dorsum & non faciem suam ostendit eis Deus, vt intelligant eum semper recedentem, & nunquam ad se venientem. idque in die perditionis eorum, hoc est, omni tempore post passionem Saluatoris vsque ad finem sæculi. vt postquam subintrauerit plenitudo gentiũ, tum reliqui populi Israel conuertantur, & salui fiant. Nostræ verò fœlicitatis illa immanitate existimo fuisse prænuncios. quòd pijssima Christi ad occasum exporrecta facies non aliud mihi denotasse videatur, quàm quod multo antè tẽpore Regius Propheta fuerat vaticinatus, cùm diceret: *Oculi eius super gentes respiciunt*. Super nos enim misericordiæ suæ oculos à passionis suæ tempore apertos & fixos habens, vsq; in Mundi finem benigna nos facie adspicere non desinet. Quapropter etiam meritò nos Christiani, vt huius rei non immemores nos esse ostendamus, ferè ad orientem versi oramus, & cum beatissima virgine Maria, & SS. Apostolis facie ad orientem conuersi, Christum mori, ascendere, & iudicatum descendere, ac denique para-

Beda in Luc. c. 23. *Breid. 12. Iul.* *Sat. 7. c. 5.* *Pasch. die 222.* *P. Mõtan. in Passion. Domini.* *Io. Molan. de pictur.* *Ierem. 18.* *Hieron. in Iere. ca. 18.* *Psalm. 58.* *Isaiæ 10.* *Roman. 9. & 11.* *Psalm. 65.*

paradisum reddere contemplamur.

Hoc igitur situ Dei filius in crucem suffixus, tribus horis nudus, saucius, cruentus, & spinis tempora redimitus, in grauissimis tormentis medius inter duos latrones pependit, velut socius criminis, qui socius erat supplicij. quod futurum prædixerat Isaias, cùm ait: Et cum sceleratis reputatus est. Quem interim in tantis malis prætereuntes Iudæi, Principes sacerdotum vnà cum scribis & senioribus populi, necnon milites, atque ipsi etiam vtrinque suspensi latrones, pro cõsolatione, quæ omni afflicto debetur, indignis modis deriserunt, ac velut exprobrantes iam victo, ludibrij causa motis capitibus dicebant: *Vah, qui destruis templum Dei, et in tribus diebus illud reædificas: salua temetipsũ, si filius Dei es, descende de cruce. Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Si Christus Rex Israel est descendat nunc de cruce, & credimus ei. Confidit in Deo: liberet nunc eum si vult. dixit enim, Quia filius Dei sum.* & multa alia. Iesus autem hæc omnia longè ipsa cruce acerbiora ferens patiẽtissimè, adeò ea vltus non est, vt pro ipsis etiam insultantibus deprecatus sit, dicẽs: *Pater, dimitte illis: non enim sciunt quid faciũt.* & alteri è latronibus misericordiam poscenti paradisum promittens dixerit: *Amen dico tibi, Hodie mecum eris in Paradiso.* Tum verò dilectam matrem suam, dilectumq́ue discipulum intuens, virginemq́ue virgini commendans, dixit matri suæ: *Mulier, ecce filius tuus.* Deinde discipulo: *Ecce mater tua.* qui ex illa hora accepit eam in sua. Dum hæc ita gerũtur Sol, quæ fabricator Mundi in cruce patiebatur suppli-

Greg. Nazianz. in Trag. Christus patiẽs. Thren. 1. Isaiæ 53. Marc. 15. Luc. 22.

1. *2.* *3.*

cia non ſuſtinés, quaſi lugens faciem ſuam obduxit, & ab hora ſexta, cùm maximè feruere ſolet, vniuerſam terram vſque ad horam nonam caligine obtexit.

Tunc Ieſus à Patre ſe derelictum conquerens, magna voce clamauit, dicens: *Deus meus,*
4. *Deus meus, vt quid dereliquiſti me?* Hoc peracto,
quo omnia quæ per Prophetas de ipſo ſcripta
5. erant, implerentur, dixit, *Sitio*. Continuò accurrens quidam, vt ipſi videretur deferre obſe
Pſalm. 68. quium, cùm acceptam ſpongiam aceto impleuiſſet, impoſuit arundini, dabatque ei vt biberet. vehementer ſitiebat Ieſus hominum ſalutem, ſed Iudæi præter fel & acetum nihil offerunt. Simulatq; verò acetum Ieſus guſtaſſet, di-
6. xit: *Conſummatum eſt.* ſignificans iuxta patris ſui
Hebr. 5. voluntatem ritè ſacrificium peractum eſſe. Ac mox iterum voce magna clamans profuſis la-
7. crymis, *Pater*, ait, *in manus tuas commendo ſpiritum meum.* & inclinato capite vir florenti ætate expirauit, hora nona diei vigeſimi quinti menſis Martij, annos à natiuitate eméſus triginta tres, menſes tres, incarnationis autem ſuæ anno trigeſimo quarto iam præciſè completo.

Rom. 5. Tali ſacrificio ſummus atque æternus ille
Heb. 5. 9. Pontifex charitate, qua maior nulla eſſe pote-
1. Pet. 1. 3. rat, ardens, pro humani generis redemptione
1. Ioan. 1. ſemetipſum in holocauſtum & hoſtiam pacifi-
Apocal. 1. cam Deo Patri obtulit; ſuaque morte mortem
Ioan. Man deſtruxit, Satanam vicit, infernum confregit,
devyl. vitam reparauit, ac credentibus cœlũ regnum-
Paſch. die que æternum aperuit. Quapropter & à maiori-
222. bus noſtris in circumferentia foraminis, cui

Crux

Crux Christi infixa fuit, hæc Psalmographi *Psalm.73.*
verba Grecis literis olim quidē argento, nunc
autem cupro insculpta sunt.

ὧδε ὁ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰῶνος εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς, hoc est. Hic Deus Rex noster ante sæcula, operatus est salutem in medio terræ.

Qua quidē vnica tam cruenta oblatione legitimè facta, noluit statim à morte à cruce deponi, sed vti viuus, sic quoq; vita defunctus tri *P.a.d. 223.* bus ex cruce horis omnibus spectaculo suspen- *& 224.* sus, sicut vniuersa membra cruciatibus exposuerat, ita nobis omnem sanguinem ad nouissimam cordis vsque guttam effundere, & fontem in ablutionem peccatorum, de quo in gaudio haurire possemus, aperire voluit. Vnus er- *Zach. 13.* go militum lancea latus & cor eius perfodiens *Isa.12.* atque aperiens, protinus ex vulnere sanguis & *Zach. 12.* aqua tanquā vberrimus fons profluxit. ex quo sicuti ex cæteris quatuor vulnerum riuis, omnib. Sacramentis sua sanctificandi virtus, & Ecclesiæ sua salus emanat. Interea verò omnia testata sunt Domini sui mortem. Velum templi in duas partes scissum est, terra cōcussa est, monumenta aperta sunt, mortui surrexerūt, & petræ, Iudęis cordis exprobrātes duritiem, ruptę dissilierūt. Cuius rei etiā hoc præclarum in petroso Caluarię monte adhuc extat argumentū; ibi enim cōspici etiamnum potest illa, quæ sub manu Christi lęua, & à sinistris pendētis latronis cruce, in morte Domini facta est scissura, in qua Dominici sanguinis colorē adhuc deprehēdere licet. Scribit Euseb. q̄ Lucian. Antioche- *Euse. hist.* nus p̄sbyter, vir moribus, continentia, & erudi- *ec.l.9. c.6.*

tione

Broc. iti.6. tione pręcipuus, ad tribunal iudicis adductus,
Breid.12. corã Præside & populo insigni oratione Chri-
Iul. stianæ religionis rationem reddens, inter alia
Sa.t.7.c.4. fidei, quæ adducebat testimonia, etiã hanc scis-
Pas.d.214. suram testem adhibuerit, dicens: Adstipulatur
& 222. his ipse in Hierosolymis locus, & Golgathana rupes sub patibuli onere disrupta. Hæc Lucianus. Cuius quidẽ scissuræ ea est latitudo, quòd humani corporis crassitiem facilè capere possit. Profunditas verò tanta, quòd ab huius rei curiosis dimissa bolide nequaquam potuerit inuestigari, vt verisimile sit, in infernum vsque patere. & quemadmodum latroni dextero via
Luc. 23. per Christi mortẽ in cælum reserata est: ita per
Num.16. petræ huius scissuram latroni sinistro (vt olim rebelli Core) viam in infernum apertam esse. Ex quo patet quàm verum sit, quod de ipsis ait
Hieron. in Hieronymus: Christus, inquiens, vnum reli-
Marc.15. quit sinistrum, alterum assumit dexterum, sicut in die iudicij faciet. ex simili crimine, dissimiles sortiuntur fines. alter antecedit Petrum in paradisum: alter Iudam in infernum. Confessio breuis, vitam acquisiuit longam: & blasphemia finita, pœna plectitur ęterna. hucusque Hieronymus.

Ioan.19.
253.

Luc.2. HIC B. Maria, cum Ioanne, Magdalena, &
Breid.12. alijs mulieribus, firma mentis fideique
Iul. constantia stetit, quindecim vlnis, quæ nunc
Sa.t.7.c.5. octodecim gradibus metiuntur, à Cruce Do-
Pa.d.225. mini separata. vbi iuxta Simeônis vaticinium
Bet. fer. 6. animam eius doloris gladius transiuit; & cor-

poris

poris dolores, quorum in partu & morte fuit expers, animi doloribus duplicauit. Ibidem verbis Christi Ioanni est commendata: & Ioannes in Mariæ filium adoptatus. qui locus (vt cæteri) pia adhuc veneratione à fidelibus decoratur.

254.

HIC milites Christi crucifixores partiti sunt inter se vestimenta Christi: & pro tunica eius, quæ sic erat contexta vt dissui non posset (quæ Augustæ Treuirorum etiamnum religiosè seruatur) sortiti sunt: vt perficeretur quod dixerat propheta. Diuiserunt sibi vestimenta mea, &c.

Ioan.19. Breid.12. Iul. Sa.i.7.c.3. Paſ.d.214 Pſalm.21.

255.

HOC loco tredecim à cruce Domini gressibus distante, exanime Christi corpus à cruce depositum, moxque sepulturæ tradendum, in sinum B. Mariç collocatum esse, maiorum traditione accepimus.

Breid.12. Iul. Paſ.d.225. Beth.ſabb.

256.

HIC Christus mulieribus ab eius sepulcro Hierosolymam regredientibus occurrit, easque salutauit: quæ amplexæ & osculatæ pedes eius, adorauerunt eum.

Matth.28. Breid. 12. Iul. Paſ.d.181. Breui. Rō. in hym. Triſtes erant Apoſtoli.

257.

HAC Christus, peregrini forma cum duobus discipulis Emauntem iuit: eisque inter eun-

Marc.16. Luc.24.

ter eundum Moysi & omnium Prophetarum scripturas in se impletas, interpretatus est.

LOCI AD SEPTENTRIONEM VRBIS.

258.

4.Reg.25. Ierē.1.39. 52. CASTRA CHALDAEORVM. ab hac Aquilonari vrbis parte Nabuchodonosor Rex Babylonis & Chaldæi Hierosolymã oppugnauerunt & expugnauerunt.

259.

Ios. 6.bell. 2.3.5.6.7. 8.9.10. & 7.bel.1.2.4 9.10.15.16. CASTRA ROMANORVM. quæ posita erant inter turres muliebres & Psephinam turrim. Ab hac parte, eaque trino muro circũdata, (qua sola vrbs expugnari poterat, cùm aliàs per circuitum vnius licet validi muri habens ambitum, in petrosis ac præruptis rupibus posita, vallibusque inuijs cincta, inexpugnabilis esset) Titus & Romani Hierosolymam oppugnarunt. ac primò quidem expugnarunt murũ primum, qui & exterior ac tertius vrbis murus erat. deinde murum secũdum. Post murum tertium, qui & antiquus dicebatur. Tum Antoniam arcẽ. Postea templum, quod instar castri munitum erat. Postremò autem montem Sion, omnium munitissimum. Ab eodem quoque latere, cùm Christiani vrbem oppugnarent, Godefridus de Bullion iuxta Portam
Vuil. Tyr. bel.sac.lib. 8.cap.5.&

Ephraim

Ephraim primus murum transcendit, & suis *Cōtinuatā*
cum fratribus ac socijs mox portam aperiés vr *bel. sac. lib.*
bem cepit. Quam etiam Saraceni eadem parte *1. cap. 7.*
obsidentes, à Christianis extorserunt.

260.

COLLIS GAREB. qui iuxta Ierusalem ad *Ierem. 31.*
boream situs est. *Hieron. in*
loc. Hebr.
lit G.

261.

EREBINTHONICVS vicus septentriona- *Io. 6. be. 13.*
lis.

262.

HORTI & prædia, macerijs ac sepibus mu- *Ios. 6. bel.*
nita. Vbi Titus vrbem exploraturus, pe- *2. 4. 7.*
riclitabatur.

263.

MAVSOLEVM Helenæ Adiabenorū re- *Ios. 20. ant.*
ginæ (quę Hierosolymitanis fame labo- *2. 3. & 6.*
rantibus frumento succurrit) ab ipsa versus bo *bell. 2. 5. 6.*
ream tertio ab vrbe stadio, tribus pyramini- *Eus. 2. hist.*
bus magnificè extructum. in quo sepulta est *eccl. 12.*
cum Isate filio suo. quod tempore Eusebij atq; *Hierō. to. 1.*
Hieronymi etiamnum extabat. *epist. 23. ad*
Eustoch.

264.

MONS SEPTENTRIONALIS. vbi Pō- *Io. 6. be. 13.*
peius castra posuit.

MO-

265.

Actor.12. Ios.19. antiq.8. & 6. bell.4.13.

MONVMENTVM HERODIS Agrippę, qui ob animi elationem ab Angelo Domini percussus, à vermibus consumptus expirauit.

266.

Ios.11. ant. 8. & 2. bel. 24. & 6. bell. 3. 4.

SAPHA, Græcè Scopos, id est, specula. Locus est versus septentrionem septem à ciuitate stadijs distãs; sic nominatus, quòd ibi vrbs templumque conspici poterant. Hic Iaddus pontifex pontificali, & sacerdotes sacerdotali cultu, atque omnis populus albis vestibus induti, Alexãdro Macedonum Regi (qui ob magnitudinem rerum gestarum Magnus appellatur) occurrerunt, cùm ad destruendam Ierusalem cum exercitu veniret. Quem sic ornatũ videns Alexander, mox deposito furore supplex Dei nomen, quod in rationali pontificis aureis literis fulgebat, adorauit; pontificemq; veneratus est. Deinde vrbem ac templum ingressus, victimas Deo immolauit, & magna Iudęis priuilegia concessit. Ibidem etiam Cestius & Titus prima sua fixerunt castra.

267.

Ios.6. bell. 4. & 7.

SILVA frugifera, quam Titus excidit.

268.

Ios.6. be. 4.

STAGNVM serpentum, quod olim Bethara vocabatur.

269.

VIA, per quam in Samariam & Galilæam iter erat. *Brocar. itin.6.*

270.

VICVS IERVSALEM, cuius in Neemia fit mentio. *Ne. c.3.*

OPERIS CONCLVSIO.

HAEC ſunt, Christiane Lector, præcipua & inſigniora Hieroſolymę vrbium quõdam clariſsimæ templique auguſtiſsimi loca: ex quorum collocatione reliquorum ſitum facilè cognoſcere poteris. Itaque ſi quid rectè delineatum aut deſcriptum à nobis eſt, Deo Opt. Max. à quo bona cuncta fluunt, tribuatur gloria: ſi quid verò perperàm, meæ hoc imputetur imperitiæ, non malitię; qui cùm aurum, argentum, gemmaſúe ad templi ornatum dare non potui, ſincero corde ad Eccleſiæ illuſtrationem parum olei offero, confidens gratum id fore, tum Christo, qui viduã pauperem duo minuta dantem probauit: tum veris Chriſtianis, quos à Chriſto capite non decet eſſe degeneres.

Vale.

CATALOGVS AVTORVM, QVIBVS IN CONCINNANDA DELINEATIONE ET descriptione Hierosolymitana sum vsus.

BIBLIA sacrosancta veteris ac noui testamenti. quæ huius saltem rei causa ter ad verbum perlegi, omniaqúe eius huc spectantia loca diligentißimè annotaui, annotata ponderaui, ponderata suo quæque loco posui: perscrutato etiam originali textu Hebraico & Græco: & adhibitis Ecclesiasticis eorum interpretibus; nec non doctorum virorum consilio.

FLau. Iosephus sacerdos Iudæus. qui anno Christi septuagesimo florens, Hierosolymitanæ vrbis situm, formam, & excidium exactißimè descripsit. quem simili quoque ratione ac studio ter ab initio ad finem vsque perlustraui; collatis etiam varijs eius translatoribus.

ILlustrißimi Ecclesiæ Doctoris D. Hieronymi Stridonensis diuersa exemplaria tam impressa, quàm manu scripta de locis Hebraicis & Actuum Apostolorum; item de quæstionibus & traditionibus Hebraicis, & cætera eius opera ad hanc materiam spectantia. Claruit anno Christi 380.

IAcobi de Vitriaco Romanæ Ecclesiæ in terra sancta legati, posteà episcopi Ptolemaidensis siue Aconensis, & tandem Cardinalis Romani, liber de terra sancta, & de mirabilibus quæ ibidem vidit. floruit anno Domini 1231. cuius manu scriptum exemplar ex insigni Crucigerorum Coloniensium Bibliotheca vsui meo exhibuit

M. Til-

M. Tilmannus Vosmer Delphus, eiusdem Cœnobij lector dignißimus.

IAcobi Pantaleonis Galli Patriarchæ Hierosolymitani liber de terra sancta. qui claruit anno Christi 1247.

DEscriptio vrbis Ierusalem & locorum terræ sanctæ exactißima, autore Brocardo monacho, ædita Basileæ per Heruagium, & Antuerpiæ per Stelsium, & alibi. qui anno Christi 1283. post multam & diligentem eius vrbis & terræ indaginem, ac antiquarum ruinarum inspectionem, eam accuratißimè descripsit.

DEscriptio Ierusalem locorumq; sacrorum Ioannis Mandeuille Angli, aliàs Monteuillani, qui anno Domini 1322. suam peregrinationem perfecit, & sedulò descripsit. Impressa Antuerpiæ per Nicol. VVouver anno 1564.

VRbis Hierosolymitanæ tabula, totiusq; terræ sanctæ perantiqua descriptio, antè annos centum & vltrà in membrana graphicè delineata & conscripta. quam opera Ioann. Huls ex Bibliotheca Collegij S. Hieronymi Delphorum Hollandiæ cõmunicauit mihi D. Antonius Pelt eiusdem Collegij rector.

HIerosolymitanæ vrbis, templiq; in ea origo, & horum rursus excidium, anno 1476 per Rodolphum Langium Canonicum Monasteriensem descripta. Impressa Coloniæ ab Eucbario Ceruicorno anno 1517.

PEregrinatio Hierosolymitana & montis Sinai Bernhardi de Breidenbach Moguntinæ Ecclesiæ Decani, quam anno 1483. vnà cum Ioanne Comite in Solms, & Philippo de Bicken milite peregit, & diligentißimè descripsit, addita simul viua præcipuorum totius terræ sanctæ & peregrinationis suæ locorum imagine, quam

insigni cuiusdam pictoris Vltraiectini manu vbique ex locorum intuitu depingi curauit. Impressa est Moguntiæ anno 1486.

DEscriptio Hierosolymitani itineris anno 1520. per D. Gerardum Kuynretorff Campensem, & D. Petrum Aenholt Priorem in VVolzende, & Edo Rombes consulem in Sneeck peracti, impressa Campis.

DElineatio Ciuitatis Ierusalem, quam anno 1521. D. Ioan. Schorel Canonicus Vltraiectinus, idemque pictor solertissimus ex oculari inspectione sedens in monte Oliueti calamo ad viuum protraxit. quod ipsum exemplar mihi exhibuit eximiæ pietatis & eruditionis vir M. Ioannes Bollius Louaniensis, ecclesiæ D. Hippoliti Delphis Hollandiæ vicepastor.

DEscriptio Ierusalem & sanctorum locorum Ioan. Heuteri Prætoris Delphensis, qui anno 1521. vnà cum prædicto Schorel & M. Lamberto Varick S. Theologiæ Licentiato & S. Hippolyti Delphensium pastore peregrinationem suam absoluit. cuius manuscriptum commentarium D. Ioan. Heuter prædicti Nepos mihi communicauit.

ITinerarij Hierosolymitani & terræ sanctæ, inibique sacrorum locorum ac rerum clarissima descriptio per Bartholomæum à Salígniaco, sedis Apostolicæ Protonotarium, equestris ordinis militem auratum, ac vtriusque iuris professorem. quod anno 1522. expediuit ac descripsit, excusa Lugduni à Gilberto Villiers, anno 1525.

PEregrinatio cum exacta descriptione Ierusalem & locorum sanctorum, autore S. Theologiæ Doctore Ioan. Pascha Carmelita Mechliniẽsi, quam anno 1527. perfecit. Impressa Louanij per Vellæum anno 1563.

Histo-

HIstoriæ belli sacri libri 23. quomodo anno salutis 1099. Hierosolyma totaque promissionis terra à Christianis recuperata, & per annos 84. possessa fuit: à Vvilhelmo Tyrio seu Tyresi Archiepiscopo regni Hierosolymitani Cancellario & scriba Laterani Concilij, quod anno Christi 1178. Romæ à 300 patribus celebratum est, anno 1183. conscripti. Impress. Basilææ apud Nic. Brylingerum, anno 1564.

DE bello sacro continuatæ historiæ libri sex, in quibus eadem historia ad nostra vsque tempora extenditur. Basilio Ioan. Herold. autore. Impres. Basil. per Nic. Bryling. anno 1560.

CIuitatis Ierusalem & sacrorum locorum vniuersæ Palæstinæ delineatio ac descriptio per Hermannum Borculoo, impressa Vltraiecti anno 1538.

DEscriptio Hierusalem, & sanctorum eius locorum Bonauenturæ de Mirica Louaniensis Minoritæ, qui Hierosolymæ anno 1538. 1539. continuò habitauit, & posteà secundò, iamque tertiò eò profectus est, ex cuius etiam ore multa excepi.

Cosmographia vniuersalis Sebastiani Munsteri.

VRbis Ierusalem et Palæstinæ delineatio Vvolfgang. Vveyssenburch. impressa anno 1542.

LOcorum veteris ac noui testamenti diligens descriptio ex optimis quibusque autoribus, Ptolomæo, Plinio, Pomponio Mela, Strabone, Herodoto, Hieronymo, Iosepho Egesippo, Stephano, Raphaele Volaterrano, Lirano, Bocatio: & recentioribus, Iacobo Zieglero, Vuolphango Vveyssenburgio, & Andrea Althamero, viris in hac re diligentissimis collecta, impressa Parisijs.

DElineatio & descriptio Ierusalem & terræ promissionis accuratissimè per Bonauenturā Brocardum Bernaitam elaborata, excusa Parisijs, anno 1544.

DEscriptio Hierusalem & locorum eius D. Gerardi Ioannis Lugduni Batauorum Monasterij Abcou Cœnobiarchæ. qui iter suum peregit anno 1556.

HIerosolymitanæ vrbis totiusq́; terræ promissionis tabula à Tilmanno Stella Siginensi confecta, & anno 1557. dedicata Duci Saxoniæ. impressa Antuerpiæ per Bern. Puteanum.

TOpographica delineatio ciuitatis Ierusalem autore Fabio Licinio Veneto. excusa Venetijs anno 1560.

VRbis Ierusalem delineatio per Adamũ Reyszner in tabula protracta, et Augustæ Vindelicorum anno 1559. Ferdinando Imperatori exhibita. excusa Francofurti ad Mœnum.

IErusalem ciuitas ex sacris literis & approbatis historicis primùm ab Adamo Reisnero Germanica lingua delineata, & nunc Latinè per Ioann. Heydenum fusius perscripta, & in septem libros digesta. impressa Francofurti ad Mœnum per Georgium Coruinum, & cæter. anno 1563.

VIA Caluariæ D. Bethlehem sacerdotis, à Laurentio Surio Latinè conscripta. quam propria interpretis manu exaratã mihi exhibuit R. P. Adrianus Schyf ab Oudevvater, Carthusianorum Coloniensium vicarius vigilantissimus.

VIA Crucis, à domo Pilati vsque ad montem Caluariæ. ædita per Petrum Calentinum. Impressa Louanij à Vellæo anno 1568.

ITinerarium Ioannis Godscalci Iserman Delphensis. quod anno 1561. absoluit.

DEscriptio Ierusalẽ & locorum eius Isbrandi Godefridi Delphẽsis, sororis meæ mariti, qui anno 1563. peregrinationem suam perfecit.

Iter

ITer nobilis & aurati militis Baptistæ van der Muelen Mechliniensis, qui viua voce Hierosolymam, omniaq; eius loca an. 1567. exactè à se perlustrata, sæpissimè mihi descripsit.

DEscriptio antiquæ & nouæ vrbis Hierosolymorum à Petro Lacksteyn confecta, & à Christiano Sgrotheno geographicè depicta, &c. excusa Calcariæ Cliuorum anno 1570.

TOpographica delineatio ciuitatis Hierusalem Antonij de Angelis Minoritæ, qui diu Hierosolymæ habitauit. anno 1578. Romæ in conuentu B. Mariæ in ara cœli ab eo in lucem ædita. quam honorabilis viri Francisci à Cruce filius D. Gasparus à Cruce Antuerpiensis Iuris vtriusque Doctor peritissimus iam pridem Roma reuersus, vnà cum varijs eiusdem vrbis antiquitatibus liberaliter mihi exhibuit.

BIna delineatio vrbis Hierusalem, quæ est in theatro præcipuarum vrbium totius Mundi, ædito per Georgium Bruyn Coloniensem S. Georgij Canonicum, virum doctrina & eloquentia excellentissimum.

HIerosolymitanæ vrbis totiusq; terræ sanctæ Tabula amplissima, in membrana manu Bironij Galli graphicè delineata, viuidis coloribus auroq; exornata, & Gallicè descripta, quàm anno 1582. MICHAEL EYZINGER Austriacus, diligentissimus historiographus mihi communicauit.

HI ferè ſunt pręcipui autores ex eorum numero, qui hoc argumentum ex profeſſo tractauerunt, & quorum ſpecialem facio mentionem. Pluribus quidem vſus ſum, quorum non memini, quod eorum hoc calamitoſo tẽpore perditis libris, loca citanda deſcribere nõ potuerim. Scriptorum autem, qui quaſi aliud agentes mihi ſcribendi materiam prębuerunt, longum foret catalogum texere, ex ijs quibus annotantur locis, poterunt intelligi. In delineando autem & ſculpendo, vſus ſum opera & arte egregij pictoris Iohãnis Verheyden Mechlinienſis, & peritiſsimorum cælatorum Franciſci Hogenbergij Mechlinienſis, & Arnoldi de Looſe Bruxellenſis.

LOCO-

LOCORVM INSIGNIORVMQVE HISTORIARVM HVIVS COMMENTARII INDEX:

in quo ordinariè nomina propria aut rariora quærenda sunt ante communia Litera N. numerum in descriptione locis præfixum. P. verò libelli huius paginas designat.

B.

Eccle-

G.

H.

I.

M.

Mono.

N.

O.

P.

F I N I S.

14

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm